

Kirjanpitolain uudistuksen vaikutukset suomalaisten pienyritysten tilinpäätökseen

Heidi Lundqvist, Heidi Ylikorkala

Tekijä(t) Heidi Lundqvist, Heidi Ylikorkala	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Kirjanpitolain uudistuksen vaikutukset suomalaisten pienyrityksien tilinpäätökseen	Sivu- ja liitesivumäärä 76 + 18
<p>Tässä opinnäytetyössä käydään läpi Työ- elinkeinoministeriön työryhmän mietintöä EU:n tilinpäätösdirektiiviin 2013/34/EU liittyen. Työssä tutustutaan työryhmän ehdottamiin muutoksiin koskien uutta kirjanpitolakia, joka julkistetaan heinäkuussa 2015 ja, jonka on määrä tulla voimaan vuoden 2016 alussa.</p> <p>Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus, jonka teoriaosuudessa käsitellään kirjanpitoa, tilinpäätöstä, yritysmuotoja sekä edellä mainitun työryhmän mietintöä sekä EU:n tilinpäätösdirektiiviä 2013/34/EU.</p> <p>Opinnäytetyössä tullaan pohtimaan uudistetun lain vaikutuksia yrittäjien kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sekä tutkitaan yrittäjien ajatuksia tulevista muutoksista haastatteluiden kautta. Tutkimukseen valittiin mukaan 10 mikroyritystä, jotka haastateltiin huhtikuun 2015 aikana.</p> <p>Tutkimuskysymyksinä ovat ”Kuinka uudistettu kirjanpitolaki tulee vaikuttamaan mikro- ja pienyritysten tilinpäätösten laatimiseen?”, ”Miten yrittäjät itse kokevat uuden lain?”, ”Mikä on uudistetun kirjanpitolain todellinen vaikutus mikro- ja pienyrittäjän kirjanpitoon ja tilinpäätökseen?” ja ”Ovatko Suomen verotusta koskevat lait ristiriidassa tulevien uudistusten suhteen?”.</p> <p>Opinnäytetyön toimeksiantaja on pieni Lvi-alan yritys Lvi-Lehto Oy. Opinnäytetyön tuloksia tullaan hyödyntämään kyseisen yrityksen kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimisessa. Toive on myös, että tästä työstä on hyötyä myös muille pienyrittäjille.</p> <p>Haastatelluista yrittäjistä kukaan ei tiennyt uudesta direktiivistä eikä sen mukana tulevista mahdollisista muutoksista. Kaikki haastatelluista olivat kiinnostuneita kuulemaan mahdollisista helpotuksista ja yhteisenä toiveena olikin muun muassa yksinkertaistettu dokumenttien toimittaminen viranomaisille.</p> <p>Työ- ja elinkeinoministeriön mietintöön perustuen voidaan sanoa, että kirjanpitolakiin tullaan ehdottamaan vain muutamia huomattavia muutoksia. Direktiivi mahdollisti pienyrittäjille helpotuksia, mutta työryhmä ei pitänyt niitä aiheellisina. Muutoksia on kuitenkin mahdollisesti tulossa liikkeenharjoittajan kirjanpitoon, yrityskokojen raja-arvo määrittäisiin sekä tase- ja tuloslaskelmakaavoihin.</p>	
Asiasanat Kirjanpitolaki, kirjanpito, tilinpäätös, mikroyritys, pienyritys, EU-direktiivi, kirjanpitolain uudistus	

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Kirjanpito.....	3
2.1	Suoriteperusteinen kirjanpito.....	4
2.2	Maksuperusteinen kirjanpito.....	5
2.3	Kirjanpitoaineisto.....	5
2.3.1	Tositteet ja kirjanpitokirjat.....	5
2.3.2	Kirjanpitoaineiston säilytys ja arkistointi.....	6
3	Tilinpäätös.....	7
3.1	Tuloslaskelma.....	7
3.2	Tase.....	8
3.3	Rahoituslaskelma.....	8
3.4	Toimintakertomus.....	9
4	Mikro-, pieni- ja keskiuuriyrittäjä.....	10
5	Pienyrittäjien yritysmuodot.....	14
5.1	Yksityinen elinkeinonharjoittaja, toiminimi.....	15
5.2	Avoin yhtiö.....	16
5.3	Kommandiittiyhtiö, Ky.....	16
5.4	Osakeyhtiö, Oy, Oyj.....	18
5.5	Osuuskunta.....	20
6	Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmän mietintö.....	22
6.1	Muutokset tilinpäätösdirektiivissä.....	23
6.2	Työryhmän ehdotukset kirjanpitolainsäädännön muutoksiin.....	26
6.2.1	Pienimmät yritykset.....	26
6.2.2	Kirjanpidon menetelmät, aineistot ja säilytys.....	28
6.2.3	Kirjanpiloteknologia.....	28
6.2.4	Pääomalainan tasekäsittely.....	31
6.2.5	Konsernitalinpäätös.....	31
6.2.6	Lyhennetty tuloslaskelma ja tase.....	32
7	Elinkeino toiminnan verotettava tulo ja tulon laskeminen.....	35
7.1	Verotettavan tulon laskeminen.....	35
7.1.1	Tappiontasaus.....	36
7.2	Yritysmuotojen verotus.....	36
7.2.1	Yksityisliikkeen eli yksityisen elinkeinonharjoittajan verotus.....	36
7.2.2	Henkilöyhtiöiden eli avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön verotus.....	38
7.2.3	Kommandiittiyhtiön äänettömän yhtiömiehen verokohtelu.....	40
7.2.4	Osakeyhtiön verotus.....	40
7.2.5	Osakkaiden verotus.....	41

7.2.6	Osingonjako osakeyhtiössä	42
7.2.7	Osuuskunnan voitonjaon verotus	44
7.2.8	Ylijäämän verotus.....	45
7.2.9	Varojenjakoa vapaan oman pääoman rahastosta.....	46
8	Verohallinnon vaatimukset mikro- ja pienyrityksille	47
9	Tutkimuksen toteuttaminen	48
9.1	Kvalitatiivinen tutkimus.....	48
9.1.1	Kysely.....	48
9.1.2	Haastattelu	49
9.2	Tutkimusmenetelmä	51
9.3	Aineiston keruu.....	51
9.4	Haastattelutulosten analysointi.....	53
10	Tulokset	54
10.1	Ehdotetut lakimuutokset sekä niiden vaikutukset mikro- ja pienyrityksien kirjanpitoon	54
10.2	Haastattelut	57
10.3	Yhteenveto	60
11	Pohdinta	64
11.1	Tulosten tarkastelu	64
11.2	Tulosten luotettavuus	66
11.3	Eettiset näkökohdat.....	67
11.4	Tulosten hyödyntäminen ja jatkotoimenpiteet	68
11.5	Opinnäytetyöprosessi ja oman oppimisen arviointi	68
Lähteet	70
Liite 1.	Haastattelu	73
Liite 2.	Kululajikohtainen tuloslaskelmakaava	74
Liite 3.	Toimintokohtainen tuloslaskelmakaava	75
Liite 4.	Tasekaava vaakasuunnassa	76
Liite 5.	Tasekaava pystysuunnassa.....	79
Liite 6.	Verohallinnon lausunto	82

1 Johdanto

Opinnäytetyön tavoitteena on oppia uuden lainsäädännön merkitys mikro- ja pienyritysten kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä. Työstämme on hyötyä erityisesti itsellemme työelämässä ja Suomalaisille mikro- ja pienyrityksille.

Opinnäytetyössä käydään läpi vuonna 2016 voimaan tulevan uudistetun kirjanpitolain mukanaan tuomia muutoksia mikro- ja pienyrittäjille Suomessa. Uudistettu kirjanpitolaki laaditaan EU:n tilinpäätösdirektiivin (2013/34/EU) pohjalta. Opinnäytetyössä esitellään yritys- muodot sekä käydään läpi yritysten määritelmät. Opinnäytetyö tehdään tutkimustyyppisenä laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena, jossa ensin käydään läpi teoriaa. Teorian pohjalta on laadittu haastattelukysymyksiä mikro- ja pienyrityksille. Näin saadaan selville, kuinka muutos nähdään yrittäjien piirissä. Tutkimuksessa tullaan myös pohtimaan uudistetun lain todellista vaikutusta yrittäjien kirjanpitoon sekä tilinpäätökseen.

EU:n mukana tulleet direktiivit ovat puhuttaneet Suomessa paljon ennenkin, minkä vuoksi myös tämä direktiivi herättää mielenkiintoa. Suomessa on hyvin paljon yrityksiä, varsinkin mikro- ja pienyrityksiä, joita on tilastokeskuksen vuoden 2013 tekemän yritystilaston mukaan yhteensä 350 880 yritystä. Aihe kiinnostaa jo senkin vuoksi, että se tulee koskettamaan todella monia suomalaisia yrityksiä. On myös hyvin mielenkiintoista tutkia asiaa mikro- ja pienyrittäjien näkökulmasta.

Opinnäytetyössä tullaan käyttämään lähteinä kirjanpitoon ja tilinpäätökseen liittyvää kirjallisuutta ja Suomen lakeja, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2013/34/EU, vuonna 2013 perustetun Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman työryhmän mietintöä sekä Verohallinnon lausuntoa. Työssä tullaan vertaamaan uusia säädöksiä vanhoihin sekä pohtimaan muutosten vaikutuksia. Tutkimuksen kohteena on otanta mikro- ja pienyrityksiä. Yrittäjiä haastatteleamalla selvitetään miten he kokevat tulevan muutoksen ja mitä ajatuksia se heissä herättää. Yrittäjien haastattelut järjestettiin pääsääntöisesti tapaamalla yrittäjät henkilökohtaisesti.

Opinnäytetyön pääkysymys on ”Kuinka uudistettu kirjanpitolaki tulee vaikuttamaan mikro- ja pienyritysten tilinpäätösten laatimiseen?”. Alaongelmina voitaneen pitää kysymyksiä kuten ”Onko uudessa laissa määritellyillä helpotuksilla minkälaista merkitystä yrittäjille?”, ”Miten yrittäjät itse kokevat uuden lain?”, ”Mikä on uudistetun kirjanpitolain todellinen vaikutus mikro- ja pienyrittäjän kirjanpitoon ja tilinpäätökseen?” ja ”Ovatko Suomen verotusta koskevat lait ristiriidassa tulevien uudistusten suhteen?”. Tutkimus rajataan mikro- ja pienyrityksiin sekä niiden kirjanpidossa ja tilinpäätöksissä tapahtuviin muutoksiin.

Opinnäytetyömme toimeksiantaja on pieni Lvi-alan yritys Lvi-Lehto Oy, joka on perustettu vuonna 2011. Yhtiön vuosittainen liikevaihto on noin 100 000 euroa. Työtämme hyödynnetään tulevaisuudessa kyseisen yrityksen tilinpäätöstä laadittaessa. Tutkimusta ja sen tuloksia voitaneen mahdollisesti hyödyntää myös eräänlaisena tietopakettina kaikkien suomalaisten mikro- ja pienyritysten tilinpäätöstä laadittaessa.

2 Kirjanpito

Kirjanpidolla kerätään ja järjestetään tositteet, rekisteröidään niiden tiedot tietyn menetelmän mukaan ja saadaan tulokseksi laskelmat yrityksen taloudesta. Näin ollen kirjanpito tuottaa taloudellista tietoa yrityksen johtamista varten. Yrityksen menoja, tuloja ja rahoitustapahtumia seurataan tilikauden aikana kirjanpitotileillä, jolloin saadaan kirjanpidon kokonaisuus muodostumaan yrityksen tuotoista, kuluista, omaisuudesta, omista varoista ja veloista. Yrityksen tilikausi on pääsääntöisesti 12 kuukautta, mutta sen ei tarvitse olla välttämättä kalenterivuosi. Poikkeus tilikauden pituuteen voi olla esimerkiksi aloittavalla yrityksellä, jolloin sen on mahdollista venyttää ensimmäinen tilikausi 18 kuukauden mittaiseksi. Tilikautta venyttämällä voidaan saada aloittavan yrityksen ensimmäinen tulos hieman paremmaksi, kun alkuhankaluudet ovat mahdollisesti jo takana. Huomioitavaa on kuitenkin se, että vaikka tilikausi ei olisi kalenterivuosi, niin verovuosi on aina kuitenkin kalenterivuosi. Eli verot yrityksen tulee maksaa niistä tuloista, joita se on kunkin verovuoden aikana kerryttänyt. Tästä syystä on helpointa pitää tilikausi samana kuin verovuosi, eli kalenterivuotena. (Taloushallintoliitto, kirjanpidon ABC. Viitala, Jylhä, 2014, s. 312. Verohallinto 2011.)

Kirjanpitovelvollisen on pääsääntöisesti pidettävä kahdenkertaista eli suoriteperusteista kirjanpitoa. Kahdenkertaisessa kirjanpidossa jokaisessa liiketapahtumassa kirjataan sekä rahan lähde että rahan käyttö. Kahdenkertaisessa kirjanpidossa kaikki kirjanpidon kirjaukset tulee siis tehdä kahdelle kirjanpidon tilille, jolloin niistä voidaan päätellä syy rahan liikkumiseen sekä syy syntyneeseen kuluun. Yhdenkertainen eli maksuperusteinen kirjanpito on nykyisen lain mukaan mahdollista ammatinharjoittajalle. Yhdenkertaista kirjanpitoa harjoittavan ammatinharjoittajan on pidettävä tilikautena kalenterivuotta. Yhdenkertaisessa kirjanpidossa liiketapahtumina kirjataan tulot, menot, korot ja verot. Jos ammatinharjoittaja ottaa tavaroita tai palveluita omaan käyttöön, on nämäkin kirjattava liiketapahtumina kirjanpitoon. (Verohallinto 2011)

Yksi kirjanpidon tarkoituksista on tuottaa tietoa yrityksen sidosryhmille. Nämä sidosryhmät ovat osapuolia, jotka omalta osaltaan vaikuttavat yrityksen toimintaan antamalla sille tietyn panoksen sekä odottamalla vastinetta panokselleen. Sidoryhmät voidaan jakaa yrityksen sisäisiin ja ulkoisiin sidoryhmiin. Sisäisillä sidoryhmillä tarkoitetaan muun muassa yrityksen johtoa, työntekijöitä ja joiltain osin myös omistajia. Ulkoisiksi sidoryhmiksi luokitellaan esimerkiksi tavarantoimittajat, lainanantajat ja viranomaiset. Yrityksen johdon yhtenä tehtävänä on huolehtia tasapainosta sidoryhmien sekä yrityksen välillä. Sidoryhmiltä tulevan panoksen on tuotettava heille myös vastine. (Ihantola, Leppänen, Kuhanen, Sivonen, 2013, s. 11)

Kirjanpitoon on olemassa lakien, asetusten ja direktiivien mukaiset ohjeet, joita on noudatettava. Lainvastaisesta kirjanpidon pitämisestä voi seurata rangaistus. Yritys voi hoitaa kirjanpidon itse, mutta mikäli kirjanpidon osaaminen on puutteellista, kannattaa kirjanpito teettää ammattilaisella. Suurissa yrityksissä on oma erikoistunut henkilökunta kirjanpitoa varten. Pienissä yrityksissä usein järkevin vaihtoehto on ostaa ulkopuolinen asiantuntijamus tilitoimistolta. (Viitala ym., 2014, s. 312)

Jokainen liike- tai ammattitoimintaa harjoittava on lain mukaan toiminnastaan kirjanpito-velvollinen. Liike- ja ammattitoiminnan määrittäminen on joskus hieman epäselvää, sillä niitä ei ole yksiselitteisesti määritetty. Liiketoiminnan tyypillinen piirre on se, että se luokitellaan toiminnaksi, joka tapahtuu jatkuvana ja ansaintatarkoituksella. Liiketoiminta tapahtuu kolmen markkinoiden ympäröimänä, joita ovat tuotannontekijä-, suorite-, ja rahoitusmarkkinat. Liiketoiminnan muita tunnusmerkkejä ovat muun muassa palkattu henkilökunta, toiminnan harjoittaminen erillisessä toimipaikassa sekä riski, jossa vaarana on saavutetun varallisuuden menettäminen. Ammattitoiminta eroaa liiketoiminnasta pääpiirteittäin toimintaorganisaation suppeudella, tuotantovälineiden merkityksen vähäisyydellä ja työn suorittamisen itsenäisyydellä. Ammattitoiminnassa riskit ovat myös pienemmät, sillä useimmiten riski rajoittuu siihen, että ammatinharjoittaja ei saa korvausta tekemästään työstä. (Ihantola ym., 2013, s. 14-15)

2.1 Suoriteperusteinen kirjanpito

Suoriteperusteisessa kirjanpidossa menot ja tulot kirjataan sille päivälle, jolloin hyödyke on siirtynyt myyjältä ostajalle. Kirjanpidossa ovat tilikauden aikana käytössä myyntisaamisten ja ostovelkojen tilit. (Taloushallintoliitto, kirjanpidon ABC)

Tositteiden järjestys voidaan järjestää omiksi sarjoikseen seuraavan esimerkin mukaisesti, eri tositiesarjat:

- kopiot myyntilaskuista numerojärjestyksessä tai tositetiedot sisältävä myyntilaskupäiväkirja numerojärjestyksessä
- alkuperäiset ostolaskut päiväjärjestyksessä
- tiliotteet pankeittain numerojärjestyksessä
- käteiskassatositteet päiväjärjestyksessä
- muistitositteet

(Taloushallintoliitto, kirjanpidon ABC)

2.2 Maksuperusteinen kirjanpito

Maksuperusteisessa kirjanpidossa menot ja tulot kirjataan sille päivälle, jolloin raha liikkuu eli kun maksu tapahtuu ja vastaanotetaan. (Talouhallintoliitto, kirjanpidon ABC)

Tositteiden järjestäminen tapahtuu seuraavalla tavalla:

- tiliotteet pankeittain numerojärjestykseen, myyntilaskukopio ja alkuperäinen ostolasku jokaiseen tiliotteen liiketapahtumaan liitettynä.
- käteiskassatositteet päiväjärjestykseen
- muistitositteet

(Talouhallintoliitto, kirjanpidon ABC)

2.3 Kirjanpitoaineisto

Yrityksen on perustamisesta lähtien huolehdittava siitä, että liiketapahtumia kuvaava ja koskeva aineisto kootaan ja säilytetään säädöksen mukaan. Kaikki tiedostot ja paperit, jotka syntyvät, kun asioidaan toisten yritysten, asiakkaiden, toimittajien, pankkien, vakuutusyhtiöiden ja viranomaisten kanssa ovat kirjanpitoaineistoa. Kirjanpitoaineisto on usein paperitonta eli niin sanottu sähköinen tallenne, joka käy tositteena: tiliotetiedosto, viitteellisten suoritusten tiedosto, maksettavien laskujen tiedosto, tiedosto lähetetyistä laskuista, skannattujen ostolaskujen tiedosto, verkkolasku tai sähköinen ostolasku. Paperista kirjanpitoaineistoa voivat olla muun muassa laskut, rahtikirjat, tiliotteet, yrityksen kokouksien pöytäkirjat, liikekirjeet, kausiveroilmoitukset, eläkevakuutusilmoitukset tai muut tositteet. Kirjanpitoaineisto koostuu siis tositateaineistosta, kirjanpitokirjoista ja tilinpäätöksestä. (Talouhallintoliitto, kirjanpidon ABC)

2.3.1 Tositteet ja kirjanpitokirjat

Kirjanpidossa käytettävä tositate, joka todentaa liiketapahtuman, tulee olla numeroitu ja päivätty. Tositateella on myös oltava maininta käytetyistä tileistä, jos peruskirjanpidosta ei ilmene kuinka liiketapahtuma on kirjattu. Tositateelta tulee käydä myös ilmi tapahtuman ajankohta sekä selitys siitä, mistä kirjanpitotapahtuma on aiheutunut. Pääsääntöisesti kirjanpidon tositate on ulkopuolisen antama. Tilanteessa, jossa ulkopuoliselta ei saada tositatea, on liiketapahtuma kirjattava kirjanpitoon käyttäen kirjanpitovelvollisen itsensä laatimaa ja asianmukaisesti varmennettua tositatea. (Kirjanpitolaki. 30.12.1997/1336)

Menotositate on saatava suoritteen oston yhteydessä ja tulotositate silloin kuin suorite luovutetaan. Menotositateelta tulee käydä ilmi, mikä suorite on ostettu, kun taas tulotositateella täytyy olla maininta luovutetusta suoritteesta. Kaupan kohteena olevan suoritteen, eli ta-

varan tai palvelun, luovutusajankohta ja vastaanottoajankohta on myös pystyttävä osoittamaan esimerkiksi juuri tositteiden avulla. Meno- ja tulotositteiden esimerkkejä ovat muun muassa laskut ja kuitit tehdyistä ostoista. Suoritetusta maksusta saatava tosite tulee olla, jos mahdollista, maksun saajan tai maksun välittäneen rahalaitoksen antama. Yleensä tämä tosite voi olla esimerkiksi verkkopankista saatava kuitti suoritetusta maksusta. Kirjanpidossa tehtävän arvonlisäverotuksen ostovähennyksen edellytyksenä on, että kaikista ostoista on kirjanpitosite lain vaatimalla tavalla. (Kirjanpitolaki. 30.12.1997/1336. Valtionkonttori. Taloushallintoliitto, kirjanpidon ABC)

Juoksevan kirjanpidon pitämisen tuloksena syntyvät kirjanpitokirjat: päiväkirja ja pääkirja. Päiväkirjassa tositteiden kuvaamat liiketapahtumat esitetään aikajärjestyksessä ja pääkirjassa samat liiketapahtumat esitetään tileittäin järjestettyinä. Päivä- ja pääkirjat voidaan tulostaa paperille tai säilyttää tiedostoina. Muita kirjanpidossa käytettäviä kirjanpitokirjoja ovat muun muassa tasekirja, tase-erittely ja käyttöaikaa koskevin merkinnöin varusteltu tililuettelo. (Taloushallintoliitto, kirjanpidon ABC)

2.3.2 Kirjanpitoaineiston säilytys ja arkistointi

Yritysten kirjanpito ja tilinpäätökset täytyy säilyttää asianmukaisella tavalla. Aineisto, josta kirjanpito tehdään, on myös säilytettävä eli arkistoitava. Arkistoinnin järjestäminen on yrityksen johdon vastuulla. Tiedot voidaan arkistoida joko paperisena tai koneellisesti. Koneellisessa arkistoinnissa on huolehdittava jatkuvuudesta, tietosuojasta ja säilyvyydestä tallentamalla tiedosto kahteen eri paikkaan. Kaikki kirjanpidon materiaali voidaan tasekirjaa lukuun ottamatta säilyttää koneellisesti. (Taloushallintoliitto, kirjanpidon ABC)

Voimassa olevan kirjanpitolain mukaan kirjanpitokirjat sekä käyttöaikaa koskevin merkinnöin varustettu tililuettelo tulee säilyttää vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä. Säilytys on tehtävä niin, että *"tietojenkäsittelyn suorittamistapa voidaan vaikeuksitta todeta"*. Kirjanpitolaki määrittää kirjanpidon perusaineistolle eli tilikauden tositteille, liiketapahtumia koskevalle kirjeenvaihdolle ja koneellisen kirjanpidon täsmäytys selvityksille vähintään 6 vuoden säilytysajan sen vuoden lopusta, jona tilikausi on päättynyt. Tositteet tulee säilyttää joko kirjausjärjestyksessä tai muutoin niin, että niiden ja kirjausten välinen yhteys on helppo todeta. Tilinpäätösaineistoon kuuluvat tasekirja ja tase-erittelyt on myös säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä. (Kirjanpitolaki. 30.12.1997/1336)

3 Tilinpäätös

Tilinpäätökseen tarvittavat tiedot saadaan kirjanpidosta, joka tehdään tilikauden lopussa. Tilinpäätöksessä selvitetään yrityksen taloudellinen asema tilinpäätöksen hetkellä. Siitä selviää yrityksen tulos, joka lasketaan tulojen ja menojen erotuksena. Tulos kertoo sen, onko yritys tuottanut voittoa vai tappiota. (Ihantola ym., 2013, s. 29, Viitala ym., 2014, s. 312)

Tilinpäätökseen kuuluvat tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma ja liitetiedot. Tilinpäätös on päivittävä ja allekirjoitettava. Tilinpäätöksen tarkastavat ja sen oikeellisuutta valvovat ulkopuoliset sekä riippumattomat tilintarkastajat. Tilinpäätökseen liitettävä erillinen asiakirja on toimintakertomus. Toimintakertomuksella on tarkat sisältövaatimukset. (Viitala ym., 2014, s. 312)

Tilinpäätös on laadittava valmiiksi neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tilinpäätöksessä on noudatettava suoriteperustetta, jonka mukaan tavaran tai palvelun luovutuspäivämäärä ratkaisee mille tilikaudelle tulo tai meno kirjataan. (Taloushallintoliitto, kirjanpidon ABC)

Yrityksen tilikausi on 12 kuukauden mittainen. Yrityksen tilikausi voi olla kalenterivuosi tai muu yrityksen toimintaan sopiva 12 kuukauden mittainen ajanjakso. Ainoastaan poikkeustapauksessa esimerkiksi sinä vuonna, kun yritys aloittaa toimintansa voi tilikausi olla lyhempi tai pidempi. (Taloushallintoliitto, kirjanpidon ABC)

3.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma selvittää sen, miten tilikauden tulos on syntynyt. Laskelmassa esitetään ensin kaikki varsinaisen liiketoiminnan tuotot ja kulut. Niiden erotuksena muodostuu liikevoitto tai –tappio. Tuotot jaotellaan liikevaihtoon (tuotteiden ja palveluiden myynnistä saatuihin tuottoihin) ja liiketoiminnan muihin tuottoihin, joita voivat olla esimerkiksi vuokratuotot. Kulut puolestaan jaotellaan materiaalikuluihin, erilaisista palveluista koituneisiin kuluihin, henkilöstökuluihin, poistoihin ja liiketoiminnan muihin kuluihin. Liikevoitosta vähennetään rahoitustuotot ja –kulut kuten korkotuotot ja –kulut, osinkotuotot sekä lainanhoitokulut. Näin saadaan voitto tai tappio ennen satunnaisia eriä, joita ovat esimerkiksi yrityksen omaisuuden myynnistä johtuvat tulot tai menot. Näiden laskelmien jälkeen saadaan yrityksen voitto tai tappio. (Viitala ym., 2014, s. 312 ja 313)

3.2 Tase

Tase selvittää yrityksen taloudellisen tilanteen tilikauden päättyessä. Taselaskelma koostuu kahdesta eri puolesta, joita ovat vastattavaa (passiivat) ja vastaavaa (aktiivat). Näiden kahden puolen loppusummien tulee tilinpäätöshetkellä olla yhtä suuret. Vastattavaa-puoli erittelee yrityksen varat eli rahan lähteet ja vastaavaa-puoli erittelee yrityksen omaisuuden eli rahan käytön. Vastaavaa-puoli voidaan jakaa kahteen pääryhmään: pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. (Viitala ym., 2014, s.313-315)

Vastattavaa-puolella selvitetään yrityksen rahoitusrakenne. Se kuvaa samalla sitä, kuinka vastaavaa-puolen varat on rahoitettu. Siinä erotellaan oma ja vieras pääoma. Oma pääoma sisältää omistajien yritykseen sijoittamat varat ja yrityksen käyttöön jätetyt voittovarot, joita voi olla rahasto- tai voittovarot-tileillä. Yrityksen tuottaessa tappiota, esitetään se täällä miinusmerkkisenä. Omaan pääomaan lasketaan lisäksi tilinpäätössiirroista ja varauksista johtuvia eriä. Vieras pääoma koostuu pankeilta, vakuutuslaitoksilta ja erityislaitoksilta saaduista lainoista sekä ostoveloista, saaduista ennakkoista ja siirtoveloista. Lisäksi siellä esitetään rahoitusvekselit ja muut velat, kuten sosiaaliturvamaksuvelat ja arvonlisäverovelat. (Viitala ym., 2014, s.315)

Pysyvät vastaavat jaotellaan aineettomiin hyödykkeisiin, aineellisiin hyödykkeisiin ja sijoituksiin. Aineettomat hyödykkeet koostuvat sellaisista menoista, jotka tuottavat arvoa pitkällä aikajänteellä, mutta jotka eivät ole esineitä. Esimerkkeinä mainittakoon patentit ja atk-ohjelmat. Aineellisia hyödykkeitä ovat maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalusto sekä ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat. Sijoitukset koostuvat yrityksen omistamista ja yritystoimintaan liittyvistä osakkeista, joita voidaan pitää pitkäaikaisina sijoituksina. (Viitala ym., 2014, s.315)

Vaihtuvat vastaavat sisältävät vaihto-omaisuuden, myyntisaamiset (laskutettuja myyntituloja, joita ei ole vielä saatu), siirtosaamiset (menojen ja tulojen jaksottamisesta aiheutuvia), lainasaamiset (annettuja rahalainoja), rahoitusarvopaperit (lyhytaikaiseksi tarkoitetut sijoitukset) sekä rahat ja pankkisaamiset (kassassa ja pankkitileillä oleva raha). Vaihto-omaisuus on sitä omaisuutta, joka on tarkoitettu myytäväksi asiakkaalle. (Viitala ym., 2014, s.315)

3.3 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmassa selvitetään, miten yritykseen tuleva rahavirta on muodostunut ja mihin se on käytetty. Laskelmassa rahavirrat eritellään liiketoiminnan rahavirran, inves-

toimien rahavirran ja rahoituksen rahavirran osalta erikseen. Pienten kirjanpitovelvollisten ei tarvitse liittää rahoituslaskelmaa tilinpäätökseensä. (Viitala ym., 2014, s.315 ja 316)

3.4 Toimintakertomus

Toimintakertomuksessa esitetään yrityksen tilan ja tuloksen arvioinnin kannalta tärkeät asiat tilikaudella. Lisäksi esitetään tilinpäätöksen jälkeen sattuneet yrityksen kannalta olennaiset tapahtumat ja tulevaisuuden arvio todennäköisestä kehityksestä. Toimintakertomuksessa esitellään myös tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuus. Pienten kirjanpitovelvollisten ei tarvitse laatia toimintakertomusta, tämä koskee myös pieniä osakeyhtiöitä. (Viitala ym., 2014, s.316)

4 Mikro-, pieni- ja keskisuuriyrittäjä

Mikroyritykset sekä pienet ja keskisuuret yritykset määritellään niiden henkilöstö määrän ja niiden liikevaihdon tai taseen loppusumman perusteella. Mikroyritys on alle 10 työntekijää työllistävä yritys. Mikroyrityksen vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma ei voi ylittää 2 miljoonaa euroa. Pienyritys on alle 50 työntekijää työllistävä yritys, jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma ei voi ylittää 10 miljoonaa euroa. Keskisuuriyrittäjä on sellainen, joka työllistää alle 250 henkilöä ja jonka liikevaihto ei ylitä 50 miljoonaa euroa eikä taseen loppusumma ylitä 43 miljoonaa euroa. Suuryrityksiin luetaan keskisuuriyrittäjistä suuremmat yritykset. Yrityksien on myös oltava riippumattomia. Riippumattomia yrityksiä ovat ne, joiden pääomasta tai äänivaltaisista osakkeista yli 25 prosenttia ei ole yhden yrityksen omistuksessa, johon ei voi soveltaa pienen yrityksen määritelmää. (Euroopan unioni, yritysympäristö)

Uuden tilinpäätösdirektiivin mukaan kullekin yritysryhmälle annetaan kolme raja-arvoa, joita seuraamalla määritetään niiden koko. Direktiivin mukaan kunkin jäsenvaltion on määriteltävä yritykset alla mainittujen raja-arvojen perusteella.

Mikroyritys on yritys, jolla vähintään kaksi seuraavista raja-arvoista ei ylity tilinpäätöspäivänä:

- a) taseen loppusumma 350 000 euroa
- b) liikevaihto 700 000 euroa
- c) työntekijöitä tilivuoden aikana keskimäärin 10

Pienyritys on yritys, jolla vähintään kaksi seuraavista raja-arvoista ei ylity tilinpäätöspäivänä:

- a) taseen loppusumma 4 000 000 euroa
- b) liikevaihto 8 000 000 euroa
- c) työntekijöitä tilivuoden aikana 50

Keskisuuriyrittäjä on yritys, joita ei lueta mikro- tai pienyritykseksi ja jolla vähintään kaksi seuraavista raja-arvoista ei ylity tilinpäätöspäivänä:

- a) taseen loppusumma 20 000 000 euroa
- b) liikevaihto 40 000 000 euroa
- c) työntekijöitä tilivuoden aikana keskimäärin 250

Suuryritys on yritys, jolla vähintään kaksi seuraavista raja-arvoista ylittyy tilinpäätöspäivänä:

- a) taseen loppusumma 20 000 000 euroa
- b) liikevaihto 40 000 000 euroa
- c) työntekijöitä tilivuoden aikana keskimäärin 250

Pieni konserni koostuu konsernitilinpäätökseen yhdisteltävistä emo- ja tytäryrityksistä ja jolla konsernin lukujen perusteella vähintään kaksi seuraavista raja-arvoista ei ylitä emoyrityksen tilinpäätöspäivänä:

- a) taseen loppusumma 4 000 000 euroa
- b) liikevaihto 8 000 000 euroa
- c) työntekijöitä tilivuoden aikana keskimäärin 50

Direktiivissä on myös maininta, jonka mukaan ”jäsenvaltiot voivat asettaa raja-arvoja, jotka ylittävät ensimmäisen ala-kohdan a ja b alakohdassa määritetyt raja-arvot. Raja-arvot eivät kuitenkaan saa ylittää 6 000 000 euroa taseen loppusumman osalta eivätkä 12 000 000 euroa liikevaihdon osalta”.

Keskikokoinen konserni on konserni, jota ei luokitella pieneksi konserniksi ja joka koostuu konsernitilinpäätökseen yhdisteltävistä emo- ja tytäryrityksistä ja jolla konsernin lukujen perusteella vähintään kaksi seuraavista raja-arvoista ei ylitä emoyrityksen tilinpäätöspäivänä:

- a) taseen loppusumma 20 000 000 euroa
- b) liikevaihto 40 000 000 euroa
- c) työntekijöitä tilivuoden aikana keskimäärin 250

Suuri konserni on konserni, joka koostuu konsernitilinpäätökseen yhdisteltävistä emo- ja tytäryrityksistä ja jolla konsernin lukujen perusteella vähintään kaksi seuraavista raja-arvoista ylittyy emoyrityksen tilinpäätöspäivänä:

- a) taseen loppusumma 20 000 000 euroa
- b) liikevaihto 40 000 000 euroa
- c) työntekijöitä tilivuoden aikana keskimäärin 250

(Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU)

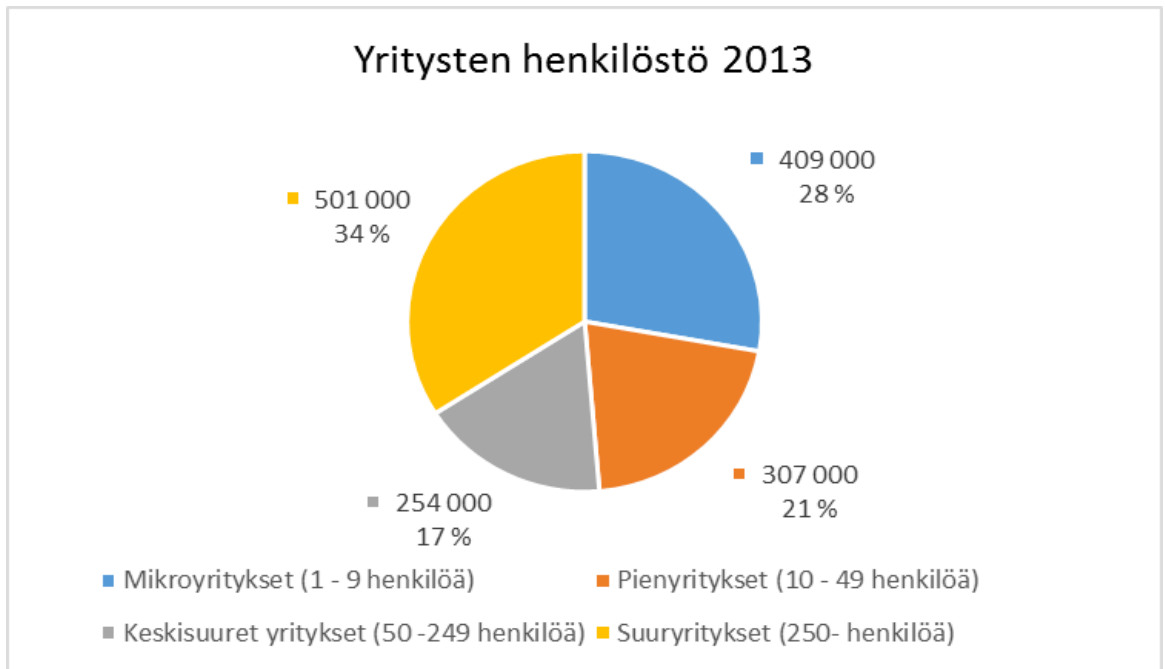
Suomalaisia yrityksiä tilastokeskuksen vuoden 2013 tietojen perusteella on yhteensä 354 081. Näitä on kuvattu alla olevan kuvion muodossa. (Tilastokeskus, yritysrekisteri.)

Kuvio 1. Yritysten määrä kokoluokittain vuonna 2013 (Tilastokeskus, Yritysrekisteri)

Kuviossa esitetyistä yritysten luvuista huomataan, kuinka näistä yrityksistä suurin osa on mikroyrityksiä, joita on yhteensä 334 839. Pienyrityksiä on 16 041, keski-suuria yrityksiä 2 611 ja suuryrityksiä 590. (Tilastokeskus, yritysrekisteri, 2013)

Pienet- ja keski-suuretyritykset ovat merkittäviä työllistäjiä. Vuosina 2001 -2012 niin sanottu Pk-yritykset loivat työpaikkoja yli 100 000 hengelle. Suuryritykset eli yli 250 henkeä työllistävät palkkasivat puolestaan samassa ajassa 7164 henkeä. Alla olevassa kuviossa on kuvattuna vuoden 2013 yritysten henkilö kokonaisuudessaan. (Tilastokeskus, yritysrekisteri, 2013)

Kuvio 2. Yritysten henkilöstö vuonna 2013 (Tilastokeskus, yritysrekisteri, 2013)

Kuviosta voidaan päätellä, että mikro-, pienet- ja keskisuuretyritykset ovat merkittäviä työllistäjiä Suomessa. Mikroyritykset eli tilastokeskuksen luokittelun mukaan enintään 9 henkilöä työllistävät yritykset työllistivät 409 000 henkilöä, pienyritykset eli 10 - 49 henkilöä työllistävien yritysten palveluksessa työskenteli 307 000 henkilöä, keskisuuret eli 50 - 249 henkilöä työllistävät yritykset työllistivät 254 000 henkilöä ja suuryritykset eli yli 250 henkilöä työllistävät puolestaan työllistivät 501 000 henkilöä.

5 Pienyrittäjien yritysmuodot

Yritysmuotoja on Suomessa käytössä useita. Yrittäjä voi valita yritysmuodon vapaasti, mutta valitessa yritysmuotoa on hänen pohdittava tarkoin yrityksen oikeudellista asemaa, tulevaa verokohtelua, toiminnan laajuutta, hallinnollista joustavuutta sekä voitonjako- ja vastuunkantokysymyksiä. (Viitala ym., 2010, s.64)

Yritysmuodot jaetaan kahteen ryhmään. Ensimmäisenä ryhmänä ovat henkilöryitykset eli yksityinen elinkeinoharjoittaminen eli toiminimet (Tmi), avoimet yhtiöt (Ay), kommandiittiyhtiöt (Ky). Toisena ryhmänä ovat pääomayritykset eli osakeyhtiöt (Oy, Oyj) sekä osuuskunnat. Näiden kahden ryhmän keskeisin ero on, että henkilöryityksissä yrittäjät vastaavat henkilökohtaisella omaisuudellaan yrityksen veloista. Pääomayrityksissä vastuu sen sijaan rajoittuu sijoitettuun pääomapanokseen. (Viitala ym., 2010, s.64)

Yritystoimintaa aloittaessa yksin on yritysmuodoista mahdollisia yksityinen elinkeinoharjoittaminen eli toiminimi sekä niin sanottu yhdenmiehenosakeyhtiö. Yritysmuodon valitsemisen kannalta on välittömillä veroilla eniten merkitystä. Tärkeimpiä välittömiä veroja ovat valtiolle maksettava tulovero sekä kunnalle tulojen perusteella maksettava kunnallisvero. Yritysmuodon verotusta selvitetessä on otettava myös huomioon yrittäjän verotus. Edullisemmän yritysmuodon ratkaisee näiden yhteisvaikutus. (Kallio, Ripatti, Tanni, 2008 s.41)

Suomalaisista yritysmuodoista suosituimpia ovat osakeyhtiöt, joita on tilastokeskuksen mukaan 245 363, yksityisiä elinkeinoharjoittajia eli toiminimiyrittäjiä on 165 078, kommandiittiyhtiöitä 18 575, Avoimia yhtiöitä 6 459, osuuskuntia 1 706 ja muita oikeudellisia muotoja 25 528. Muita oikeudellisia yhtiömuotoja ovat muut yhtiöt sekä ulkomaiset yhteisöt tai niiden sivuliikkeet Suomessa. Alla olevassa taulukossa on kuvattuna yritysmuotojen lukumäärät vuonna 2013. Tiedot ovat kerätty tilastokeskuksen uusimmasta julkistetusta tilastosta. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2013 yrityksiä on rekisteröitynä yhteensä 354 081. Tässä luvussa on ainoastaan ne yritykset, joilla on käytännössä toimintaa eli palkattuja henkilöitä ja/tai maksettu arvonlisäveroa. (Tilastokeskus, 2014)

Yritysmuoto	31.12.2013
Osakeyhtiö	245 363
Yksityinen elinkeinonharjoittaja	165 078
Kommandiittiyhtiö	18 575
Avoin yhtiö	6 459
Osuuskunta	1 706
Muu oikeudellinen muoto	25 528
Yrityksiä yhteensä	354 081

Taulukko 1 Yritysten lukumäärät oikeusmuotojen mukaan vuonna 2013. (Tilastokeskus, 2014)

Tässä opinnäytetyössä esitellään tarkemmin yksityinen elinkeinonharjoittaminen, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö ja osuuskunta. Nämä yritysmuodot täyttävät tämän opinnäytetyön kriteerit, joita ovat mikro- ja pienyrityksille määritellyt rajat.

5.1 Yksityinen elinkeinonharjoittaja, toiminimi

Yksityinen elinkeinonharjoittaja, josta käytetään yleensä nimitystä toiminimiyrittäjä. Toiminimi on pelkistetyin yritysmuoto ja näin ollen on helpoin sekä nopein tapa perustaa yritys. Toiminimiyrittäjä sijoittaa yritykseensä omaa pääomaa ja oman työpanoksensa sekä tekee kaikki sitoumuksensa ja solmii sopimukset omalla nimellään. Toiminimi sopii yritysmuodoksi silloin, kun harjoitetaan yhden henkilön ammattia tai liiketoimintaa. Toiminimen harjoittajana yrittäjä saa yrityksen tuottaman voiton itse, mutta vastaavasti vastaa syntyvistä tappioista henkilökohtaisella omaisuudellaan. Varojen siirtäminen yrittäjälle tapahtuu yksityisnostoina. Toiminimen liiketoiminnasta tehdään erillinen kirjanpito ja vaikka sille on saatettu rekisteröidä eri nimi, niin silti toiminimi ei ole yrittäjästä erillinen ”oma” oikeushenkilö. Yritysmuodon tunnuksena yrittäjän nimessä voi esiintyä lyhenne Tmi. (Viitala ym., 2010, s.66., Suomen yrittäjät, toiminimi)

Toiminimen perustaminen ei edellytä erillistä perustamisasiakirjaa eikä sille asetettu mitään vähimmäispääomarajaa. Perustamiseen riittää pelkkä ilmoitus kaupparekisteriin. Velvollisuutta toiminimen rekisteröimiseen ei kuitenkaan välttämättä ole, mutta yrityksen kannattaa suojata toiminimi, jotta yksinoikeus toiminimeen varmistuu. Perustamisilmoituksen on velvollisia tekemään ne, jotka harjoittaa luvanvaraista elinkeinotoimintaa, toimii omasta asunnosta erillisessä toimipaikassa kuten liiketilassa tai käyttää muita apulaisia kuin aviopuolisoaan tai perheenjäsentään. (Suomen yrittäjät, toiminimi)

5.2 Avoin yhtiö

Avoin yhtiö muodostuu vähintään kahden tai useamman henkilön niin sanottujen yhtiömiesten sopimuksella. Nämä yhtiömiehet toimivat kuin yksityiset elinkeinoharjoittajat, mutta yhteisen yrityksen nimissä. Perustajina voivat olla luonnolliset sekä juridiset henkilöt. (Suomen yrittäjät, avoin yhtiö)

Avointa yhtiötä perustettaessa on laadittava yhtiösopimus, joka voi olla vapaamuotoinen, mutta käytännössä se tulee kuitenkin aina laatia kirjallisesti. Yhtiön on toimitettava kaupparekisteriin perustamisilmoitus ja yhtiösopimus liitteeksi ennen yritystoiminnan aloittamista. Yhtiösopimuksessa sovitaan myös yhtiömiesten voitonjaosta. Avoimen yhtiön toiminnalla tulee olla jatkuva taloudellinen tarkoitus. Avointa yhtiötä ei voida perustaa pelkästään esimerkiksi jonkun tietyn projektin ajaksi. (Suomen yrittäjät, avoin yhtiö)

Avoimessa yhtiössä yhtiön kaikki yhtiömiehet vastaavat toiminimen tavoin henkilökohtaisesti koko omaisuudellaan yhtiön velvoitteista. Avoimen yhtiön tulos verotetaan yhtiömiesten tulojen yhteydessä. Yhtiö ei ole itsenäinen ”oma” oikeushenkilö. (Suomen yrittäjät, avoin yhtiö)

Avoimessa yhtiössä jokaisella yhtiömiehellä on myös oikeus itsenäisesti päättää yhtiötä koskevista asioista. Tästä syystä henkilöyhtiöiden perusedellytys onkin luottamus yhtiökumppaniin. Avoimen yhtiön toimialan ulkopuolisiin toimiin tarvitaan kaikkien yhtiömiesten suostumus. Yhtiömiehillä on lain mukaan oikeus saada korvaus yhtiöltä sen hoidoista aiheutuneista menoista. Yhtiömiehet nostavat tavallisesti palkkaa ja saavat osan tuloksesta voitonjakona. Yhtiömies voi luovuttaa yhtiöosuutensa toiselle henkilölle vain kaikkien yhtiömiesten suostumuksella. (Viitala ym., 2010., Suomen yrittäjät, avoin yhtiö)

Avoimen yhtiön toiminimessä tulee olla sanat avoin yhtiö ellei toiminimestä muulla tavoin käy ilmi yhtiömuoto. Avoin yhtiö katsotaan purkautuneeksi, jos yhtiömiesten lukumäärä laskee yhteen eikä se nouse vähintään kahteen vuoden kuluessa. (Suomen yrittäjät, avoin yhtiö)

5.3 Kommandiittiyhtiö, Ky

Kommandiittiyhtiö muodostuu kahdenlaisista yhtiömiehistä, vastuunalaisista ja äänettömistä. Kommandiittiyhtiö perustetaan kirjallisella yhtiömiesten välisellä sopimuksella. Sopimus on lähes samanlainen kuin avoimessa yhtiössä. Kommandiittiyhtiö on sopiva yritysmuoto varsinkin silloin, kun yritykselle tarvitaan ulkopuolista rahoitusta. (Suomen yrittäjät, kommandiittiyhtiö)

Kommandiittiyhtiössä äänetön yhtiömies sijoittaa rahan arvoista omaisuutta yhtiöön ja on vastuussa yhtiön velvoitteista vain sijoittamallaan rahamäärällä. Äänetön yhtiömies saa yhtiön voitoista sijoittamalle summalleen vastaavan ja sovitun tuoton. Äänetön yhtiömies on yhtiössä rahoittajan roolissa eikä voi osallistua yhtiön toimiin. Äänettömällä on kuitenkin oikeus tarkastaa yhtiön kirjanpitoa ja saada tietoa yhtiön toiminnasta. (Suomen yrittäjät, kommandiittiyhtiö)

Vastuunalaisen yhtiömiehen pääomapanos voi taas olla oma työpanos tai tavaraa. Vastuunalainen yhtiömies on vastuussa yhtiön velvoitteista samalla lailla kuin toiminimenkin kohdalla. Vastuunalainen yhtiömies vastaa yhtiön velvoitteista näin ollen koko henkilökoh-
taisella omaisuudellaan. (Viitala ym., 2010, s. 66., Suomen yrittäjät, kommandiittiyhtiö)

Kommandiittiyhtiö on ilmoitettava kaupparekisteriin perustamisilmoituksella, johon on liitetty yhtiösopimus ennen liiketoiminnan aloittamista. Kirjallisessa sopimuksessa on mainittava seuraavat seikat:

- yhtiön toiminimi
- yhtiön toimiala
- yhtiön kotipaikka
- vastuunalaisten ja äänettömien yhtiömiesten henkilötiedot ja kotipaikat
- äänettömien yhtiömiesten panokset rahassa
- yhtiön tilikausi
- yhtiön tilikauden pituus, jos sopimus on määräaikainen

(Suomen yrittäjät, kommandiittiyhtiö)

Sopimuksessa voidaan myös määrätä seuraavia seikkoja:

- vastuunalaisten yhtiömiesten panokset
- voiton jako
- äänettömien yhtiömiesten voitto-osuuden määräytyminen ja maksaminen
- yhtiömiesten tehtävien jako ja siitä maksettava palkka
- tilintarkastajat
- toimitusjohtaja
- yhtiön toiminnan päämäärät ja keinot sen saavuttamiseksi
- yhtiömiehen eroamisen- ja yhtiöosuuden lunastamistilanteet

(Suomen yrittäjät, kommandiittiyhtiö)

Kommandiittiyhtiön toiminimestä tulee ilmetä yhtiön yritysmuoto sanana kommandiittiyhtiö tai lyhenteenä Ky. Kommandiittiyhtiössä käytännön toimista ja päätöksistä vastaa vas-

tuunalaiset yhtiömiehet. Yhtiössä jokaisella vastuunalaisella yhtiömiehellä on oikeus itsenäisesti päättää yhtiötä koskevista asioista. Käytäntö on näin ollen sama kuin avoimessa-kin yhtiössä. (Suomen yrittäjät, kommandiittiyhtiö)

5.4 Osakeyhtiö, Oy, Oyj

Osakeyhtiö on Suomessa käytetyistä yritysmuodoista yleisin. Osakeyhtiössä osakkeenomistajat vastaavat yhtiön velvoitteista vain sijoittamallaan pääomalla. Isolle liiketoiminnalle osakeyhtiö tarjoaa oivat mahdollisuudet. Pienyritystoiminnan kannalta osakeyhtiössä ovat raskaat hallinnolliset velvoitteet. Osakeyhtiö yritysmuotona tuo luottamusta, vakautta yritystoiminnan jatkumiseen ja turvaa sijoittajien henkilökohtaisen varallisuuden. Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi luonnollinen tai oikeushenkilö. Osakeyhtiötä perustettaessa osakkeenomistajat tekevät kirjallisen perustamissopimuksen ja allekirjoittavat sen. (Suomen yrittäjät, osakeyhtiö)

Perustamissopimuksessa on mainittava seuraavat asiat:

- sopimuksen päivämäärä
 - kaikki osakkeenomistajien nimi, osoite sekä kunkin merkitsemät osakkeet
 - osakkeesta yhtiölle maksettava määrä (osakkeen merkintähinta)
 - osakkeen maksuaika
 - yhtiön hallituksen jäsenet
 - yhtiön tilintarkastaja
 - milloin ja miten perustamiskokous kutsutaan koolle
 - yhtiön perustamisesta yhtiön maksettavaksi tulevat kulut
 - toimitusjohtaja, jos yrityksellä on sellainen
 - hallituksen puheenjohtaja voidaan myös nimetä tässä vaiheessa
- (Suomen yrittäjät, osakeyhtiö)

Perustamissopimuksen liitteeksi on myös laitettava yhtiöjärjestys, jonka on tarkoitus säädellä yhtiön toimintaa. Yhtiöjärjestyksessä on aina mainittava yhtiön toiminimi, kotipaikkana oleva Suomen kunta ja toimiala. (Suomen yrittäjät, osakeyhtiö)

Toiminimen jokainen ilmaisu on mainittava yhtiöjärjestyksessä silloin, kun yhtiö aikoo käyttää toiminimeä kaksi- tai useampikielisenä. Yhtiöjärjestykseen voidaan ottaa myös muitakin määräyksiä, kuten esimerkiksi voidaan määrätä, että osakkeenomistajalla, yhtiöllä tai muulla henkilöllä on oikeus lunastaa muulta omistajalta kuin yhtiöltä toiselle siirtyvä osake. (Suomen yrittäjät, osakeyhtiö)

Osakeyhtiö syntyy ja saavuttaa itsenäisen oikeushenkilön aseman rekisteröimällä yhtiö kaupparekisteriin. Yhtiö tulee rekisteröidä kaupparekisteriin kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta. (Suomen yrittäjät, osakeyhtiö)

Osakkeet on maksettava ennen rekisteröinti-ilmoitusta. Osakkeet voidaan maksaa rahassa tai rahan sijaan kokonaan tai osittain muulla omaisuudella (apportti). Rahassa maksettava merkintä hinta suoritetaan yhtiön nimiin avattavalle pankkitilille. Apporttiomaisuudella osakkeesta maksettava hinta määrätään jo perustamissopimuksessa. Apporttiomaisuudella on luovutushetkellä oltava vähintään maksua vastaava taloudellinen arvo yhtiölle. Rekisteri-ilmoitukseen tulee liittää myös yhtiön hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus siitä, että yhtiön perustamisessa on noudatettu osakeyhtiölain säännöksiä sekä tilintarkastajien todistus osakkeiden maksamisesta. Yhtiö ei voi hankkia oikeuksia eikä tehdä sitoumuksia ennen rekisteröintiä. (Suomen yrittäjät, osakeyhtiö)

Suomalaiset osakeyhtiöt jaetaan yksityisiin ja julkisiin osakeyhtiöihin. Yksityisen osakeyhtiön osakepääoma on oltava vähintään 2500 euroa ja julkisen osakeyhtiön vähintään 80 000 euroa. Julkisten osakeyhtiöiden osakkeet ovat julkisen kaupankäynnin kohteena. Yksityisten osakeyhtiön osakkeet taas eivät voi olla julkisen kaupankäynnin kohteena. (Viitala ym., 2010, s.66)

Julkisen osakeyhtiön lyhenne on Oyj ja yksityisen osakeyhtiön Oy. Osakeyhtiössä ylintä päätösvaltaa käyttävät osakkeenomistajien muodostama yhtiökokous. Varsinainen yhtiökokous on pidettävä kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Varsinaisessa yhtiökokouksessa päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta, voiton jaosta, johdon vastuuvapaudesta, hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien valinnasta. Jokaisella osakeyhtiöllä on aina oltava hallitus. Osakeyhtiössä osakkaat eivät ole henkilökohtaisesti vastuussa yhtiön veloista. Osakeyhtiö on itsenäinen oikeushenkilö. Osakkeenomistajalla on kuitenkin vahingonkorvausvastuu, mikäli toimii osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastaisella tavalla. (Kallio ym., 2008, s.52, Suomen yrittäjät, osakeyhtiö)

Osakeyhtiön oma pääoma ei saa olla negatiivinen. Siinä tapauksessa, jos yhtiön oma pääoma muuttuu negatiiviseksi, on hallituksen viipymättä tehtävä rekisteri-ilmoitus osakepääoman menettämisestä. Rekisterimerkintä voidaan poistaa uudella ilmoituksella siinä vaiheessa kun yhtiön oma pääoma on taseen mukaan yli puolet osakepääomasta. Julkisia osakeyhtiöitä koskee velvollisuus laatia tilinpäätös ja toimintakertomus heti, jos yhtiön oma pääoma on alle puolet osakepääomasta. Yhtiön on myös kutsuttava yhtiökokous koolle ja päättämään mahdollisista toimenpiteistä yhtiön taloudellisen aseman tervehtymiseksi. (Suomen yrittäjät, osakeyhtiö)

Osakeyhtiön yritysmuotoa on mahdollista muuttaa avoimeksi- tai kommandiittiyhtiöksi siten, että osakkeenomistajista tulee yhtiömiehiä. Tällöin osakeyhtiössä tulee olla vähintään kaksi osakkeenomistajaa. Osakeyhtiössä, jossa on vain yksi osakkeenomistaja voi jatkaa yritystoimintaa yksityisenä elinkeinoharjoittajana. (Suomen yrittäjät, osakeyhtiö)

Osakeyhtiö on sopiva yritysmuoto varsinkin silloin, kun suunnitellaan laajaa elinkeinotoimintaa, yritykselle tarvitaan rahoitusta osakkaiden muodossa, halutaan osinkoa ja kerryttää yrityksen voitolla yrityksen varallisuutta. (Kallio ym., 2008, s.52., Suomen yrittäjät, osakeyhtiö)

5.5 Osuuskunta

Osuuskunta eroaa osakeyhtiöstä yrittäjän aseman ja roolin suhteen. Osuuskunnassa jokaisella jäsenellä on yksi ääni. Jäsenet maksavat jäsen- ja osuusmaksua. Näiden maksujen lisäksi osuuskunta voi kerätä ulkopuolisilta sijoittajilta pääomarahoitusta. (Viitala ym., 2010, s.67)

Osuuskunta on yhteisyrityksen muoto, eikä yksi ihminen voi perustaa osuuskuntaa. Yritysmuoto mahdollistaa tasa-arvoisen yhteisyrityksen ja tarjoaa tehokkaan tavan jakaa voittoa sekä kustannuksia. Osuuskunnan voi perustaa pienemmällä pääomalla kuin osakeyhtiön. Osuuskuntaan liittyminen sekä eroaminen on tehty helpommaksi kuin osakeyhtiössä. Osuuskuntamuoto sopii erityisesti palvelualojen yritysmuodoksi. (Viitala ym., 2010, s.67)

Osuuskunta perustetaan laatimalla sille perustamissopimus. Perustamissopimuksen allekirjoittavat kaikki perustajajäsenet. Perustamissopimuksessa on OKL:n mukaan ainakin mainittava:

- perustamissopimuksen päivämäärä
- kaikki perustajajäsenet ja niiden merkitsemät osuudet
- osuudesta maksettava määrä
- osuuden maksuaika
- osuuskunnan hallituksen jäsenet

(Suomen yrittäjät, osuuskunta)

Lisäksi perustamissopimuksessa on tietyn edellytyksin mainittava:

- osuuskunnan säännöt
- määräys tilikaudesta

- osuuskunnan toimitusjohtaja, hallintoneuvoston jäsenet, tilintarkastajat ja toimintantarkastajat
- jos osakkeita annetaan, niin niiden osakkeista ja merkitsijöistä on mainittava kohdissa 1 – 5
- perustamissopimuksessa voidaan nimetä hallituksen ja hallintoneuvoston puheenjohtajan
(Suomen yrittäjät, osuuskunta)

Osuuskunnalle on myös laadittava säännöt, joissa on mainittava vähintään:

- osuuskunnan toiminimi
- osuuskunnan kotipaikkana oleva Suomen kunta
- osuuskunnan toimiala
(Suomen yrittäjät, osuuskunta)

Osuuskunta on ilmoitettava Patentti- ja rekisterihallitukseen rekisteröinti-ilmoituksella kolmen kuukauden kuluessa perustamisasiakirjan allekirjoittamisesta, muutoin perustaminen koetaan rauenneeksi. Osuuskunta tulee rekisteröidä, muutoin se ei ole oikeustoimikelpoinen eikä se voi hankkia oikeuksia tai tehdä sitoumuksiaan omissa nimissään. (Suomen yrittäjät, osuuskunta)

Rekisteri-ilmoitukseen on liitteinä toimitettava:

- perustamisasiakirja
- osuuskunnan säännöt
- pöytäkirja hallituksen puheenjohtajan ja mahdollisen toimitusjohtajan valinnasta
- hallintoneuvoston pöytäkirja
- hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus siitä, että perustamisessa on noudatettu osuuskuntalakia
- hallituksen jäseniltä, varajäseniltä ja tilintarkastajilta saatu suostumus

(Suomen yrittäjät, osuuskunta)

Osuuskunnassa jäsenet sijoittavat yritykseen pääomaa. Pääoma voidaan maksaa rahassa tai apporttiomaisuudella. Jäsenet osallistuvat osuuskunnan hallintoon ja saavat osuuden sen tuottamasta voitosta osakeyhtiön tavoin. Osuuskunnan yrittäjän kriteereinä voidaan myös pitää sitä, että yrittäjä saa pääasiallisen toimeentulonsa yrityksestä ja kantaa yritystoiminnan riskit. (Viitala ym., 2010, s.67)

6 Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmän mietintö

Vuoden 2013 kesällä Työ- ja elinkeinoministeriö asetti työryhmän, jonka tarkoituksena oli tutkia ja miettiä uuden, vuonna 2013 annetun, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU mahdollisia vaikutuksia suomalaisten yritysten kirjanpidoissa ja tilinpäätöksissä. Työryhmän tuli pohtia, olisiko Suomen kirjanpitolakiin tarpeellista tehdä muutoksia EU:n tilinpäätösnormistossa tapahtuneiden muutosten vuoksi. Työryhmän tuli myös määrittää mahdolliset muutokset sekä laatia lista mahdollisista toimenpiteistä, joiden avulla Suomi täyttäisi velvollisuutensa Euroopan unionissa tehdylle sopimukselle. Yksi keskeisimmistä tehtävistä, joita työryhmälle annettiin, oli lainsäädäntöehdotusten muokkaaminen ja kirjoittaminen muotoon, joka voitaisiin esittää hallitukselle. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014)

Edellä mainitun direktiivin perimmäisenä tarkoituksena on tarjota EU:n jäsenvaltioissa toimiville pienyrityksille helpotusta heidän tilinpäätösvelvoitteisiinsa sekä yhtenäistää kirjanpitoon ja tilinpäätöksiin liittyviä vaatimuksia koko unionissa. Tästä syystä Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman työryhmän pohdintojen lähtökohdaksi asetettiin erityisesti perehtyminen direktiivissä mainittuihin helpotuksiin sekä vapautuksiin koskien pienyritysten tilinpäätösvelvoitteita. Työryhmän tuli myös arvioida Suomen lainsäädännön kautta, mitä mahdollisia hallintokäytänteitä voitaisiin helpottaa ja yksinkertaistaa, kun kyseessä on pieni yritys. Direktiivissä määritellään yhteinen perussääntö kaikille yrityksille koskien kirjanpitoa ja tilinpäätöstä. Myös tämä asia työryhmän tuli käydä läpi ja miettiä, miltä kohdin perussääntöä tiukennetaan kun yrityksen koko kasvaa. Helpotusten ja yksinkertaistamisten on siis tarkoitus koskea ainoastaan pieniä yrityksiä. Mitä suurempi yritys on, sitä enemmän heiltä vaaditaan koskien kirjanpitoa ja tilinpäätöstä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 2)

Uusi direktiivi sisältää myös kohdan, joka koskee ainoastaan luonnonvaroja (öljy-, kaasu, kaivannaisteollisuus- ja puunhakkuu) hyödyntäviä yrityksiä. Näillä yrityksillä on direktiivin mukaan pakottava raportointitarve koskien niitä viranomaismaksuja, jotka he ovat suorittaneet muihin kuin siihen maahan, jossa he ovat rekisteröityneet yritykseksi. Se miten edellä mainittu direktiivin kohta voitaisiin panna täytäntöön Suomessa, oli myös työryhmän mietinnässä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014)

Kirjanpitolain muutokset – työryhmä julkaisi mietintönsä asiaan liittyen lokakuussa 2014 ja takarajaksi mietintöjen kommentointeihin ja lausuntoihin oli tammikuun loppu 2015. Takarajan umpeuduttua lausuntoja asiaan liittyen oli tullut vain muutamia. Näistä mainittakoon huomattavampina muun muassa Verohallinnolta tullut kommentointi samoin kuin Suomen

Tilintarkastajat ry:ltä tullut kommentti sekä ekonomi Lasse Mäkisen kirjoitus asiaan liittyen Talousteema Oy:n verkkojulkaisussa. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014)

Kuten edellä on jo mainittu, työryhmän tuli erityisesti keskittyä miettimään kaikista pienimpiin kirjanpitovelvollisiin kohdistuvia vaatimuksia, helpotuksia ja yksinkertaistamisia mitä tuli heidän kirjanpito- ja tilinpäätösvaatimuksiinsa. Tästä syystä työryhmä tuotti erillisasetuksen, joka koskee Suomessa olevia pien- ja mikroyrityksiä. Tässä erityisasetuksessa on mainittu erityisen tarkasti kaikki tilinpäätösvaatimukset, jotka koskevat pien- ja mikroyrityksiä Suomessa. Työryhmän tuottamien ehdotusten on myös omalta osaltaan tarkoitus torjua harmaata taloutta siltä osin, että työryhmä on pohtinut erityisesti kirjanpitovelvollisen vastuuta kirjanpitoaineiston säilyttämisessä. Työryhmä käytti pohdintojensa tukena sidosryhmiltä ja asiantuntijoilta saamaansa palautetta. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014)

Työryhmän tuottaman esityksen mukaiset lakimuutokset tulevat voimaan 20.7.2015. Tästä huolimatta uudistettua lakia tullaan noudattamaan vasta 1.1.2016 eteenpäin. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014)

6.1 Muutokset tilinpäätösdirektiivissä

Suomen kirjanpitolainsäädäntöön kohdistuvat muutokset johtuvat EU:n parlamentin ja neuvoston julkaisemasta uudesta direktiivistä. Tämä uusi direktiivi 2013/34/EU (*Direktiivi tietäntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta*) julkaistiin 26.6.2013 ja se korvaa vuonna 1978 julkaistun tilinpäätösdirektiivin 78/660/ETY sekä vuoden 1983 konsernitilinpäätösdirektiivin 83/349/ETY. Uusi direktiivi muuttaa myös vuonna 2006 määritettyä direktiiviä 2006/43/EY, joka koskee tilintarkastuksia. Uuteen direktiiviin pohjautuen Suomen on tarkasteltava omaa voimassa olevaa lainsäädäntöään sekä tehtävä siihen tarvittavat muutokset, joilla se toteuttaa EU:sta tulevaa ohjeistusta. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 1)

Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä eritteli muutostarpeen pääpiirteittäin kahdeksaan direktiivissä esiintyneeseen kohtaan. Ensimmäinen kohta, johon direktiivi puuttuu ja joka sitä myötä tulee vaikuttamaan myös Suomen lainsäädäntöön kirjanpidon osalta, on aloite, joka ottaa huomioon pienimmät yritykset ensimmäisenä. Tämä ”Pienet ensin - Eurooppalaisia pk-yrityksiä tukeva aloite (Small Business Act)” perustuu tiedonantoon, jonka komissio antoi kesäkuussa 2008. Edellä mainittuun aloitteeseen perustuen jäsenvaltioita kehoitetaan ottamaan huomioon ”pienet ensin”-periaate, joka tukee pieniä yrityksiä esimerkiksi

vähentämällä niihin kohdistuvia hallinnollisia vaatimuksia. Omalta osaltaan tämän periaatteen katsotaan tukevan työllistymistä jäsenvaltioissa, sillä se koetaan kannustavaksi tekijäksi yrittäjyyteen. Direktiivi myös poistaa mahdollisuuden kunkin jäsenmaan asettaa omia ehtoja koskien pienyrityksiä, niille direktiivissä asetettuja vaatimuksia ei siis saa jäsenvaltio millään lailla tiukentaa. Ainoan poikkeuksen tähän sääntöön tuo jäsenvaltion verotukseen liittyvät säädökset. Eli jos Suomen Verohallinto esimerkiksi vaatii pienyrittäjää toimittamaan heille direktiivissä ei-mainittuja hallinnollisia dokumentteja, tulee yrityksen ne toimittaa. Nämä vaatimukset on oltava myös mainittuna Suomen verolaissa. Direktiivi pakottaa muutoksia myös Suomessa tällä hetkellä vallitseviin yritysmäärityksiin. Raja-arvot, jotka määrittävät yrityksen koon, tulevat siis nousemaan lainuudistuksen myötä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 1)

Toinen asia, johon työryhmä esittää muutosta uudesta direktiivistä johtuen, on tilinpäätöksen liitteiden määrä. Direktiivi määrittää luettelon, jossa on mainittu ainoastaan kahdeksan erillistä liitettä tilinpäätökseen liittyen, kun kyseessä on pienyritys. Direktiivi mahdollistaa viiden muun liitteen käytön edellä mainittujen kahdeksan lisäksi, mutta ne eivät ole pakollisia, eikä näiden liitteiden yhteenlaskettu määrä saa ylittyä muuten kuin verotukseen liittyvistä syistä. Direktiivi antaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden, jolla se voi sallia pienyritysten tilinpäätöksiin liittyvien taseen ja tuloksen esittämisen lyhennetyssä muodossa. Sama koskee mahdollista toimintakertomusta, joka tällä hetkellä tulee liittää tilinpäätökseen. Direktiivi mahdollistaa toimintakertomuksen poisjättämisen tilinpäätöksestä, jos jäsenvaltio niin määrittää ja jos yrityksen omien osakkeiden mahdolliset hankinnat ja luovutukset tulevat esille liitetiedoista. Direktiivin mukaan mikään jäsenvaltio ei voi vaatia pienyrittäjiltä enempää tilinpäätökseen liittyvää informaatiota kuin mitä direktiivissä on määritetty. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 4)

Työryhmän mietinnössä kohdat kolme ja neljä liittyvät mikroyrityksiin. Direktiivi määrittää joitain helpotuksia mikroyrityksille, mutta erona pienyrityksiin, jäsenvaltio saa itse päättää ottaako se nämä helpotukset käyttöön. Kyseessä on siis direktiivissä määritelty optio, jonka perusteella jäsenvaltio voi joko kokonaisuudessaan tai osittain ottaa käyttöönsä direktiivissä mainitut helpotukset koskien mikroyritysten tilinpäätöstä. Esimerkki yhdestä direktiivissä mainitusta helpotuksesta on sekä liitetietojen että toimintakertomuksen laatimatta jättäminen, jos tietyt ehdot toteutuvat. Edellä mainittu jäsenvaltio-optio mahdollistaa myös taseen ja tuloksen laatiminen lyhennettynä. Mikroyritystä koskien direktiivi mahdollistaa myös tuloslaskelman ja liitetietojen julkistamatta jättämisen. Näin ollen taselaskelma olisi ainut dokumentti, joka toimitettaisiin viranomaisille tilinpäätöstä koskien. Mikroyrityksiä koskien direktiivissä on mainittu myös ”suojasatama”-säännös. Tämän säännöksen perus-

teella direktiivissä mainittujen huojennusten turvin tehty tilinpäätös antaa yrityksen toiminnasta oikean ja riittävän kuvan. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 5)

Viides kohta mietinnän muutostarpeissa koskee tilinpäätösperiaatteen muuttamista ”olennaiseksi”. Tämä direktiivin kohta koskee kaikkia yrityksiä, yrityksen koosta riippumatta. Kyseessä on huojennus, joka mahdollistaa kaikkien yritysten poistavan tilinpäätöksestään ne asiat, jotka eivät ole olennaisia. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 5-6)

Uusi direktiivi määrittää uudet arvot myös pienen konsernin raja-arvoille. Tämä direktiivin kohta on pakottava, eli muutokset myös Suomen lainsäädäntöön on tehtävä niin, että se vastaa direktiivissä määritettyjä ehtoja. Suuri muutos pienkonsernin osalta on se, että direktiivin myötä pienet konsernit tullaan vapauttamaan konsernitilinpäätöksen laatimisesta samoin kuin konsernin toimintakertomuksen laatimisesta. Tämä tulee helpottamaan huomattavasti pienen konsernin tilinpäätöksen laatimista. Direktiivissä mainittu syy tälle muutokselle on muuan muassa konsernitilinpäätöksen haasteellisuus ja mahdollisesti suuret kustannukset. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 6)

Mietinnössä muutostarpeita koskeva kohta seitsemän koskee erityisvelvoitetta, joka liittyy kaivannaisteollisuuteen sekä aarniometsän puunkorjuuseen. Direktiivin mukaan kaivannaisteollisuudessa ja aarniometsän puunkorjuussa mukana olevat suuret yritykset ja ”yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt” joutuvat julkaisemaan vuosittain raportin, joka kuvaa kaikki hallituksille suoritetut maksut jos niiden summa ylittää 0,1 miljoonaa euroa vuodessa. Laskuihin tulee ottaa mukaan kaikki liiketoiminta, joka tapahtuu EU:n sisällä ja kolmansissa maissa. Direktiivi vaatii edellä mainitun raportin tehtäväksi, mutta se antaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden itse päättää tuleeko raportti liittää tilinpäätökseen vai tuleeko se toimittaa erillisenä dokumenttina. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 6-7)

Direktiivi 2013/34/EU määrittää ”yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön” seuraavasti:

- a) jäsenvaltion lainsäädännön alaisia ja joiden siirtokelpoiset arvopaperit otetaan kaupankäynnin kohteeksi jonkin jäsenvaltion säännellyillä markkinoilla rahoitusvälineiden markkinoinnista 21 päivänä huhtikuuta 2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/39/EY 4 artiklan 1 kohdan 14 alakohdassa tarkoitetun mukaisesti;
- b) luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/48/EY 4 artiklan 1 kohdassa määriteltyjä luottolaitoksia, jotka

ovat muita kuin mainitun direktiivin 2 artiklassa tarkoitettuja luottolaitoksia;

- c) vakuutusyritysten tilinpäätöksistä 19 päivänä joulukuuta 1991 annetun neuvoston direktiivin 91/674/EY 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja vakuutusyrityksiä; tai
- d) jäsenvaltioiden toimesta yleisen edun kannalta merkittäviksi yhteisöksi nimettyjä, kuten esimerkiksi yritykset, joilla on yleisen edun kannalta suuri merkitys niiden liiketoiminnan luonteen, yrityksen koon tai työntekijämäärän vuoksi;

(Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU s. 8-9)

Työryhmän mietinnön viimeinen muutostarpeen kohta on ”kirjanpidon menetelmät, aineistot ja säilytys”. Tietotekniikka on viime vuosina edennyt hurjaa vauhtia eikä sitä ole vielä huomioitu kirjanpitolaissa. Tässä kohdassa työryhmä toteaaakin, että nykyinen laki tarvitsee välitöntä päivitystä koskien muun muassa sähköistä tiedonsiirtoa kirjanpitovelvollisen ja viranomaisten välillä, kirjanpidon automatisointia ja varmistaa sen, että luodut kirjanpidonaineistot ovat tarkistettavissa ja tarkasteltavissa kaikissa olosuhteissa. Nämä lakiin tulevat muutokset tulee työryhmän mukaan tehdä niin, ettei niistä aiheudu lisäkustannuksia yrityksille eikä ne aiheuta hallinnollista taakkaa tulevaisuudessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 7)

6.2 Työryhmän ehdotukset kirjanpitolainsäädännön muutoksiin

Työryhmän mietinnöstä käy ilmi, että Suomen nykyiseen lainsäädäntöön on uuden direktiivin myötä tulossa suuri määrä muutoksia. Tästä syystä työryhmä on myös pohtinut vanhan olemassa olevan lain kumoamista kokonaan uudella lailla. Tämä on kuitenkin vasta pohdinnassa ja selvinnee myöhemmin kesän 2015 aikana tullaanko laki uudistamaan kokonaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 7)

6.2.1 Pienimmät yritykset

Kuten jo aiemmin on todettu uusi direktiivi vaikuttaa eniten pieniin yrityksiin. Teknisesti suurin muutos Suomen kirjanpitolakiin tulee pien- ja mikroyrityksiä koskeva asetus, jossa määritellään asiat, jotka tulee käydä ilmi tilinpäätöksessä. Laista siis tullaan erottamaan erillinen osa, jota voi käyttää tilinpäätöksessä eräänlaisena muistilistana. Tämä asetus tulee jatkossa selkeästi erottamaan pien- ja mikroyrityksiä koskevat vaatimukset verrattuna muihin kirjanpitovelvollisiin. Työryhmä myös esittää, että erityissääntely, joka koskee kaivosteollisuuden ja aarniometsän puunkorjuuta harjoittavia yrityksiä, tulee jatkossa olemaan kirjanpitolaista erillään oleva laki. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 7)

Direktiivissä mainitut pienyrityksen sekä mikroyrityksen tilinpäätökseen liittyvät helpotukset tulisi työryhmän mielestä ottaa huomioon niin laajasti kuin vain mahdollista. Esimerkiksi mikroyritysten kohdalla tämä tulee tarkoittamaan sitä, että tällä hetkellä vaadittavia lisätietoja tilinpäätökseen liittyen ei enää uuden lain voimaantulon jälkeen tarvitse viranomaisille toimittaa. Pienyritysten kohdalla muutoksia nykyiseen on tulossa raja-arvojen kohdalle. Edellä mainittujen helpotusten lisäksi jatkossa pien- ja mikroyrityksiltä ei tulla vaati-
maan ”*erittelyä pysyvien vastaavien muutoksista tilikauden aikana*”, kuten työryhmän mietinnöstä käy ilmi. Direktiiviin perustuen työryhmä esittää myös, että tilinpäätös tulee jatkossakin laatia suoriteperusteisesti, eli liiketapahtuma kirjataan yrityksen kirjanpitoon sille tilikaudelle, kun yritys on tuottanut asiakkaalleen hyödykkeen, tähän kohtaan ei siis tule muutosta uuden lain myötä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 8)

Työryhmän mietinnöstä käy ilmi, että se puoltaa ajatusta sallia liikkeenharjoittajille myös mahdollisuuden maksuperusteiseen kirjanpitoon. Voimassa olevan lain mukaan maksuperusteinen kirjanpito ei ole mahdollista muille kuin ammatinharjoittajille, mutta uuden direktiivin myötä se voitaisiin mahdollistaa myös liikkeenharjoittajille. Työryhmän mietinnön mukaan ei ole perusteltua vaatia liikkeenharjoittajalta tilinpäätöksen laatimista, sillä liikkeenharjoittaja vastaa toimintaan liittyvistä sitoumuksistaan itse, jolloin varallisuusaseman ja tuloksen kuvaaminen ei olisi luotettava. Uusi direktiivi mahdollistaa maksuperusteisen tilinpäätöksen myös säätiöille ja yhdistyksille, jotka luetaan kokonsa puolesta mikroluokkaan. Tämä mahdollisuus perustuu sekä yhdistysten ja säätiöiden resursseihin että osaamiseen. Heille halutaan tarjota mahdollisuus kirjanpitoteknisesti yksinkertaisempaan tilinpäätöksen laatimiseen. Maksuperusteisessa kirjanpidossa tilikauden lopussa tullaan tekemään tuloslaskelma, mutta tase jää pois. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 9)

Suomen kirjanpitolaissa ei tällä hetkellä ole mainintaan olennaisuusperiaatteesta, joten työryhmä esittää sen lisäämistä lakiin direktiivin pohjautuen, sillä kyseessä ei ole jäsenvaltio-optio. Kirjanpitolautakunnan kannanotoissa puhutaan paljon hyvästä kirjanpitotavasta ja juuri olennaisuusperiaate koskettaa sitä. Olennaisuusperiaatteen lisäämisellä lakiin ei siis sinänsä ole kovin suurta merkitystä sillä käytännössä sen edellyttämät toimintatavat kirjanpidossa ja tilinpäätöksissä ovat Suomessa käytössä. Olennaisuusperiaate ei esimerkiksi kerro tiettyä euromäärää, jonka alle jääviä tapahtumia kirjanpidossa pidettäisiin epäolennaisina. Myös tämä käy ilmi tällä hetkellä vallitsevasta hyvästä kirjanpitotavasta. Direktiivissä määritellyn olennaisuusperiaatteen katsotaan olevan merkittävä esimerkiksi tulojen ja menojen jaksotus- ja poistokirjauksissa. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 9-10)

6.2.2 Kirjanpidon menetelmät, aineistot ja säilytys

Kirjanpidon menetelmiin, aineistoihin ja säilytykseen liittyen työryhmä esittää, että uudessa laissa käsitteistö tullaan sekä yhtenäistämään että nykyaikaistamaan. Työryhmä esittää, että yrityksen kirjanpitojärjestelmän teknologiasta riippumatta vaatimukset ovat kaikille samat. Eli kunkin yrityksen on toimittava vaatimusten mukaan siitä riippumatta millaista teknologiaa he kirjanpidossaan käyttävät. Vanhaan lakiin verrattuna uutena kohtana tulee myös tilinpäätöksen liitetietojen perusteena olevien laskelmien ja asiakirjojen säilytys. Nämä dokumentit yritysten tulee jatkossa säilöä ja käsitellä samalla tavalla kuin kirjanpidossa käytettäviä tositteita. Tämä edesauttaa sekä tilintarkastusta että tietojen kattavuutta yrityksessä. Teknisiin muutoksiin liittyy myös kirjausketjun määrittelyn selkeyttäminen. Työryhmä esittää, että vanhentuneita säännöksiä korvataan päivitettyillä säännöksillä, jotka myöskin parantavat tarkastettavuutta yrityksen kirjanpidossa. Kirjausketjun uudelleen määrittelyssä ovat mukana jatkossa esimerkiksi myös veroilmoitukset sekä muut mahdolliset viranomaisraportit. Työryhmä esittää, että vastaisuudessa yritysten ei tulisi enää toimittaa paperista tasekirjaa tilinpäätöksen yhteydessä. Paperisen tasekirjan tilalle työryhmä haluaa tuoda luettelon, josta käy ilmi tarpeelliset tiedot kirjanpidoista ja aineistoista. Tämä perustuu myös kirjanpidon tarkastettavuuteen ja tarkasteluun kauden aikana ja sen jälkeen. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 10-11)

Kirjanpitoaineistojen säilytykseen työryhmä esittää muutosta siltä osin, että jatkossa aineistoihin tällä hetkellä kohdistuvat yksityiskohtaiset tekniset ja maantieteelliset velvoitteet poistetaan. Näiden velvoitteiden tilalle työryhmä esittää vaatimusta, jonka mukaan kaikkia kirjanpitoon liittyviä dokumentteja on pystyttävä lukemaan selväkielisessä muodossa ja ilman viivettä Suomesta käsin. Työryhmä haluaa myös uuden säädöksen myötä korostaa kirjausketjun säilyttämisen tärkeyttä sekä sen huolellista käsittelyä. Jos säilyttämisessä tai huolellisessa käsittelyssä epäonnistutaan, tulee siitä yritykselle sanktio. Sanktiouhalla työryhmä haluaa varmistaa, ettei uusi laki tuo estettä sähköiselle asiainhoidolle. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 11)

6.2.3 Kirjanpitoteknologia

Kuten työryhmä mietinnössään toteaa, Suomen kirjanpitolailla on kaksi varsinaista tarkoitusta ja ne ovat kirjanpitotapahtumien luotettava kirjaaminen kirjanpitoon sekä luotettavan ja direktiivin mukaisen tilinpäätöksen laatiminen kirjanpitoon perustuen. Suomen lainsäädäntö ei ole nykyisessä laissa puuttunut kirjanpidon ohjausjärjestelmiin tai sisäiseen laskentaan. Myöskään vakiomuotoista tilikarttaa ei ole laissa määritelty. Lainuudistusta mietittäessä nousi esille ajatus, että sekä tilikarttoja että tiedostomuotoja tultaisiin yhtenäistämään yritysten kirjanpidossa. Keskustelua työryhmässä ovat herättäneet muun muassa

XBRL-pohjaiset tiedostomuodot tilinpäätöksille sekä pääkirjanpitoon vietävien tietojen XML- ja muut mahdolliset tietuepohjaiset muodot. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 11)

Tilikarttojen ja tiedostomuotojen yhtenäistäminen laissa ei kuitenkaan ole toteutuskelpoinen, sillä kirjanpitolaki koskee käytännössä kaikkia kirjanpitovelvollisia yrityksen koosta tai tarkoituksesta riippumatta. Ei siis ole perusteltua että esimerkiksi yksittäinen elinkeinonharjoittaja käyttäisi samaa tilikarttaa kuin monikansallisen yrityksen tytäryhtiö, joka on rekisteröitynyt Suomessa. Tästä johtuen työryhmä esittää mietinnössään laista poistettavaksi kaikki ne esteet, jotka mahdollisesti haittaisivat tietoteknisen kehityksen hyödyntämisen täydellisesti. Ja edelleen tästä syystä työryhmä ehdottaa, että uusi laki ei tule otta-
maan kantaa siihen, kuinka yritys tulee käyttämään teknisiä ratkaisuja kirjanpidossaan ja tilinpäätöksessään. Uusi laki tulee siis ainoastaan määrittämään ne vähimmäisvaatimukset, joita yrityksiltä odotetaan. Se ei tule puuttumaan siihen teknologiaan, jota yritys tulee käyttämään taloushallinnossaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 11-12)

XBRL (eXtensible Business Reporting Language) on XML-pohjainen (Extensible Markup Language) raportointikieli, joka on kehitetty erityisesti taloudellisten tietojen kuvaamiseen sähköisessä muodossa. XBRL:n suurin tavoite on kehittää muun muassa luotettavuutta, kustannussäästöjä sekä tietojen tarkkuutta yritysten kirjanpidossa sekä tilinpäätöksessä. Kyseinen raportointikieli on tällä hetkellä jo käytössä monissa maissa ja tarkoituksena olisi saada siitä taloudellisen tiedonvälityksen standardi. XBRL-raportointikielen takana on voittoa tavoittelematon jäsenyritysten, organisaatioiden ja virastojen yhteenliittymä XBRL International. (Finanssivalvonta, XBRL-yleiskuvaus)

Viranomaisyhteistyön syventämiselle työryhmä ei koe olevan tarvetta uutta lakia kehitettäessä. Tämän hetkinen malli toimii tarvittavalla tavalla, joten sitä ei ole tarvetta päivittää tai muokata. Mitä työryhmä kuitenkin mietinnössään tuo esille, on mahdollisuus kehittää Verohallinnon ja Patentti- ja rekisterihallituksen yhteistyötä liittyen veroilmoituksen ja tilinpäätöksen sekä siihen liittyvien dokumenttien toimittamiseen. Työryhmän mukaan edellä mainittujen tahojen järjestelmien päivitys voisi mahdollistaa sen, että kirjanpitovelvollinen voisi jatkossa veroilmoituksen yhteydessä toimittaa myös ne tarvittavat lisä- ja liitetiedot, joiden avulla tilinpäätös saataisiin rekisteröityä myös Patentti- ja rekisterihallituksen tietokantaan. Suuria muutoksia tämä mahdollinen helpotus dokumenttien toimittamisessa ei vaatisi, sillä kuten työryhmä mietinnössään toteaa, on kyse vain pienistä muutoksista; *”Tarpeen olisi lisätä muutama syöttökenttä sähköiseen veroilmoituskavakkeeseen sekä luoda käytäntö tilinpäätöksen allekirjoitusten, täydennyksien, tilintarkastusmerkintöjen ja tilintarkastuskertomusten joustavaan ja varmennettuun liittämiseen veroilmoituksen kautta ja yhteydessä toimitettuihin tietoihin.”* (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 12)

Vuonna 2013 Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä ”ICT-työryhmä” esitti, että Patentti- ja rekisterihallitukselle tulisi rakentaa vastaanotto toiminto, joka mahdollistaisi sähköisten tilinpäätösten lähettämisen sekä kyseiselle viranomaistaholle että myös Verohallinnolle. Tavoitteeksi tälle hankkeelle asetettiin vuosi 2016 ja vastuutahoksi valittiin Valtionvarainministeriö. Edellisessä kappaleessa mainitut muutokset Verohallinnon ja Patentti- ja rekisterihallituksen järjestelmiin tukisivat omalta osaltaan tätä vuoden 2013 ehdotusta. Näissä molemmissa hankkeissa suuressa roolissa on myös edellä mainittu XBRL, joka muun muassa mahdollistaa luotettavan tiedonsiirron sähköisten järjestelmien välillä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 12)

Työryhmän mietinnöstä käy myös ilmi, että selkein ratkaisu tilinpäätösten toimittamiseen olisi yksi yhteinen tilinpäätösrekisteri, josta Patentti- ja rekisterihallitus, Tilastokeskus ja Verohallinto pääsisi käsiksi yritysten toimittamiin tilinpäätöksiin. Tämä ratkaisu perustuu osittain myös Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2010 tekemään tutkimukseen, josta käy ilmi, että kaikkein kuormittavin taloushallinnon velvoite yritysten mielestä on tilinpäätösasiakirjojen toimittaminen useaan kertaan usealle eri viranomaistaholle. Selkeä ”pyyntö” tämän tutkimuksen tuloksissa oli se, että yrittäjät toivovat yhtä yhteistä rekisteriä, johon tilinpäätöksen voisi toimittaa ja jota kautta kukin viranomaistaho voisi hankkia heille tarpeelliset ja lain heille sallimat tiedot koskien kutakin yritystä ja tilinpäätöksen asiakirjaa. Mietinnössä on myös maininta niiden tietojärjestelmien muokkaamisesta, joihin tällä hetkellä jotkin tiedot on tarpeellista syöttää kahteen kertaan. Näitä järjestelmiä hallinnoivat Patentti- ja rekisterihallituksen ja Verohallinnon lisäksi eri eläke- ja vakuutusyhtiöt. Ihanteellinen tilanne olisi jos työnantajavelvoitteisiin liittyvät pakolliset vakuutus- ja muut tiedot voisi syöttää yhteen järjestelmään monen sijasta. Tällaista yhteistä järjestelmää Suomessa ei vielä ole. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 13)

Työryhmän mietinnössä on puututtu myös tilinpäätöksen sekä muiden aineistojen säilyttämiseen. Tällä hetkellä tilinpäätöksen säilyttäminen itse yrittäjälle ei ole pakollista, sillä lain mukaan katsotaan, että tilinpäätös säilyy myös viranomaisilla, kun se on sinne toimitettu. Muita aineistoja yrittäjä joutuu säilyttämään itse 6-10 vuotta siltä varalta, että yritystä kohtaa esimerkiksi verotarkastus. Työryhmä kuitenkin esittää, että kun säilytysvelvollisuus on asetettu julkisen vallan toimesta, tulisi yrityksillä olla mahdollisuus lähettää tarvittavat aineistot viranomaisille kuten tilinpäätöskin. Tällöin lain asettama säilytysvelvollisuus tulisi täytettyä, mutta yritys ei itse joutuisi huolehtimaan erinäisten aineistojen säilyttämisistä. Tämä muutos vaatisi myös muokkausta viranomaisten tietojärjestelmiin, jotta ne voisivat ottaa vastaan sekä säilöä dokumentteja, jotka eivät ole julkista tietoa ja myöskin valvoa, että lain asettamat vaatimukset täyttyvät, kun mietitään dokumentteihin käsiksi pääseviä

tahoja. Tämä muutos olisi suuri ja se vaatisi paljon työtä ja suunnittelua. Mutta jos se saataisiin toteutettua, muuttaisi se monen yrityksen taloushallinnon käsittelyn, luotettavuuden ja saatavuuden huomattavasti paremmaksi niin yrityksen oman henkilökunnan kuin myös viranomaisten näkökulmasta. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 13)

6.2.4 Pääomalainan tasekäsittely

Työryhmä toteaa mietinnössään, että lakiin ei ole tarpeen tehdä muutosta koskien pääomalainan käsittelyä taseessa. Tällä hetkellä sekä osakeyhtiölaki että osuuskuntalaki toteaa, että pääomalainana tulee merkitä yrityksen taseessa ”erillisenä eränä” vieraassa pääomassa.

Edellä mainittu työryhmän toteamus ei ollut yksimielinen, mutta vähemmistöksi jäi ajatus, että uuteen kirjanpitolakiin tulisi lisätä säännös, joka määrittäisi osakeyhtiö- ja osuuskuntalaissa tarkoitetun pääomalainan nimenomaan omaan pääomaan kuuluvaksi eräksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 13-14)

6.2.5 Konsernitilinpäätös

Direktiivi tuo huojennuksen pien- ja mikroyrityksille myös, kun kyseessä on konsernitilinpäätös. Tästä johtuen myös Suomen lainsäädännössä on tehtävä muutos koskien tätä velvoitetta. Tällä hetkellä osakeyhtiölain 8 luvun 9 §:n 2 momentin mukaan konsernitilinpäätös on laadittava emoyhtiöstä siinä tapauksessa, kun se jakaa varoja omistajilleen joko osinkoina tai muulla tavalla, joka on osakeyhtiölaissa määritelty. Sama vaatimus on määritelty osuuskuntalain 8 luvun 9 §:n 2 momentissa, emu-osuuskunnasta on siis tehtävä konsernitilinpäätös jos omistajille jaetaan varoja esimerkiksi osinkoina. Uuden direktiivin huojennusten myötä edellä mainitut vaatimukset osakeyhtiö- ja osuuskuntalaissa poistuvat. Eli uuden lain myötä pien- ja mikro-osuuskunnan tai pien- ja mikroyrityksen ei ole tarpeellista tehdä konsernitilinpäätöstä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 15)

Periaatteessa uusi direktiivi ei koske osuuskuntia, joten osuuskuntia koskevat lait voitaisiin jättää ennalleen. Näin ei kuitenkaan tehdä, sillä ei ole tarkoituksenmukaista saattaa eri yrityksiä eri tasolle kilpailuedellytysten kannalta. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 15)

Suurempiin yrityksiin kohdistuva helpotus direktiivin myötä tulee koskemaan EU:n hyväksymien kansainvälisten IFRS-tilinpäätösstandardien käyttämistä. Direktiivin myötä IFRS-tilinpäätösstandardit tullaan sallimaan pörssi-arvopapereiden ja muiden rahoitusvälineiden ja sijoituskiinteistöjen arvostamisessa. Tämä tarkoittaa sitä, että edellä mainitut voidaan tilinpäätöksessä merkitä käypään arvoonsa ottaen huomioon IFRS-standardien mukainen

menettely. Tämä IFRS:n mukanaan tuoma arvostusmahdollisuus tulee helpottamaan tilinpäätöstä erityisesti pörssiyhtiökonserneissa sekä niissä konserneissa, joissa tilinpäätös tulee laatia IFRS-perusteisesti. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 15)

6.2.6 Lyhennetty tuloslaskelma ja tase

Uusi EU:n direktiivi mahdollistaa pienyrityksille taseen ja tuloslaskelman esittämisen lyhennetyssä muodossa. Myös keskisuurille yrityksille on direktiivi mahdollistanut lyhennetyn tuloslaskelman esittämisen. Tase keskisuurten yritysten tulee esittää jatkossa samalla tavoin kuin tälläkin hetkellä. Edellä mainitut helpotukset ovat kuitenkin jäsenvaltio-optioita, mikä tarkoittaa sitä, että jäsenvaltio voi itse päättää mahdollistaako se lyhennetyn taseen ja tuloslaskelman esittämisen. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU, s.34)

Direktiivi esittelee kaksi tuloslaskelmakaavaa, kululajikohtaisen tuloslaskelmakaavan (liite 1) sekä toimintokohtaisen tuloslaskelmakaavan (liite 2). Näistä jompaakumpaa kaavaa voi jäsenvaltio vaatia yritysten käytävän tulevaisuudessa. Jäsenvaltio voi myös vaihtoehtoisesti antaa päätäntävällän yrityksille, jolloin ne voivat itse päättää kumpaa tuloslaskelmakaavaa he tulevat käyttämään. Jäsenvaltiolla on myös mahdollisuus vaatia yrityksiä esittämään toimintansa tuloksellisuus eri muodossa kuin mitä direktiivissä esitetyt tuloslaskelmakaavat ovat. Tietosisältö tulee kuitenkin olla vähintään kaavojen mukainen. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU, s. 34, 66-67)

Jos jäsenvaltio sallii pienten ja keskisuurten yritysten käytävän lyhennettyä tuloslaskelmaa, tarkoittaa tämä kululajikohtaisessa tuloslaskelmakaavassa sitä, että kohdat 1-5 voidaan esittää yhtenä eränä, jonka nimi on "bruttotulos". Käytännössä tuloslaskelmassa tulitaisiin siis niputtamaan liikevaihto, valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos, valmistus omaan käyttöön, liiketoiminnan muut tuotot, aineet ja tarvikkeet sekä muut ulkopuoliset kulut. Toimintokohtaisessa tuloslaskelmakaavassa tämä tarkoittaisi kohdissa 1, 2, 3 ja 6 erien esittämistä bruttotuloksena. Tätä kaavaa käytettäessä niputukseen tulisi siis mukaan liikevaihto, myyjä suoritteita vastaavat kulut (mukaan lukien arvontarkistukset), bruttotulos sekä liiketoiminnan muut tuotot. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU, s. 34)

Myös taseen laatimiselle direktiivi esittelee kaksi erillistä kaavaa, tasekaava vaakasuunnassa (liite 4) ja tasekaava pystysuunnassa (liite 5). Taseen kaavojen kohdalla pätee samat säännöt kuin edellä mainituissa tuloslaskelmaa koskevissa säännöissä. Jäsenvaltio voi päättää mahdollistaako se vain jommankumman tasekaavan käytön vai antaako se

yrittäjille itse mahdollisuuden valita näiden kahden kaavan väliltä. Jäsenvaltiolla on myös mahdollisuus sallia tai vaatia yrityksiä esittämään taseen erät jakaen ne lyhyt- ja pitkäaikaisiin eriin direktiivissä mainituista kaavoista poiketen, jos tietosisältö on sama kuin mitä direktiivissä esitellyissä kaavoissa. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU, s. 33-34)

Toisin kuin lyhennetyt tuloslaskelman esittäminen, lyhennetyt taseen esittäminen on mahdollista ainoastaan pienille yrityksille. Jos jäsenvaltio mahdollistaa lyhennetyt taseen laatimisen, tulee pienyrityksen vaakasuuntaisessa tasekaavassa vastaavien puolella ilmoittaa merkittävät maksamaton pääoma, perustamismenot, pysyvät varat (joihin sisältyy aineettomat ja aineelliset hyödykkeet ja rahoitusomaisuus), lyhytaikaiset varat (joihin sisältyy vaihto-omaisuus, saamiset, sijoitukset sekä rahat ja pankkisaamiset) ja ennakkomaksut sekä siirtosaamiset. Tämän lisäksi vastaavien puolelta tulee esittää kutakin erää myöhemmin kuin vuoden kuluttua erääntyvien saamisten määrä. Vastattavien puolelta lyhennetyssä taseessa tulee ilmoittaa oma pääoma (johon kuuluu merkittävät pääoma, rahasto johon kirjataan ylikurssi, uudelleenarvostusrahasto, rahastot, edellisten tilivuosien tulos ja tilivuoden tulos), varaukset, vieras pääoma ja siirtovelat. Erikseen on vielä ilmoitettava vuoden kuluessa ja myöhemmin kuin vuoden kuluessa erääntyvien velkojen määrä sekä erillisenä kultakin erältä että yhteensä näiltä kaikilta eriltä. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU, s. 34, 60-65)

Pystysuuntaisen tasekaavan lyhennetyssä versiossa pienyrityksen tulee esittää merkittävät maksamaton pääoma, perustamismenot, pysyvät varat (joihin luetaan aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet ja rahoitusomaisuus), lyhytaikaiset varat (joihin kuuluu vaihto-omaisuus, saamiset, sijoitukset sekä rahat ja pankkisaamiset), ennakkomaksut ja siirtosaamiset, vieras pääoma: vuoden kuluessa erääntyvät määrät, lyhytaikaiset nettovarjat ja -velat, varat yhteensä vähennettynä lyhytaikaisella vieraalla pääomalla, vieras pääoma: yli vuoden kuluttua erääntyvät määrät, varaukset, siirtovelat, oma pääoma (johon kuuluu merkittävät pääoma, rahasto johon kirjataan ylikurssi, uudelleenarvostusrahasto, rahastot, edellisten tilikausien tulos ja tilivuoden tulos). Tämän lisäksi taseessa on erikseen esitettävä ”*kultakin erältä myöhemmin kuin vuoden kuluessa erääntyvien saamisten määrä*”. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU, s. 34, 60-65)

Työryhmän mietinnöstä käy ilmi, että nykyisessä kirjanpitoasetuksessa on kululaji- ja toimintokohtaista tuloslaskelmaa koskien lähes samankaltaiset poikkeukset, kuin mitä on nyt mainittu EU:n direktiivissä. Niitä osin työryhmä ei siis esitä muutosta lakiin. Työryhmä ei koe tarpeelliseksi laajentaa tuloslaskelmaan liittyvää helpotusta keskikokoisiin yrityksiin ja

koska kyseessä on jäsenvaltio-optio, ei Suomen lainsäädäntöä ole pakko muokata direktiivin mukaiseksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 127)

Tasetta koskeva helpotus on myös kirjattu direktiiviin jäsenvaltio-optiona, tästä syystä siihen liittyviä muutoksia ei vaadita toteutettaviksi jäsenmaissa. Tällä hetkellä Suomessa voimassa oleva kirjanpitoasetus vaatii taseen esittämistä seikkaperäisemmin kuin mitä uusi direktiivi vaatii. Työryhmä kokee, että lakia ja asetusta ei ole tarpeen muuttaa direktiivin mukaiseksi, vaan tulevaisuudessa tase tulee esittää samalla tarkkuudella kuin se esitetään tällä hetkellä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 128-129)

Mikroyrityksille säädetään direktiivissä samat tuloslaskelmakaavat kuin pienyrityksellekin. Tästä huolimatta mikroyritysten on mahdollista vielä hieman supistaa tuloslaskelmansa esittämistä. Suppeimmillaan mikroyrityksen tuloslaskelma sisältäisi vain liikevaihdon, muut tuotot, aine- ja tarvikekulut, henkilöstökulut, arvontarkistukset, muut kulut, verot ja tuloksen. Edellä mainitut luovat siis minimivaatimuksen tulokselle, mutta toki mikroyritys voi eritellä näitä myös eria tarkemminkin. Edellä mainittu lista ei ole merkittävästi lyhyempi, kuin mitä se on Suomen kirjanpitoasetuksessa tällä hetkellä ja työryhmä onkin sitä mieltä, että mikroyritysten tuloslaskelman tulee olla hieman edellä mainittua kattavampi. Työryhmä esittää mikroyrityksen tuloksen koostumista bruttotuloksesta, henkilöstökuluista, poistoista ja arvonalentumisista, liiketoiminnan muista kuluista, liikevoitosta/-tappiosta, rahoitustuotoista ja -kuluista, voitosta/tappiosta ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, tilinpäätössiirroista, tuloveroista, muista välittömistä veroista ja tilikauden voitosta/tappiosta. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 138)

Direktiivi säättää myös tasetta koskien saman kaavan mikroyritykselle kuin mitä se säättää pienyrityksellekin. Toisaalta direktiivissä on myös mainittu helpotus, joka näin ollen lyhentäisi sen tasekaavaa. Lyhennyksessä kaavassa vastaavaa-puolella tulisivat merkitty maksumaton pääoma (edellyttäen, että kansallinen laki sallii esittämisen vastattavaa-puolella), perustamismenot (edellyttäen, että kansallinen laki sallii niiden aktivoimisen), pysyvät varat ja lyhytaikaiset varat. Vastattavaa-puolelle lyhennyksessä versiossa tulisi ainoastaan oma pääoma, varaukset ja vieras pääoma. Tämä lyhennetty versio taseesta olisi huomattavasti suppeampi kuin mitä Suomessa oleva kirjanpitoasetus tällä hetkellä määrittää. Työryhmän mukaan edellä mainittu suppea tasekaava tuottaa liian vähän tietoa, joten se ehdottaa, että lisätietoja koskien aineettomien hyödykkeiden osuutta vastaavaa-puolelle merkitystä omaisuuseristä ja lyhytaikaisen vieraan pääoman osuudesta vastattavaa-puolella, voidaan vaatia mikroyritykseltä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014, s. 139)

7 Elinkeinotoiminnan verotettava tulo ja tulon laskeminen

Verovelvollisen taloudellisia toimintoja tarkastellaan verotuksessa tulolähteittäin. Tulolähteitä voi olla kolme: elinkeinotoiminnan tulolähde, maatalouden tulolähde ja henkilökohtaisten tulojen tulolähde. Korkomenot vähennetään tuloverotuksessa tulolähteittäin. (Tomperi, 2015, s. 79)

Elinkeinoverolaki sisältää keskeiset säännökset elinkeinotoiminnasta saadun verotettavan tulon määrittämiseksi. Elinkeinotoimintaan kuuluu kaikki verovelvollisen harjoittama liike- ja ammattitoiminta. Tuloverolain perusteella määräytyy luonnollisten henkilöiden ja muiden kuin liikkeen- tai ammattiharjoittajien ja maatilatalouden harjoittajien verotettava tulo. Maatilataloutta harjoittaville on säädetty oma Maatilatalouden tuloverolaki, jonka perusteella niiden verotettava tulo määräytyy. Maksettaviin veroihin vaikuttaa myös useat muut lait, kuten tuloverolakiin liittyvä veroasteikkolaki, laki konserniavustuksessa verotuksessa sekä laki varojen arvostamisesta verotuksessa. (TVL, EVL 2 §, MVL, ArVL, Tomperi, 2015, s. 11, 79)

Verotettavan tulon perusteella määräytyvät valtion tulovero, kunnallisvero, kirkollisvero ja yhteisön tulovero sekä Kansaneläkelaitokselle suoritettavien sairausvakuutuksien määrä. Verotettava tulo on veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen sekä muiden vähennysten erotus. (Tomperi, 2015, s. 11)

7.1 Verotettavan tulon laskeminen

Elinkeinotoiminnan tulos selvitetään verovuodelle jaksettujen veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen erotuksena. (Tomperi, 2015, s. 80)

Veroilmoituslomakkeelle merkitään tuloslaskelman mukaiset tuotot. Veronalainen osuus ilmoitetaan erikseen. Lomakkeella ilmoitetaan myös tuloslaskelman mukaiset kulut sekä näiden verotuksessa vähennyskelpoinen osuus. Erotuksena saadaan verotettava tulo. (Tomperi, 2015, s. 80)

Tuloslaskelman osoittavasta tulosta voidaan myös selvittää verotettava tulo. Tulosta oikaistaan niillä erillä, joita ei verotuksessa käsitellä samoin kuin tilinpäätöstä laadittaessa. Seuraavassa laskelmassa on kuvattuna miten kirjanpidon tuloksesta päästään lopulliseen verotettavaan tuloon. (Tomperi, 2015, s. 80)

+ /-	Tuloslaskelman voitto / tappio
+	Tuloverot
+	Kuluiksi kirjatut vähennyskelvottomat menot
-	Tuotoiksi kirjatut verovapaat tulot
+ /-	Jaksotuksesta johtuvat erot
+ /-	Muut oikaisut
<hr/>	
=	Verovuoden verotettava tulo
-	Vahvistetut tappiot
<hr/>	
=	Lopullinen verotettava tulo

Laskelma 1. Verotettavan tulon laskeminen (Tomperi, 2015, s. 80)

7.1.1 Tappiontasaus

Lopullinen verotettava tulo saadaan, kun verovuoden verotettavasta tulosta vähennetään aikaisempien vuosien vahvistetut tappiot. (Tomperi, 2015, s. 81)

Tappion tasaus toimitetaan tulolähteittäin ja tappiot voidaan vähentää tuloksesta seuraavan 10 verovuoden ajan. (Tomperi, 2015, s. 81)

Seuraavassa on kerrottu vielä tarkemmin eriteltynä, miten eri yritysmuotojen voittojen ja tappioiden kanssa menetellään.

7.2 Yritysmuotojen verotus

Yritysmuotojen verotus määräytyy yritysmuotojen, välittömien verojen ja eri lakien sekä asetusten mukaan. Tässä luvussa on esiteltynä verotuksen eri käytännöt yritysmuotojen välillä.

7.2.1 Yksityisliikkeen eli yksityisen elinkeinoharjoittajan verotus

Yksityisen elinkeinoharjoittajan saama tulo verotetaan yrittäjän tulona hänen kaikkien ansio- ja pääomatulojen perusteella. Verotettava tulo lasketaan taseen perusteella. Pääomatuloja on pääsääntöisesti 20 %:n vuotuinen tuotto summalle, joka saadaan, kun yrityksen nettovarallisuuteen lisätään 30 % maksettujen palkkojen määrästä, loppu on ansiotuloa. Käyttöomaisuuskiinteistöjen ja arvopapereiden luovutusvoitot ovat kuitenkin kokonaan pääomatuloa. (Tomperi, 2015, s. 218)

Pääomatulo-osuus lasketaan verovuoden päättyessä kuluvan nettovarallisuuden perusteella. (TVL 38 §)

Nettovarallisuus lasketaan varojen arvostamislaisissa säädetyllä tavalla sekä varojen ja velkojen erotuksena. Pääomatulo-osuuden laskentaperusteen nettovarallisuuteen lisätään 30 prosenttia palkoista. (TVL 41 §)

Yrittäjän omia yksityistalouteen liittyviä varoja ja velkoja ei oteta huomioon toiminimen nettovarallisuutta laskettaessa. Yksityiskäytössä olevat autot ja asunnot jäävät laskelman ulkopuolelle, vaikka ne olisivatkin yrityksen taseessa. Laskennan ulkopuolelle jää myös kaikki ne varat, jotka eivät kuulu elinkeinotoimintaan. Nettovarallisuuteen ei lueta varoja, jotka ovat arvostamislain mukaan verovapaita eikä korkotulon lähdeverolain mukaisia tal-letuksia ja sijoituksia. (Tomperi, 2015, s. 30)

Varoista vähennetään velat. Näistä varat arvostetaan seuraavasti: (ArVL 3 §)

- Rahoitusomaisuus arvostetaan nimellisarvoon, saamiset luottotappioilla vähennettynä
- Vaihto-omaisuus arvostetaan epäkuranttiudella vähennettyyn hankintamenuon
- Käyttöomaisuus arvostetaan tuloverotuksessa poistamattomaan hankintamenuon.
- Varallisuusarvoa olevilla pitkävaikutteisilla menoilla arvostetaan poistamattomaan hankintamenuon

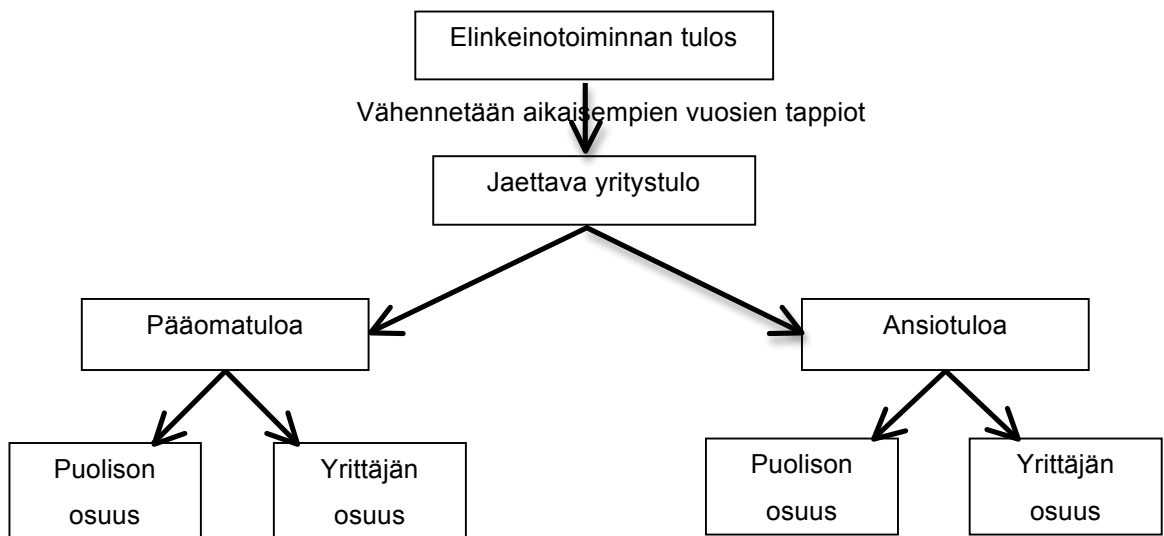
(Tomperi, 2015, s. 30)

Velat ovat taseen vieraaksi pääomaksi eriteltyjä eriä. Velat arvostetaan nimellisarvoon ja valuuttamääräiset velat verovuoden viimeisen päivän kurssiin. (ArVL 8 §)

Puolisoiden harjoittaessa elinkeinotoimintaa yhdessä, jaetaan yritystulon ansiotulo-osuus puoliksi, ellei muuta selvitystä esitetä. Siinä tapauksessa, jossa puolisoiden ansiotulot ovat yhtä suuret niin progressiivisen verotuksen vuoksi ansiotuloista maksettavat verot jäävät pienemmiksi. Muut ansiotulot otetaan myös huomioon. Pääomatulo-osuus jaetaan niiden osuuksien mukaan, jotka puolisoilla on toimintaan kuuluvaan nettovarallisuuteen. (Tomperi, 2015, s. 218)

Jaettavan yritystulon pääomatulo-osuudeksi katsotaan 10 %:n tuotto verovelvollisen näin vaatiessa. Yrittäjäpuolisoiden vaatiessa pääomatulo-osuudeksi lasketaan myös 10 %:n tuotto. Yrittäjä tai yrittäjäpuolisot voivat myös vaatia koko yritystulon katsomista ansiotuloksi. Yrittäjä pystyy näin laskemaan, mikä vaihtoehtoista johtaa pienempiin veroihin. Yrittäjän tulojen ollessa suhteellisen pienet, kannattaa vaatimus tehdä. Kunnallis- ja Kirkollis-veroprosentista riippuen ansiotulosta maksettava vero on pienempi kuin pääomatuloista maksettava 30 prosentin vero, jos tulot ovat pienemmät kuin 40 000 – 45 000 euroa. Täs-

tä suurempien tulojen ansiovero on suurempi kuin pääomatulojen. (TVL 38 §, Tomperi, 2015, s. 218)

Kaavio 1. Yrittäjäpuolisoiden kesken jakautuvaa verotettavaa tuloa kuvaa seuraava kaavio. (Tomperi, 2015, s. 35)

Yksityisotot pienentävät yhtiön nettovarallisuutta. Toisaalta yrittäjän sijoitukset ulkopuolelle voivat tuottaa pääomatuloa. Yrityksen oman pääoman ylittävät yksityisottojen seurauksena on, ettei kaikkia korkokuluja voida vähentää yrityksen tuloksesta. Yksityisotot katsotaan rahoitetuksi tällöin yrityksen ottamalla velalla. (Tomperi, 2015, s. 218)

Elinkeinotoiminnan tuottaessa tappiota, voi yrittäjä valita kahdesta tappion vähentämisen tavasta. Elinkeinotoiminnan tappio voidaan vähentää elinkeinotoiminnan tuloksesta seuraavien 10 vuoden aikana sitä mukaa kun tuloa syntyy tai vaihtoehtoisesti yrittäjä voi vaatia tappion vähentämistä pääomatulolajista. Näin ollen tappion verovaikutus määräytyy 30 prosentin verokannan mukaan. (Tomperi, 2015, s. 218)

7.2.2 Henkilöyhtiöiden eli avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön verotus

Henkilöyhtiöihin kuuluvia avointa yhtiötä ja kommandiittiyhtiöitä ei käsitellä erillisenä verovelvollisina eikä yhtiöt maksa tulostaan veroja. Yritykselle vahvistetaan tulos, joka jaetaan aiempien vuosien tappioiden vähentämisen jälkeen verotettavaksi yhtiömiesten tulona. Jako tehdään yhtiömiesten osuuksien mukaan. Tappiota ei vähennetä yhtiömiehiltä, vaan ne vähennetään seuraavien vuosien tuloksista. (Tomperi, 2015, s. 36 ja 219)

Elinkeinotuloa laskettaessa henkilöyhtiöiden elinkeinotoimintaan liittyvistä osakkeista saamat osingot sisältyvät tähän tuloon. Yhtiömiesten tulona verotettavista osuuksista vä-

hennetään se osa osuuksiin sisältyvästä osinkotulosta mikä on verovapaata. Siinä tapauksessa, jossa tulo-osuus ei riitä kattamaan tappioita, tehdään vähennys kymmenen seuraavan vuoden aikana sitä mukaa kuin tuloa syntyy. (Tomperi, 2015, s. 36)

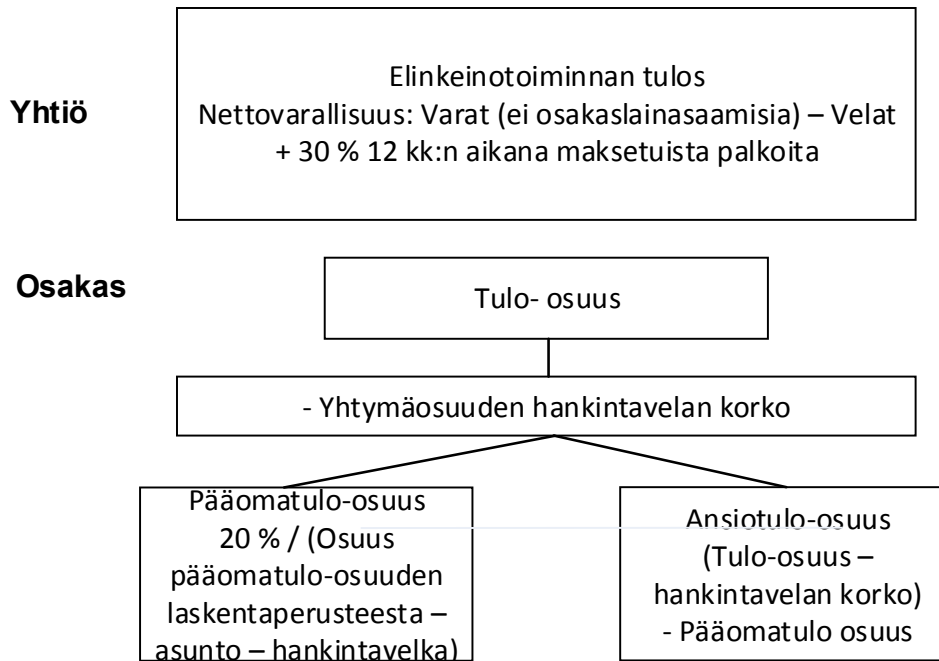
Yhtiömiesten osuudesta verotettava tulo voi olla ansiotuloa tai pääomatuloa tai osin molempia. Nämä tulot lisätään osakkaan muihin pääoma- ja ansiotuloihin. Ansiotulojen ja pääomatulojen jako suoritetaan samalla tavalla vastuunalaisten ja äänettömien yhtiömiesten kohdalla. Yhtiömiehen ollessa osakeyhtiö, ei tulo-osuutta jaeta pääoma- ja ansiotuloksi vaan tuloihin kohdistuu 20 prosentin yhteisövero. (Tomperi, 2015, s. 38)

Yhtiömiehen pääomatulo-osuus yhtiön tuloksesta on riippuvainen yhtiön verovuotta edeltäneen verovuoden nettovarallisuudesta, johon on lisätty 30 prosenttia palkoista. Yhtiömiehen pääomatuloksi luetaan 20 prosenttia hänen osuudestaan tästä pääomatulo-osuuden laskentaperusteesta. (TVL 40-41 ja 149 §, Tomperi, 2015, s. 38)

Yhtiömiehen ja osuus yhtiön tuloksesta katsotaan pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa yhtiömiehen osuutta käyttöomaisuuskiinteistöjen arvopapereiden luovutusvoitosta. (TVL 40 §, Tomperi, 2015 s. 39)

Nettovarallisuus lasketaan samoin perustein kuin toiminimenkin kohdalla. Käyttöomaisuuteen kuuluvat kiinteistöt ja osakkeet arvostetaan vertailuarvoon, jos tämä on tuloverotuksessa poistamatonta hankintamenoa korkeampi. Poistamaton hankintameno verotuksessa saadaan, kun taseen vastaavaa-puolelle aktivoitua suunnitelman mukaisista poistoista vähennetystä menojäännöksestä vähennetään kertyneet poistoerot. (Tomperi, 2015, s. 39)

Henkilöyhtiön verotettavan tulon jakautumista yhtiömiehen pääoma- ja ansiotuloksi kuvaa seuraava kaavio. (Tomperi, 2015, s. 43)

Kaavio 2. Henkilöyhtiön verotettavan tulon jakautuminen. (Tomperi, 2015, s.43)

Kaaviosta nähdään kuinka yhtiömiehen pääomatulo-osuus on 20 prosenttia (pääomatulon laskentaperusteesta – hankintavelka) ja ansiotuloa on (tulo-osuus – hankintavelan korko) – Pääomatulon osuus.

7.2.3 Kommandiittiyhtiön äänettömän yhtiömiehen verokohtelu

Kommandiittiyhtiön äänettömän yhtiömiehen tulo-osuuden vaikuttaa se minkäläistä toimintaa yhtiö harjoittaa. Verokohteluun vaikuttaa myös se, että onko verovelvollinen luonnollinen henkilö vai yhtiömuotoinen. (Ossa, 2014, s. 202)

Äänettömän yhtiömiehen tulo-osuus määräytyy yleensä prosenttiosuutena hänen sijoittamalleen summalle. Tulo-osuudesta 20 prosenttia on pääomatuloa ja tästä ylimenevä osuus on ansiotuloa luonnollisen henkilön kohdalla. Jos ääneton yhtiömies on osakeyhtiö, verotetaan tuloa yhteisöverokannan mukaisesti. (Ossa, 2014, s.203)

7.2.4 Osakeyhtiön verotus

Osakeyhtiöt, julkiset osakeyhtiöt ja osuuskunnat ovat itsenäisiä verovelvollisia. Näille vahvistetaan verotettava tulo. Yhteisöjen tulovero on 20 prosenttia verotettavasta tulosta (TVL §). Verotulo jaetaan verotilityslain mukaisesti valtion, kunnan ja seurakuntien kesken. (Tomperi, 2015, s. 45)

Osakeyhtiöiden tuloa verotetaan tulolähteittäin. Osakeyhtiöilläkin voi olla elinkeinotoiminnan tulolähteen lisäksi tuloverolain mukaan verotettavia tuloja esimerkiksi elinkeinotoimin-

nan ulkopuolelle tehdyt sijoituksista saadut osinko-, korko- ja vuokratulot. (Tomperi, 2015, s. 45)

7.2.5 Osakkaiden verotus

Osakkeenomistajien saamat osinkotulot ovat kokonaan tai osittain veronalaista. Yhteisöt voivat saada myös verovapaita osinkoja. Luonnollisten henkilöiden veronalaiset tulot ovat pääomatuloa tai ansiotuloja. (Tomperi, 2015, s. 45)

Osinkojen verotus on riippuvainen siitä onko osinko saatu arvopaperipörssissä noteerattusta yhtiöstä vai listaamattomasta yhtiöstä. Veroihin vaikuttaa myös, se kuka on osingonsaaja. Muita veron määrään vaikuttavia tekijöitä ovat osakkeiden matemaattinen arvo ja osinkotulon suuruus. (Tomperi, 2015, s. 45)

Osakkeinen arvo saadaan kun yhtiön verovuotta edeltävän vuoden tilinpäätöksen nettovarallisuus jaetaan yhtiön ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä. Yhtiön lunastamia tai hankkimia omia osakkeita ei oteta huomioon. (Tomperi, 2015, s. 46)

Osakeyhtiön nettovarallisuus saadaan, kun yhtiön veronalaisista varoista vähennetään velat. (ArVL 2 §). Nettovarallisuuden laskennassa otetaan huomioon kaikki osakeyhtiön varat ja velat. (Tomperi, 2015, s. 46)

Osakeyhtiön varat arvostetaan varojen arvostamislain mukaan samoin kuin muidenkin yhtiöiden varallisuus. Rahoitusomaisuus arvostetaan nimellisarvoon, saamiset luottotappioilla vähennettyinä. Vaihto-omaisuus arvostetaan epäkuranttiudella vähennettyyn hankintameno. Käyttöomaisuuden arvo on tuloverotuksessa poistamaton hankintameno. Kiinteistöt arvostetaan kuitenkin vertailuarvoon (eli kiinteistöverotusta varten vahvistettuun verotusarvoon), jos tämä on suurempi kuin tuloverotuksessa poistamaton hankintameno. Arvopaperit arvostetaan vertailuarvoon, jos tämä on suurempi kuin kirjanpitoarvo. Arvopapereita tarkastellaan tällöin yhtenä eränä. Noteeratun arvopaperin vertailuarvo on 70 prosenttia arvopaperin tilinpäätöspäivän noteerauksesta (ArVL 4 §). Muiden osakkeiden vertailuarvo lasketaan kuten osakkeen matemaattinen arvo, vertailuarvoa laskettaessa nettovarallisuudesta vähennetään kuitenkin tilikaudella jaettavaksi päätetty osinko (ArVL 5 §). Pitkävaikutteiset menot, joilla on varallisuusarvoa, luetaan varoihin poistamattoman hankintamenon määräisenä. (Tomperi, 2015, s. 46)

Velat arvostetaan nimellisarvoon. Valuuttamääräiset velat arvostetaan kuitenkin kirjanpitolain mukaisella tavalla. Nettovarallisuuden laskennassa otetaan huomioon kaikki varat ja velat, myös henkilökohtaisen tulolähteen piiriin kuuluvat. (Tomperi, 2015, s. 46)

Osakkeen matemaattinen arvo vaikuttaa osinkotulojen verotukseen, kun osingonsaajana on luonnollinen henkilö ja osinko saadaan listaamattomasta yhtiöstä. Osakeyhtiön nettovarallisuus lasketaan aina verovuotta edeltävän vuoden tilinpäätöksestä. Asiaa tarkastellaan osingon saajan kannalta. Esimerkiksi silloin, kun yhtiön tilikausi on kalenterivuosi 2014 ja osinko jaetaan vuoden 2015 aikana, osakkeen matemaattinen arvo lasketaan vuoden 2014 tilinpäätöksestä. Jos osinko on nostettavissa vasta vuonna 2016, määräytyy osakkeen matemaattinen arvo 30.4.2015 perusteella. Osakasta verotetaan osingosta sen verovuoden tulona, jolloin osinko on nostettavissa. (Tomperi, 2015, s. 46-47)

7.2.6 Osingonjako osakeyhtiössä

Luonnolliselle henkilölle julkisesti noteeratusta yhtiöstä saadusta osingosta 85 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 15 prosenttia verovapaata tuloa. (TVL 33 a §). Tätä osinkoa ei veroteta ollenkaan ansiotulona. (Tomperi, 2015, s. 47)

Pörssiyhtiöstä saadusta osingosta maksetaan 25,5 prosentin ennakonpidätys, jos saajana on luonnollinen henkilö (EPA 15 §).

Listaamattomasta yhtiöstä luonnollisen henkilön saamasta osingosta on 25 prosenttia pääomatuloa siltä osin kuin osingon määrä vastaa osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua 8 prosentin vuotuista tuottoa. 75 prosenttia osingosta on verovapaata. Näin verotetaan osinkoja 150 000 euroon saakka vuodessa. Tämän ylittävältä osalta osingosta on 85 prosenttia veronalaista pääomatuloa ja 15 prosenttia verovapaata tuloa. Kahdeksan prosentin vuotuista tuottoa vastaavan määrän ylittävästä osingosta on 75 prosenttia veronalaista ansiotuloa ja 25 prosenttia verovapaata tuloa. (Tomperi, 2015, s. 47)

Pörssiyhtiön saama osinko toisesta pörssiyhtiöstä on verovapaata. Samoin listaamattoman yhtiön saama osinko toisesta listaamattomasta yhtiöstä on verovapaata. (EVL 6 a §, Tomperi, 2015, s. 52).

Listaamattoman yhtiön saama osinko pörssiyhtiöistä on kokonaan veronalaista. Osinko on kuitenkin verovapaata kokonaan, jos osingonsaaja omistaa vähintään 10 prosenttia osinkoa jakavan osakeyhtiön osakkeista (EVL 6 a §). Raha-, vakuutus- ja eläkelaitosten sijoi-

tusomaisuuteen kuuluvista osakkeista saadusta osingosta on 75 prosenttia veronalaista (EVL 6 a §). (Tomperi, 2015, s. 52)

Osingonsaaja	Pörssiyhtiö osingon jakajana	Listaamaton yhtiö osingon jakajana
Luonnollinen henkilö	Osingosta 85 prosenttia veronalaista pääomatuloa	Osingosta - 25 prosenttia veronalaista pääomatuloa siihen määrään, joka on 8 prosenttia osakkeen matemaattisesta arvosta, enintään kuitenkin 150 000 euroa - tämän euromäärän ylittävältä osalta 85 prosenttia veronalaista pääomatuloa - 8 prosenttia ylittävältä osalta 75 prosenttia on veronalaista ansiotuloa.
Listaamaton yhtiö	Osinko on veronalaista tuloa. Jos omistusosuus on vähintään 10 prosenttia, se on kuitenkin kokonaan verovapaata.	Osinko on verovapaata.
Pörssiyhtiö	Osinko on verovapaata	Osinko on verovapaata.

Taulukko 2. Yhteenveto osinkojen verotuksesta vuonna 2014 (Tomperi, 2015, s. 53)

Osingonsaajana	Pörssiyhtiö osingon jakajana	Listaamaton yhtiö osingon jakajana
Luonnollinen henkilö	Osingosta 70% veronalaista pääomatuloa 30% verovapaata tuloa	Osingosta verovapaata tuloa 9% osakkeiden matemaattisesta arvosta, max 60 000 euroa. 60 000 euron ylittävästä osasta 70% veronalaista pääomatuloa, loppu 30% verovapaata tuloa 9%:n osalta ylittävältä osalta 70% ansiotuloa ja 30% verovapaat tuloa
Listaamaton yhtiö	Osingosta 75% veronalaista tuloa 25% verovapaata tuloa, kuitenkin kokonaan verovapaata, jos omistusosuus vähintään 10%	Osinko verovapaata
Pörssiyhtiö	Osinko verovapaata	Osinko verovapaata

Taulukko 3. Yhteenveto osinkojen verotuksesta vuonna 2013 (Tomperi, 2015, s. 53)

7.2.7 Osuuskunnan voitonjaon verotus

Osuuspääoman korko, muu osuuskunnasta saatu ylijäämä ja varojenjako vapaan pääoman rahastosta verotetaan uuden vuonna 2015 voimaan tulleen osuuskuntalain mukaisesti. Ylijäämän palautuksella tarkoitetaan ylijäämää, jonka osuuskunta on jakanut osuuskunnan palvelujen käytön suhteessa. (TVL 53 §, Tomperi, 2015, s. 60 ja 63)

Verotukseen vaikuttaa osakeyhtiöiden tapaan se, onko saaja luonnollinen henkilö vai toinen yhteisö. Lisäksi vaikutusta on sillä, onko ylijäämää jakava osuuskunta julkisesti noteerattu vai listaamaton osuuskunta. Listaamattomien osuuskuntien ollessa kyseessä merkitystä on myös sillä, onko osuuskunnassa ollut ylijäämänjaon päättämistä edeltävän tilikauden lopussa vähintään 500 osuusmaksun maksanutta jäsentä sekä ylittääkö verovuonna saatu ylijäämä osuuksien ja osakkeiden merkintähinnalle lasketun 8 prosentin vuotuisen tuoton. (Tomperi, 2015, s. 60)

7.2.8 Ylijäämän verotus

Julkisesti noteeratusta osuuskunnasta luonnollisen henkilön saamasta ylijäämästä 85 prosenttia on pääomatuloa ja 15 prosenttia verovapaata tuloa. (TVL 33 e § 2 momentti, Tomperi, 2015, s. 61).

Muusta kuin julkisesti noteeratusta osuuskunnasta saadusta ylijäämästä 25 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 75 prosenttia verovapaata tuloa 5 000 euroon saakka vuodessa. Verovelvollisten eri osuuskunnista saamat ylijäämät lasketaan yhteen 5 000 euron rajan täyttymistä laskettaessa. Ylijäämän määrän ylittäessä 5 000 euroa 85 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 15 prosenttia verovapaata tuloa. (TVL 33 e § 3 momentti, Tomperi, 2015, s. 61).

Ylijäämäpalautuksen liittyessä niin sanottuun kuluttajaosuuskunnan jäsenen elantomenoihin, ylijäämä on luonnolliselle henkilölle verovapaata tuloa. (TVL 53 §, Tomperi, 2015, s. 63).

Verovapaata on myös kuluttajan osuuskunnasta jäsenyyden perusteella markkinahintaa alempaan hintaan tehtyinä ostoina saatu etu. Verovapaan edun enimmäismäärä on hyödykkeen tai palvelun markkinahinnan ja osuuskunnalle sen tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten erotus. Verovapauden edellytyksenä on myös, että etu muodostuu luonnollisen henkilön elantomenojen vähentymisestä. (TVL 53 §, Tomperi, 2015, s. 63).

Ylijäämäpalautus on kuitenkin kokonaan veronalaista tuloa, jos ylijäämän maksanut osuuskunta saa vähentää sen verotuksessaan (EVL 6 d §). Tällöin kysymyksessä on niin sanottu jäsenkaupasta syntyneen ylijäämän palauttaminen jäsenille. (EVL 18 §). (Tomperi, 2015, s. 63).

Elinkenoyhtymän saama ylijäämä sisältyy yhtymän tuloon ja yhtymän osakkaiden verotettavaksi jaetuista osuuksista vähennetään verovapaa osa. Henkilökohtaiseen tulolähteesseen kuuluvat ylijäämät verotetaan suoraan osakkaiden tulona. (TVL 16 §, Tomperi, 2015, s. 64).

Yhteisön saamaa ylijäämää käsitellään samalla lailla kuin osinkoa (EVL 6 d §). Julkisesti noteeratun yhtiön saama ylijäämä on verovapaata. Verovapaata on myös listaamattoman osuuskunnan saama ylijäämä toisesta listaamattomasta osuuskunnasta. Ylijäämä on kokonaan veronalaista tuloa, jos sen jakaja vähentää ylijäämän verotuksessaan tai jakava osuuskunta on julkisesti noteerattu ja ylijäämän saaja on muu kuin julkisesti noteerattu

yhtiö, joka omistaa alle 10 prosenttia osuuskunnan osuus- ja osakepääomasta. (Tomperi, 2015, s. 64).

7.2.9 Varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta

Osuuskunnan varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta verotetaan pääsääntöisesti ylijäämän jakamisena. Muun kuin julkisesti noteeratun osuuskunnan varojenjako vapaan pääoman rahastosta voidaan kuitenkin tietyin edellytyksin käsitellä verotuksessa luovutuksena. Osuuskunnasta eroavan jäsenen saadessa maksamansa osuusmaksun takaisin ei hänelle synny verotettavaa tuloa. (Tomperi, 2015, s. 64).

8 Verohallinnon vaatimukset mikro- ja pienyrityksille

Tässä kappaleessa esitellään Työ- ja elinkeinoministeriön pyytämää lausuntoa Verohallinnolta. Lausuntoa käsitellään mikro- ja pienyritysten osalta. Verohallinto on antanut lausuntonsa 29.1.2015 päivätyssä kirjelmässä. (Verohallinto, 2015, s. 1)

Verohallinto esittää lausunnossaan, ettei mikroyrityksille ole syytä luoda erillistä säätelyä. Huojennukset tulisivat heidän näkemyksen mukaan heikentämään harmaan talouden torjuntaa. (Verohallinto, 2015, s. 1)

Tase-esittelyjen puuttuminen vaikeuttaisi Verohallinnon mukaan perintää ja rikosten selvittämistä. Verohallinto esittääkin, että tase-erittelyt tulisi laatia yrityksen koosta riippumatta. (Verohallinto, 2015, s. 1-2)

Verohallinnon mukaan myös tilinpäätöksistä luopuminen heikentäisi harmaan talouden torjuntaa, sillä tilinpäätöstiedot antavat laajan kuvan yrityksen varoista ja veloista. Verohallinto toteaaakin, että tilinpäätöstiedot ovat todella tärkeitä yrittäjille sekä Verohallinnolle. Verohallinto voi myös erikseen pyytää yritykseltä verotusta varten tarvitsemansa taloustiedot, vaikka yritys ei laatisikaan tilinpäätöstä. (Verohallinto, 2015, s. 2)

Verohallinto toteaa lausunnossaan maksuperusteisen kirjanpidon osalta vaikutuksien olevan verokertymien osalta pienet. Toisaalta maksuperusteisen kirjanpidon ulottaminen liikkeenharjoittajiin vaikuttaisi yrityksiä arvonlisäverotukseen ja arvonlisäverojen kertymiseen. Näin ollen yrityksiä tarvitsisi tilittää vero jatkuvasti saamiensa maksujen mukaan eikä tilityksiä tarvitse oikaista suoritusperusteiseksi tilikauden lopussa. (Verohallinto, 2015, s. 4)

Nykyisen kirjanpitolain mukaan maataloutta harjoittava osakeyhtiö voi käyttää maksuperusteista kirjanpitoa. Verohallinnon ja Työ- ja elinkeinoministeriön mietinnön mukaan maataloutta harjoittavan osakeyhtiön on uudistuvan kirjanpitolain mukaan laadittava suoriteperusteinen tilinpäätös. (Verohallinto, 2015, s. 4)

Verohallinnon mukaan rahoitusleasingsopimusten käsittely mietinnön ehdottamalla tavalla toisi muutoksia korkovähennysoikeuden soveltamiseen. Mikäli rahoitusleasingsopimukset käsiteltäisiin mietinnön ehdottamalla tavalla, vähentäisi se korkovähennysoikeuden rajoituksilla saatavien verotuottojen määrää. (Verohallinto, 2015, s. 6)

9 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksen empiirinen osa koostuu kvalitatiivisesta eli laadullisesta tutkimuksesta sekä tutkimuksella saatujen tulosten analysoinnista. Tutkimusmuodon valinta oli selvä, sillä haluttiin selvittää tutkimuksen kohdetta mahdollisimman käytännönläheisesti sekä kokonaisvaltaisesti. Tässä luvussa kuvaillaan eritellysti tutkimuksen etenemistä ja siihen käytettyä teoriapohjaa.

9.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa on lähtökohtana todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimuksessa on otettava huomioon kuitenkin se, että todellisuutta ei voi pirstoa mielivaltaisesti osiin. Tapahtumista on mahdollista löytää monen suuntaisia suhteita. Kvalitatiivisessa tutkimuksen tarkoituksena on tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2008, s. 157)

Tutkijan on pidettävä koko tutkimuksen ajan kiinni niin sanotuista arvolähtökohdista, sillä arvot muokkaavat sitä, miten pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiöitä. Kvalitatiivisesta tutkimuksesta yleisesti todetaan, että pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia (totuus) väittämiä. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 157)

Kvalitatiivisen tutkimuksen tunnetuimpia ja yleisimpiä tutkimustyyppinä ovat diskurssianalyysi, etnografinen tutkimus, toimintatutkimus, elämäkertatutkimus, ankkuroitu menetelmä, femomegrafia, keskusteluanalyysi ja tapaustutkimus. Nämä tutkimustyyppit eroavat toisistaan sillä, miten tutkimuksessa tarkastellaan. Vaikka tutkimustyyppit eroavatkin toisistaan tarkastelukohteidensa perusteella, on niillä kuitenkin yhteisiä piirteitä. Yhteisiä piirteitä on se, että niissä käytetään samoja aineistokeruumenetelmiä. Näitä menetelmiä ovat kysely, haastattelu, havainnointi ja dokumenttien käyttö. Alla on kerrottu enemmän kyselystä ja haastattelusta, koska näitä on käytetty tämän opinnäytetyön tekemisessä. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 186)

9.1.1 Kysely

Kysely on yksi tapa kerätä aineistoa. Kysely on survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Englanninkielinen termi Survey tarkoittaa kyselyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoja, joissa aineistoa kerätään standardoidusti ja joissa kohdehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen tietyistä perusjoukosta. Standardoituus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että halutaan saada selville, mikä koulutus vastaajilla on, tätä asiaa on kysyttävä kaikilta vastaajilta täsmälleen samalla tavalla. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 188)

Kyselyn etuna on yleensä se, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Kyselytutkimukseen liittyy myös haittoja, joita ovat muun muassa aineiston pinnallisuus ja tutkimusten teoreettinen vaatimattomuus. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 190)

Kysymysten sisältöön tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kysymysten avulla voidaan kerätä tietoja: tosiasioista, käyttäytymisestä ja toiminnasta, tiedoista, arvoista, asenteista sekä uskomuksista, käsityksistä ja mielipiteistä. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 192)

Vaikka tutkimuksen aihe on tärkein vastaamiseen vaikuttava seikka, voidaan lomakkeen laadinnalla ja kysymysten tarkalla suunnittelulla tehostaa tutkimuksen onnistumista. Kysymyksiä voidaan muotoilla monella tavalla. Yleensä käytetään kolmea muotoa:

1. Avoimet kysymykset, joissa esitetään vain kysymys ja jätetään tyhjä tila vastausta varten
2. Monivalintakysymykset, joissa tutkija on laatinut valmiit, numeroidut vastausvaihtoehdot ja vastaaja merkitsee esimerkiksi rastilla lomakkeesta valmiin vastausvaihtoehdon.
3. Asteikkoihin eli skaaloihin perustuva kysymystyyppi, jossa esitetään väittämiä ja vastaaja valitsee sen, miten voimakkaasti hän on samaa mieltä tai eri mieltä kuin esitetty väittämä.

(Hirsjärvi ym., 2008, s. 193-195)

Avoimet kysymykset antavat mahdollisuuden vastaajalle sanoa, mitä hänellä on todella mielessään, kun taas monivalintatyyppiset kysymykset kahlitsevat vastaajan valmiiksi rakennettuihin vaihtoehtoihin. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 196)

Lomake kootaan, kun kysymykset on saatu valmiiksi. Sen tulisi näyttää helposti täytettävältä ja olla ulkoasultaan moitteeton. Avovastauksille tulisi olla riittävästi tilaa. Lomakkeen lähetekirjelmässä on kerrottava kyselyn tarkoituksesta ja sen merkityksestä vastaajalle. Samalla ilmoitetaan mihin mennessä lomake on palautettava. Lopussa kiitetään vastaamisesta. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 199)

9.1.2 Haastattelu

Haastattelu on ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Tässä on sekä etuja että haittoja. Suurimpana etuna pidetään joustavuutta aineistoa kerätessä. Näin voidaan säädellä aineiston keruu-

ta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen. Haastattelun etuna on myös se, että vastaajiksi suunnitellut henkilöt yleensä saadaan helposti mukaan tutkimukseen. Haastateltavat on myös mahdollista tavoittaa myöhemminkin, jos on tarpeen täydentää aineistoa. Haastattelun haittoja on, että ne vievät aikaa. Haastattelujen teko edellyttää huolellista suunnittelua ja kouluttautumista haastattelijan rooliin ja tehtäviin. Haastatteluun katsotaan sisältyvän myös monia virhelähteitä, jotka aiheutuvat haastattelijasta, haastateltavasta ja itse tilanteesta kokonaisuutena. Haastateltava voi esimerkiksi kokea haastattelun pelottavaksi tilanteeksi. Haastattelun luotettavuutta heikentää se, että haastattelussa on taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 199-201)

Tutkimustarkoituksia varten tehtävät haastattelut on ymmärrettävä systemaattisena tiedonkeruun muotona. Sillä on oltava tavoitteet ja sen avulla on pyrittävä saamaan mahdollisimman luotettavia ja päteviä tietoja. Tämän takia puhutaan tutkimushaastattelusta. Tutkimushaastattelua on jaoteltu moniin eri ryhmiin vaihtelevin nimikkein. Haastattelulajeja erotellaan sen mukaan, miten strukturoitu ja miten muodollinen eli kuinka tarkasti säädely haastattelutilanne on. Yhtenä ääripäänä on täysin strukturoitu haastattelu, jossa ennalta laaditut kysymykset esitetään tietystä järjestyksessä. Toisena ääripäänä on strukturoimaton haastattelu, joka on täydellisen vapaa haastattelu, jossa haastattelija on mielessään vain tietty aihe tai alue ja keskustelu käydään vapaasti aihepiirin sisällä. Tutkimushaastattelut on jaettu kolmeen eri ryhmään: (Hirsjärvi ym., 2008, s. 202-204)

1. Strukturoitu haastattelu eli lomakehaastattelu, jossa haastattelu tapahtuu lomaketta apuna käyttäen. Lomakkeessa kysymysten, väitteiden muoto ja esittämisjärjestys on täysin määrätty. Haastattelu on näin helppo tehdä, kun kysymykset on saatu laadittua ja järjestettyä.
2. Teemahaastattelu, joka on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelulle on tyypillistä, että haastattelujen aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat.
3. Avoin haastattelu, jossa haastattelija selvittelee haastateltavan ajatuksia, mielipiteitä, tunteita ja käsityksiä sen mukaan kuin ne tulevat aidosti vastaan keskustelun kuluessa. Avoin haastattelu on kaikista haastattelun muodoista lähimpänä keskustelua.

(Hirsjärvi ym., 2008, s. 202-204)

Haastattelu voidaan toteuttaa kolmella eri tavalla: yksilöhaastatteluna, parihaastatteluna ja ryhmähaastatteluna. Tavallisimmin näistä tehdään yksilöhaastatteluja, jota tapaa tässä opinnäytetyössä on käytetty. Haastatteluissa käytettiin lomaketta, johon oli ennalta teorian

pohjalta laadittu kysymykset aihe-alueittain. Tämä haastattelumuoto voidaan todentaa strukturoiduksi lomakehaastatteluksi. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 205)

9.2 Tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivinen tutkimus suoritettiin kohderyhmän eli mikroyritysten yrittäjien yksilöllisillä strukturoiduilla haastatteluilla. Haastatteluja varten laadittiin teorian pohjalta 18 kysymystä, jotka jaettiin aihe-alueisiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole tärkeintä haastateltavien määrä vaan niiden laatu. Kohderyhmä koostui 10 yrittäjästä ja heille tehdyt haastattelut toteutettiin huhtikuun 2015 aikana. Haastateltaviksi valittiin yksityisiä elinkeinotoimintaa harjoittavia ja osakeyhtiön alla toimivia yrittäjiä, koska nämä yritysmuodot ovat suomalaisista yrityksistä yleisimmät.

Opinnäytetyön lähtökohtana oli selvittää suurimmat muutokset, joita EU:n uusi direktiivi mahdollisesti toisi Suomessa voimassa olevaan kirjanpitolakiin ja tilinpäätökseen. Ajatuksena oli myös pohtia olisivatko mahdolliset helpotukset ”todellisia”, eli voitaisiinko niitä todella hyödyntää Suomessa, kun huomioon täytyy ottaa myös verohallinnon vaatimukset.

9.3 Aineiston keruu

Tutkimuksen kohteena oli EU:n direktiivin myötä uudistuva laki, sen mukana tulevat muutokset ja 10 hengen otanta pienyrittäjiä. Yrittäjiä haastatteleamalla selvitettiin miten he kokevat tulevan muutoksen, mitä ajatuksia se heissä herättää ja mitä hyötyä heille mahdollisesti on uudesta laista. Haastattelut toteutettiin pääsääntöisesti yrittäjien henkilökohtaisilla haastatteluilla. Muutamia yrittäjistä halusivat kuitenkin mieltä kysymyksiä rauhassa ja vastasivat niihin sähköpostin välityksellä. Henkilökohtainen haastattelumuoto koettiin kuitenkin paremmaksi sekä haastattelijan että haastateltavan kannalta, sillä silloin asiat oli helpompi käydä läpi, tarkentavia kysymyksiä pystyi paremmin esittämään ja niin sanotusti myös rivien välistä sai kerättyä lisätietoa. Keskustelut haastateltavien kanssa antoivat huomattavasti enemmän mietittävää, ajatuksia ja vastauksia, kuin mitä sähköpostin välityksellä palautetut haastatteluvastaukset. Haastateltavat olivat todella kiinnostuneita aiheesta ja pitivät sitä todella tärkeänä.

	Haastattelun kes- to min.	Yritysmuoto	Perustamisvuosi	Toimiala
Yritys 1	Sähköposti	Osakeyhtiö	1955	Autojen maalaus
Yritys 2	50	Toiminimi	2001	Siivouspalvelut
Yritys 3	Sähköposti	Osakeyhtiö	2009	Digitaalinen markkinointi
Yritys 4	60	Toiminimi	2009	Rakennusala
Yritys 5	50	Osakeyhtiö	2011	Moottoripyörien korjaus ja huolto
Yritys 6	40	Osakeyhtiö	2011	Lämpö-, vesi- ja ilmastointihuolto
Yritys 7	Sähköposti	Toiminimi	2011	Parturi - Kam- paamo
Yritys 8	45	Osakeyhtiö	2013	Koneiden korjaus ja huolto
Yritys 9	50	Toiminimi	2014	Kiinteistöhuolto, autojen katsastus
Yritys 10	60	Osakeyhtiö	2014	Kaihtimien myynti, verkkokauppa, postimyynti

Taulukko 4. Yhteenvedo haastattelujen kestosta ja yrityksistä.

Käytimme aineiston käsittelyyn haastattelulomakkeen kysymyksiä (Liite 1.), jotka oli laadittu läpi käydyn ja kirjoitetun teorian pohjalta. Haastattelujen puhtaaksi kirjoitus sähköiseen muotoon suoritettiin jokaisen haastattelun jälkeen erikseen. Näin haastattelut olivat niin sanotusti tuoreessa muistissa, jotta voitiin myös säilyttää haastattelujen luotettavuus. Kyselyn tuloksien havainnollistamisessa hyödynsimme taulukkoa sekä haastattelulomakkeen kysymyksiä, jotka olivat jaoteltu eri aihe-alueisiin.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin verkkojulkaisuista, kirjallisuudesta, Työ- ja elinkeinoministeriön mietinnöstä, EU:n uudesta direktiivistä, Verohallinnon lausunnosta Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmälle sekä yrittäjille tehdyistä haastatteluista. Työn tekeminen aloitettiin teoriaan tutustumalla, erityisesti työryhmän mietintöä käyttäen. Mietinnön ja uuden direktiivin pohjalta rakennettiin kysymyslista, jota käytettiin haastattelutilanteissa. Tämän lisäksi tutkittiin hyvin paljon tällä hetkellä voimassa olevaa kirjanpitolakia ja –asetusta samoin kuin verohallinnon asettamia vaatimuksia yrittäjille.

Tutkimuskysymyksinä työssä olivat: ”Kuinka uudistettu kirjanpitolaki tulee vaikuttamaan pienyritysten tilinpäätösten laatimiseen?”, ”Onko uudessa laissa määritellyillä helpoituksilla minkälaista merkitystä yrittäjille?”, ”Miten pienyrittäjät itse kokevat uuden lain?”, ”Mikä on uudistetun kirjanpitolain todellinen vaikutus mikro- ja pienyrittäjän kirjanpitoon ja tilinpäätökseen?” ja ”Ovatko Suomen verotusta koskevat lait ristiriidassa tulevien uudistusten suhteen?”.

9.4 Haastattelutulosten analysointi

Perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen analysoinnissa, on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysiä voidaan pitää yksittäisenä metodina ja väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sisällönanalyysimenetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. (Tuomi, Sarajarvi, 2009, s. 93 ja 105)

Haastattelutulosten määrä mahdollisti niiden yksittäisen ja tarkan tutkimisen. Kolme haastattelusta suoritettiin pääosin sähköpostitse ja loput seitsemän haastattelua toteutettiin kasvotusten yrittäjien kanssa. Sähköpostitse saadut haastatteluvastaukset oli helppo käydä läpi, koska ne olivat jo kirjallisessa muodossa. Joihinkin kohtiin kysyttiin kuitenkin lisätietoa, jolloin nämä tiedot kirjoitettiin haastattelijan toimesta haastattelupohjaan ylös. Kasvotusten järjestetyt haastattelut etenivät haastattelupohjan mukaan ja haastattelijat kirjoitti muistiinpanoin ylös haastattelussa ilmenneet asiat. Kasvotusten järjestetyistä haastattelusta kirjoitettiin muistiinpanot puhtaaksi heti haastattelun jälkeen, jolloin asiat olivat vielä tuoreessa muistissa. Jokaisiin muistiinpanoihin merkittiin ylös myös haastatteluun käytetty aika. Näin saatiin kaikki asiat paperille ja vastausten tutkiminen jälkikäteen oli helppoa.

Kun kaikki haastattelutulokset oli saatu paperille, tehtiin niiden pohjalta kaksi taulukkoa, joihin kerättiin yritysten tiedot sekä haastatteluiden kestot. Nämä taulukot löytyvät tämän tutkimuksen pääkappaleista Tutkimuksen toteuttaminen ja Tulokset.

Muistiinpanot haastattelusta käytiin ensin läpi yksitellen, jonka jälkeen muistiinpanot purettiin vielä kysymys kerrallaan. Tässä niin sanotussa toisessa vaiheessa, muistiinpanoista oli helppo huomata toistuvaisuudet sekä yksittäiset kommentit oli helppo merkitä ja käyttää niitä haastattelutuloksia tähän tutkimukseen avatessa. Haastattelutulosten läpikäynti tapahtui siis tulostamalla kaikki haastattelutulokset eli muistiinpanot ja merkitsemällä niihin kynällä tärkeimmät kohdat, jolloin tulosten avaaminen itse tutkimuksessa oli helppoa.

10 Tulokset

Käsitlemme tässä luvussa kaikkia saamiamme tuloksia, koskien uudistuvaa kirjanpitolakia. Tulokset on saatu teoriasta sekä mikroyritysten haastatteluista. Ensin on esitelty ehdotetut lakimuutokset ja niiden vaikutukset pienyritysten kirjanpitoon, sen jälkeen käymme läpi haastattelujen tulokset eritellysti aihe-alueittain sekä lopuksi on yhteenveto saaduista tuloksista ja varsinkin siitä kuinka muutokset tulevat vaikuttamaan käytännössä.

10.1 Ehdotetut lakimuutokset sekä niiden vaikutukset mikro- ja pienyritysten kirjanpitoon

Yksi suurimmista muutoksista tällä hetkellä voimassaolevaan kirjanpitolakiin tulisi ehkä koskemaan yksityisten liikkeenharjoittajien tilinpäätösvelvollisuutta. Tällä hetkellä Suomen kirjanpitolaki vaatii, että yksityisen liikkeenharjoittajan on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa ja tehtävä tilinpäätös tilikauden lopussa. Direktiivi kuitenkin mahdollistaisi sen, että yksityinen liikkeenharjoittaja voisi jatkossa laatia kirjanpidon yhdenkertaisena ja maksuperusteisena. Tämä tarkoittaa yksityiselle liikkeenharjoittajalle myös mahdollisuutta luopua vuotuisesta tilinpäätöksestä kokonaan, sillä maksuperusteinen kirjanpito tuottaa tilikauden lopussa ainoastaan tuloslaskelman ja tase jää tällöin pois. Työryhmän mietinnöstä käy myös ilmi, että se ehdottaa maksuperusteisen tilinpäätöksen sallimista myös säätiöille ja yhdistyksille, jotka luetaan kokonsa puolesta mikroluokkaan.

Direktiivin pohjautuen uusi kirjanpitolaki määrittäisi neljä kokoluokkaa yrityksille. Nämä olisivat mikroyritykset, pienyritykset, keskikokoiset yritykset sekä suuryritykset. Kuten tähänkin asti yritysten koot määriteltäisiin tiettyjen raja-arvojen kautta. Nämä raja-arvot, joita ovat taseen loppusumma, liikevaihto ja henkilökunnan määrä, tulisi kuitenkin päivittää direktiivin mukaisiksi.

Alla olevaan taulukkoon on kerätty tällä hetkellä voimassa olevat sekä uudet kirjanpitolakiuudistuksen myötä voimaantulevat maksimi luvut kullekin raja-arvolle. Mikroyrityksellä, pienyrityksellä ja keskisuurella yrityksellä ainoastaan kaksi alla mainituista raja-arvoista saa ylittyä tilinpäätöspäivänä, jotta yritys vielä luetaan mainittuun kategoriaan.

Uuden direktiivin myötä raja-arvojen suuruudet tippuvat huomattavasti. Esimerkiksi nykyisillä määrittelyillä yritys voidaan määritellä mikroyritykseksi, jos esimerkiksi sen taseen loppusumma ja liikevaihto pysyvät alle 2 miljoonan, tällöin työntekijöiden määrä saa olla enemmän kuin 10. Uudistetun direktiivin myötä taseen loppusumma saisi olla enintään 350 000 euroa ja liikevaihto enintään 750 000 euroa, tällöin työntekijöiden lukumäärä saisi olla enemmän kuin 10.

Tällä hetkellä suuri yritys on määritelty esimerkiksi Työ- ja elinkeinoministeriön Yritys Suomi-sivustolla niin, että suuri yritys on yritys, jota ei täytä pk-yrityksen määritelmää. Eli suuri yritys on yritys, joka ei "mahdu" mikroyrityksen, pienen yrityksen tai keskisuuren yrityksen määritelmään. Tämän vuoksi taulukkoon ei ole merkitty tällä hetkellä voimassa olevia raja-arvoja, siihen on vain merkitty vain uudet direktiiviin pohjautuvat raja-arvot.

Suuren yrityksen raja-arvoihin pätee eri sääntö kuin edellä mainittujen kolmen muun yrityskoon raja-arvoihin. Taulukossa näkyvistä kolmesta raja-arvosta vähintään kahden täytyy ylittyä, jotta yritys luetaan suureksi yritykseksi. Yrityksen on siis esimerkiksi saatava taseen loppusummaksi vähintään 20 miljoonaa euroa sekä työllistettävä vähintään 250 henkilöä, jotta se voidaan luokitella suureksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015. Yrityksen koko)

Vuosi	Mikroyritys		Pieni yritys		Keskisuuri yritys		Suuri yritys	
	2015	2016 ->	2015	2016 ->	2015	2016 ->	2015	2016 ->
Taseen loppusumma / €	2 M	350 000	10 M	4 M	43 M	20 M	-	20 M
Liikevaihto / €	2 M	750 000	10 M	8 M	50 M	40 M	-	40 M
Työntekijöiden lkm	10	10	50	50	250	250	-	250

Taulukko 5. Yrityskokojen raja-arvojen vertailu tällä hetkellä ja voimaan tulevien muutosten jälkeen.

Myös konsernit tullaan uuden direktiivin myötä jakamaan kolmeen kategoriaan; pieneen, keskikokoiseen ja suureen konserniin. Uudet konserniyrityksiä koskevat raja-arvot ovat kerätty alla olevaan taulukkoon. Pienen ja keskisuuren konserniyrityksen raja-arvoista vain kaksi saa ylittyä tilinpäätöspäivänä, jotta yritys luetaan jompaankumpaan kategoriaan. Suuren konsernin raja-arvoista vähintään kahden on ylityttävä tilinpäätöspäivänä, jotta yritys luettaisiin suureksi konserniksi.

Vuosi	Pieni konserni	Keskisuuri konserni	Suuri konserni
	2016 ->	2016 ->	2016 ->
Taseen loppusumma / €	4 M	20 M	20 M
Liikevaihto / €	8 M	40 M	40 M
Työntekijöiden lkm	50	250	250

Taulukko 6. Konsernikokojen raja-arvot uuteen direktiiviin pohjautuen.

Direktiiviin pohjautuen Suomeen tulee voimaan joko kaksi erilaista tase- ja tulosmallia vai yksi tase- ja tulosmalli (liitteet 2-5). Uudet mallit tulevat koskemaan kaikkia yrityksiä, mutta pienyrityksille olisi ollut mahdollista ottaa käyttöön muutamia helpotuksia koskien taseen ja tuloksen esittämistä, tällöin olisi puhuttu lyhennetystä taseesta ja tuloslaskelmasta. Myös keskisuurille yrityksille direktiivi olisi mahdollistanut lyhennetyn tuloslaskelman esittämisen. Keskustelutulosta vaihtoehtoisista tase- ja tulosmalleista ei ole vielä julkistettu, joten vielä ei voida sanoa, kumman tavan Suomi tulee ottamaan käyttöönsä tulevaisuudessa.

Uudet tasemallit, pysty- ja vaakasuuntainen tasemalli (liitteet 4-5), ovat peruspohjat taseen esittämiseen tulevaisuudessa (tai ainakin toinen näistä on). Vaikka kaikkien yritysten on jatkossa käytettävä edellä mainittuja kaavoja (tai toista niistä), olisi direktiivi kuitenkin mahdollistanut taseen esittämisen lyhennettynä pienyrityksille. Työryhmä ei kuitenkaan kokenut lyhennettyä tasetta tarpeelliseksi, joten se esittää, että lakia ja asetusta ei ole tarpeen muuttaa direktiivin mukaiseksi, vaan tulevaisuudessa tase tulee esittää samalla tarkkuudella kuin se esitetään tällä hetkellä. Työryhmän mukaan uudet tasemallit lyhennettynä versiona eivät olisi tuottaneet tarpeeksi tietoa.

Lyhennyksessä kululajikohtaisessa tuloslaskelmakaavassa (liite 2) olisi voitu niputtaa yhteen liikevaihto, valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos, valmistus omaan käyttöön, liiketoiminnan muut tuotot, aineet ja tarvikkeet sekä muut ulkopuoliset kulut. Edellä mainitut olisi esitetty tuloksessa nimellä ”bruttotulos”. Toimintokohtaisessa tuloslaskelmakaavassa (liite 3) bruttotuloksen olisi muodostanut liikevaihto, myytyjä suoritteita vastaavat kulut (mukaan lukien arvontarkistukset), bruttotulos sekä liiketoiminnan muut tuotot. Työryhmän mietinnöstä käy ilmi, että nykyisessä kirjanpitoasetuksessa on kululaji- ja toimintokohtaista tuloslaskelmaa koskien lähes samankaltaiset poikkeukset, kuin mitä nyt on mainittu EU:n uudessa direktiivissä. Niiltä osin työryhmä ei siis esitä muutosta lakiin. Työryhmä ei myöskään koe tarpeelliseksi laajentaa tuloslaskelmaan liittyvää helpotusta keskikokoisiin yrityksiin.

Mikroyrityksiä koskien direktiivi olisi mahdollistanut vielä lyhemmän tuloslaskelman esittämisen kuin mitä pienyrityksiltä vaaditaan. Työryhmä oli kuitenkin sitä mieltä, että direktiivissä esitetyt vähimmäisvaatimukset eivät riitä ja se esittikin mietinnössään mikroyrityksen tuloksen koostumista bruttotuloksesta, henkilöstökuluista, poistoista ja arvonalentumisista, liiketoiminnan muista kuluista, liikevoitosta/-tappiosta, rahoitustuotoista ja -kuluista, voitosta/tappiosta ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, tilinpäätössiirroista, tuloveroista, muista välittömistä veroista ja tilikauden voitosta/tappiosta.

Direktiivi olisi mahdollistanut mikroyrityksen taseeseen myös helpotuksen, mutta työryhmä piti ehdotusta liian suppeana ja oli sitä mieltä, että se ei tuota tarpeeksi tietoa yrityksen taseesta. Näin ollen direktiivin helpotusehdotus koskien taseen vastaavaa- ja vastattavaa-puolta eivät saaneet työryhmän ääniä puolelleen. Työryhmän ehdottaakin, että mikroyrityksiltä voidaan tulevaisuudessa vaatia lisätietoja, koskien aineettomien hyödykkeiden osuutta vastaavaa-puolelle merkityistä omaisuuseristä ja lyhytaikaisen vieraan pääoman osuudesta vastattavaa-puolella.

Uusi direktiivi mahdollistaa myös tilinpäätöksen liitteiden lukumäärän supistamista pienyrityksille. Jatkossa pienyrityksen tilinpäätökseen tarvitsisi liittää ainoastaan kahdeksan erillistä liitettä. Pienyrittäjille suotaisiin myös helpotus, joka sallii heidän jättää tilinpäätöksen yhteydestä toimintakertomus pois. Tase ja tulos voitaisiin myös sallia pienyrityksille lyhennettynä.

Työryhmän esityksestä käy ilmi, että se ehdottaa lakiuudistuksen myötä helpotusta pien- ja mikro-osuuskunnan tai pien- ja mikroyrityksen konsernitilinpäätöksiin. Tällä hetkellä konserniin kuuluvan yrityksen on tehtävä konsernitilinpäätös yrityksen koosta riippumatta. Työryhmän esityksestä käy kuitenkin ilmi, että se esittää tämän vaatimuksen poistamista laista. Työryhmä ehdottaa, että jatkossa edellä mainittujen yritysten ei ole tarpeellista tehdä konsernitilinpäätöstä.

10.2 Haastattelut

Opinnäytetyöhön haastateltiin 10 yrittäjää, joista kuudella oman yrityksen yhtiömuoto on osakeyhtiö ja neljä yrittäjistä toimii toiminimen alla. Kaikki haastatellut yritykset kuuluvat mikroyrityksiin. Tavoitteena oli selvittää onko yrittäjillä tietoa EU:n uuden direktiiviin mukaan tuomista mahdollisista helpotuksista pienyrittäjien kirjanpitoon ja tilinpäätökseen. Haastattelussa käytiin myös läpi yrittäjien tämän hetkistä kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimista sekä sitä, miten tällä hetkellä esimerkiksi tilinpäätöksen laatimisen näkevät sekä mitä lisätietoa he mahdollisesti haluaisivat tulevaisuudessa vielä saada.

Haastatteluihin osallistuneiden yrittäjien yrityksissä oli työntekijöitä keskimäärin 1-2. Muutamissa mukana olleista yrityksissä palkatun henkilökunnan määrä oli 3-4 henkilöä. Yrityksistä yksi oli perustettu vuonna 1955, yksi vuonna 2011 ja muutoin yritysten perustaminen keskittyi vuosien 2009 ja 2014 välille. Tutkimuksen otantaan osui siis hyvin uusia, tuoreita yrityksiä ja yrittäjiä. Liikevaihto näissä 10 yrityksessä sijoittui 5000 euron ja 200 000 euron välille, kyseessä oli siis hyvin erikokoisia yrityksiä liikevaihdon osalta.

Yritysmuoto	Perustamis- vuosi	Työntekijöiden lkm	Liikevaihto €	Toimiala
Osakeyhtiö	1955	2	200 000	Autojen maalaus
Toiminimi	2001	1-5	200 000	Siivouspalvelut
Osakeyhtiö	2009	1	5000	Digitaalinen markkinointi
Toiminimi	2009	3	200 000	Rakennusala
Osakeyhtiö	2011	2	50 000	Moottoripyörien korjaus ja huolto
Osakeyhtiö	2011	1	100 000	Lämpö-, vesi- ja ilmastointihuolto
Toiminimi	2011	1	23 000	Parturi- Kampaamo
Osakeyhtiö	2013	2	100 000	Koneiden korja- us ja huolto
Toiminimi	2014	1	35 000	Kiinteistöhuolto, autojen katsas- tus
Osakeyhtiö	2014	3-4	140 000 / puoli vuotta	Kaihtimien myynti, verkko- kauppa, posti- myynti

Taulukko 7. Perustiedot haastatteluihin osallistuneista mikroyrityksistä.

Kysyttäessä kirjanpidon ja tilinpäätöksen hoitamisesta kuusi yrittäjää kymmenestä vastasi käyttävänsä ulkopuolista tilitoimistoa. Yhdessä haastatteluun osallistuneista yrityksistä kirjanpito hoidetaan itse, tilinpäätökseen apuna käytetään tilitoimistoa. Kahdessa yrityksessä kirjanpito hoidetaan yrittäjän puolison toimesta, näissä yrityksissä ei käytetä tilitoimiston apua myöskään tilinpäätöstä laadittaessa. Yhdessä yrityksessä on oma taloushallinnon ammattilainen, joka hoitaa yrityksen kirjanpidon sekä pohjustaa tilinpäätöksen, joka hoidetaan lopulliseen muotoonsa tilitoimistossa. Opinnäytteeseen haastateltujen yrittäjien joukosta ainoastaan kaksi osallistuu itse tilinpäätöksen laatimiseen. Loput kahdeksan yrittäjää ovat ulkoistaneet palvelun joko tilitoimistolle tai puolisolalle. Haastatteluista kävi ilmi, että tilinpäätöksen laatimista pidetään työläänä ja useimmiten myös hyvin kalliina. Yrittäjät toivoisivat myös selkeyttä tilinpäätöksen laatimiseen, eivätkö oikein ymmärrä miksi tilinpäätöksen laatiminen vie joissain tapauksissa niin kauan aikaa.

Viisi kymmenestä yrittäjästä toivoisi enemmän apua ja tukea tämänhetkiseltä tilitoimistoltaan. Tavanomaisten raporttien, kuten esimerkiksi kuukausituloksen ja tilinpäätöksen lisäksi yrittäjät toivoisivat tilitoimistoilta enemmän oma-aloitteisuutta yrittäjien tukemiseen

sekä heidän etujensa valvomiseen. Tilitoimistoilta toivottiin enemmän osallistumista ja konsultaatiota tilanteisiin, joissa yrittäjä mahdollisesti toimii epäedullisesti yrityksen näkökulmasta. Tällaiset asiat yleensä huomataan kirjanpitoa laadittaessa, erityisesti tilitoimistoissa, mutta valitettavasti kaikki tilitoimistot eivät näihin ”virheisiin” puutu. Haastatteluista tuli myös esille tilitoimiston selkeitä virheitä, jotka olivat lisänneet yrittäjälle tulevia kuluja. Tällaisiin tilanteisiin toivottiin enemmän tukea. Yksi yrittäjistä myös toivoi, että tilitoimisto voisi neuvoa esimerkiksi yrityksen kasvattamisessa. Yhdessä haastattelussa tuli myös esille toive, että tilitoimistot voisivat yhdistää asiakkaitaan ja luoda uusia liikesuhteita oman asiakkaidensa välille.

Kysyttäessä tilinpäätöksen hyödyllisyydestä jokainen yrittäjä koki, että tilinpäätös tuottaa heille hyödyllistä tietoa. Päälimmäinen ajatus tilinpäätöksestä jokaisella yrittäjällä oli yrityksen tuloksen näkeminen. Toki useimmiten esimerkiksi yrityksen myyntejä seurataan kuukausitasolla, mutta vuositulos kertoo yrityksen todellinen taloudellisen tilanteen. Tämä oli kaikille yrittäjille ensisijaisen tärkeä tieto. Haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että yrityksen tulevaisuutta punnitaan hyvin paljon juuri vuosituloksen perusteella. Muita asioita, joihin haastatellut yrittäjät kiinnittävät huomiota tilinpäätöstä tutkiessaan, ovat muun muassa myynnin ja kulujen seuranta, liikevaihto ja oma pääoma.

Erilaisten raporttien hyödyntämisestä ja käyttämisestä kysyttäessä, kuusi kymmenestä yrittäjästä vastasi, etteivät he käytä tällä hetkellä minkäänlaisia muita raportteja kuin tilinpäätöstä. Kolme haastatteluun vastanneista sanoi hyödyntävänsä kuukausittaisia myynti- ja ostotilauksia, budjettia sekä tuloslaskelmaa että tasetta. Yksi yrittäjistä kertoi käyttävänsä tilinpäätöksen lisäksi tuottavuuslaskennan raporttia, jonka avulla hän pystyy seuraamaan työn tehokkuutta sekä sitä kautta myös työn tuottavuutta.

Raporteista puhuttaessa neljä kymmenestä yrittäjästä oli suhteellisen tyytyväinen nykytilanteeseen, he eivät koe tarvitsevänsä muita raportteja kuin mitä he nyt saavat tilitoimistoltaan. Yksi yrittäjistä toivoisi saavansa enemmän tietoa tilitoimistostaan raporttien muodossa, mutta yrityksen käyttämä tilitoimisto tuottaa yrittäjän mielestä sen verran hankaluuksia raportteja, että hän ei koe niitä sen vuoksi tarpeellisina. Neljä yrittäjää kymmenestä toivoi saavansa tulevaisuudessa raportteja, jotka kertoisivat yrityksen tilanteen reaaliajassa. Näin yrittäjät pystyisivät koko ajan seuraamaan mitä yrityksessä tapahtuu ja mihin suuntaan myynnit ovat menossa. Kaksi haastatteluun vastanneista yrittäjistä myös toivoi reaaliaikaista raportointia veroihin liittyen. Heidän mielestään olisi hyvä jos maksettavan arvonlisäveron summaa voisi seurata ja sen suuruuteen voisi hieman varautua ennen itse maksupäivää. Yksi yrittäjistä myös toivoi, että verottajan palvelut voisi integroida

omaan taloushallinnon järjestelmään, jolloin asiointi verohallinnon kanssa olisi huomattavasti sujuvampaa.

Vuonna 2016 voimaantulevasta uudesta kirjanpitoista ei yksikään haastatteluun vastanneista yrittäjistä ollut ennestään kuullut. Kaikille tämä tieto tuli yllätyksenä. Yrittäjät kokevat asian hyvin tärkeänä, varsinkin jos se tuo heille jotain helpotusta yrityksen taloushallinnon pyörittämiseen. Jokainen yrittäjä oli sitä mieltä, että jos jotain helpotusta on vaatimuksiin tulossa, aikovat yritykset käyttää tämän hyödykseen. Erityisen rasittavana yrittäjät kokevat tällä hetkellä erinäisten dokumenttien toimittamisen useana erillisenä kappaleena usealle eri viranomaistaholle. Haastateltavat yrittäjät toivoivat myös mahdollisten helpotusten vähentävän kirjanpitoon ja tilinpäätökseen käytettävää aikaa, sekä näin ollen myös pienentävän taloushallinnon kustannuksia. Myös taloushallintoon liittyvien prosessien yksinkertaistaminen oli haastateltavien yrittäjien keskuudessa esiin noussut asia.

10.3 Yhteenveto

Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmän mietinnön mukaan uuden lain on astuttava voimaan viimeistään 20.7.2015 ja lakia tulee soveltaa 1.1.2016 alkaen eli käytännössä tilikauden ollessa kalenterivuosi, koskisi uusi kirjanpitolaki vuonna 2017 laadittavia tilinpäätöksiä. Kokonaisuudessaan suurimpia muutoksia laki tuo yhtiömuotojen tasavertaisuuteen, kokoluokkien muutoksiin, juoksevan kirjanpitoon ja aineistoon sekä tilinpäätöksiin.

Direktiivin pohjautuen uusi kirjanpitolaki määrittäisi neljä kokoluokkaa yrityksille. Nämä olisivat mikroyritykset, pienyritykset, keskikokoiset yritykset sekä suuryritykset. Kuten tähänkin asti yritysten koot määriteltäisiin tiettyjen raja-arvojen kautta. Nämä raja-arvot, joita ovat taseen loppusumma, liikevaihto ja henkilökunnan määrä, tulisi kuitenkin päivittää direktiivin mukaisiksi. Tällöin myös yritysten koon määrittelyyn tulisi päivitetyn lain myötä uudistus.

Myös konsernit tullaan uuden direktiivin myötä jakamaan kolmeen kategoriaan; pieneen, keskikokoiseen ja suureen konserniin. Myös konserneille on annettu uudet päivitettyt raja-arvot, joiden perusteella ne voidaan luokitella oikein.

Nykyinen voimassa oleva kirjanpitolaki kohtelee kaikkia yhtiömuotoja samoilla säädöksillä riippumatta yhtiön muodosta tai koosta. Eroavaisuudet kirjanpitoon tulee eri yhtiölaeista. Uudistuvassa kirjanpitoissa kirjanpidon ja tilinpäätösvelvollisuus riippuu kokonaan yhtiön yhtiömuodosta ja kokoluokasta. Uudistuvassa laissa toiminimien kohdalla käytän-

nössä tilinpäätösvelvollisuus poistuu kokonaan. Toisaalta Verohallinto on esittänyt kirjelmässään vaativansa verotettavaa tuloa varten kattavat tiedot yhtiön taloudesta.

Uudistuvan lain mukaan pienten konserniyritysten ei myöskään tarvitse laatia konsernitilinpäätöstä. Nykyinen osakeyhtiölaki vaatii pieneltä konserniyhtiöltä konsernitilinpäätöksen eli nykyistä osakeyhtiölakia joudutaan muuttamaan EU:n vaatimuksien mukaan. Verohallinnon kanta asiaan on tässäkin tapauksessa selvä, että yhtiön on toimitettava kattavat taloustiedot verotettavaa tuloa varten. Pankki- ja muut rahoituslaitokset haluavat tulevaisuudessakin varmasti nähdä yrityksen tilinpäätöksen, yrityksen hakiessa rahoitusta kattaviin investointeihin.

Debet ja kredit kirjaukset pysyvät ennallaan. Maksuperusteinen kirjanpito mahdollistuu toiminimiharjoittajien lisäksi myös liikkeenharjoittajille. Kausiveroilmoituksiin, joissa ilmoitetaan kuukausittaiset arvonlisäverotiedot sekä palkanmaksutiedot on tarvittavien tietojen löydettävä kirjanpidosta. Arkistoinnin osalta tulee huomioida luotettavuus ja jatkuvuus varsinkin kun käytetään pilvipalveluita tallennusmuotona. Tallennus täytyy suorittaa ainakin kahteen eri tilaan.

Tilinpäätöstä koskevista muutoksista suurin muutos on tuleva mikro- ja pienyrityksiä koskeva tilinpäätösvelvollisuus ja sen poistuminen pieniltä yhtiöiltä. Kaavat tuloslaskelmalle, taseelle sekä liitetiedoille tulevat muuttumaan paljon lyhemmiksi. Alla olevissa taulukoissa on vertailu lyhennetystä taseesta pien- ja mikroyrityksissä sekä vertailu tuloslaskelmassa olevista eroista.

Pienyrityksen ja mikroyrityksen lyhennettyä tuloslaskelmaa verrattaessa täytyy huomata, että pienyritykseltä jää tuloslaskelman alusta liikevaihto, ja sen muodostavat valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos, valmistus omaan käyttöön, liiketoiminnan muut tuotot, materiaalit ja palvelut (joka sisältää; aineet, tarvikkeet ja tavarat, ostot tilikauden aikana, varastojen muutos ja ulkopuoliset palvelut) kokonaan pois. (Kaisanlahti, T.)

Lyhennetty tuloslaskelma	
Pienyrittäjä	Mikroyrittäjä
Bruttotulos: - henkilöstökulut (eriteltynä palkat ja palkkiot, henkilöstösivukulut kuten eläkekulut ja muut henkilöstökulut	Bruttotulos: - henkilöstökulut - poistot ja arvonalentumiset - liiketoiminnan muut kulut
Liikevoitto (tappio) - rahoitustuotot ja -kulut	Liikevoitto (tappio) - rahoitustuotot ja -kulut
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja - tilinpäätössiirrot - tuloverot - muut välittömät verot	Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja - tilinpäätössiirrot - tuloverot - muut välittömät verot
Tilikauden voitto (tappio)	Tilikauden voitto (tappio)

Taulukko 8. Lyhennetty tuloslaskelma pienyrittäjä vs. mikroyrittäjä. (Kaisanlahti, T.)

Lyhennetty tase: Vastaavat		Lyhennetty tase: Vastattavat	
Pienyrittäjä	Mikroyrittäjä	Pienyrittäjä	Mikroyrittäjä
Pysyvät vastaavat: - aineettomat hyödykkeet - aineelliset hyödykkeet - sijoitukset	Pysyvät vastaavat: - aineettomat hyödykkeet - muut pysyvät vastaavat	Oma pääoma: - osake-, osuus-, tai muu vastaava pääoma - ylikurssirahasto - arvonkorotusrahasto - muut rahastot yhteensä - edellisten tilikausien voitto (tappio) - tilikauden voitto (tappio)	Oma pääoma: - eriteltävät erät, jotka säädetty omaan pääomaan kuuluviksi mikroyrittäjästä koskevassa laissa - edellisten tilikausien voitto (tappio) - tilikauden voitto (tappio)
Vaihtuvat vastaavat: - vaihto-omaisuus - saamiset, erikseen pitkäaikaiset - rahoitusarvopaperit - rahat ja pankkisaamiset	Vaihtuvat vastaavat: - ei erittelyä	Tilinpäätössiirtojen kertymä	Tilinpäätössiirtojen kertymä
		Pakolliset varaukset	Pakolliset varaukset
		Vieras pääoma: - pitkäaikaiset velat - lyhytaikainen vieras pääoma	Vieras pääoma: - pitkäaikaiset velat - lyhytaikainen vieras pääoma

Taulukko 9. Lyhennetty tase pienyrittäjä vs. mikroyrittäjä. (Kaisanlahti, T.)

Rahoitusleasingsopimukset voidaan käsitellä samalla tavalla kuin osamaksusopimukset eli aktivoitavana eränä. Nykyisen kirjanpitolain mukaan tämä ei ole mahdollista. Sijoituskiinteistöt voidaan kirjata uudistuvan lain mukaan kirjanpidossa käypään arvoon. Nykyisen lain mukaan sijoituskiinteistöt kirjataan käypään arvoon ensimmäisen kerran ja tämän jälkeen luokittelua ei voida muuttaa. (HE 176/2008, kohta 2,1)

Erittäin suuret tasapoistoajat tulevat muuttumaan niin, että yli 10 vuoden mittaiset tasapoistot tulevat poistumaan kokonaan. Tulos- ja taselaskelmat on laadittava myös tulevaisuudessa. Niiden yritysten kohdalla, joiden on mahdollista kirjata tilikauden tapahtumat maksuperusteisesti, laaditaan heille "tilinpäätöksessä" ainoastaan tuloslaskelma.

11 Pohdinta

Tämän työn tavoitteena oli tutustua uudistuvaan kirjanpitolakiin erityisesti pienten yrittäjien näkökulmasta. Tutkimus toteutettiin tutustumalla teoriaan, joka käsitteli muun muassa kirjanpitoa, yritysmäärittelyitä, verohallinnon ohjeistuksia ja lausuntoa sekä EU:n uutta tilinpäätösdirektiiviä 2013/34/EU. Suuressa roolissa työn teoriaosuudessa oli myös voimassa oleva kirjanpitolaki sekä Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmän lausunto, joka käsitteli mahdollisesti Suomen kirjanpitolakiin tulevia muutoksia.

Työlle asetettuihin tavoitteisiin ylettiin yhdessä teorian sekä yrittäjille tehtyjen haastattelujen kautta. Haastatteluiden kautta saatiin selville, kuinka hyvin otanta pienyrittäjiä tuntee mahdollisesti tammikuussa 2016 voimaan tulevat tilinpäätöstä koskevat muutokset ja millaisina he mahdolliset muutokset kokevat.

Uudistuva kirjanpitolaki on todella mielenkiintoinen ja ajankohtainen tutkimuksen aihe. On mielenkiintoista seurata minkälaiseksi uudistuva laki todellisuudessa tulee muodostumaan sekä mitkä ovat lain käytännön muutokset. Vaikka olemmekin saaneet tulokset esiteltäviä tulevista muutoksista, emme voi kuitenkaan täysin varmasti tietää mitkä todelliset muutokset tulevat olemaan uudistuvassa kirjanpitolaisissa.

11.1 Tulosten tarkastelu

Ennen tuloksia koskevan osuuden kirjoittamista tutkijoiden tulee tarkistaa, että tutkimusongelmiin on saatu vastaus. Tutkimustulokset esitetään tutkimustehtävittäin mahdollisimman selkeästi ja yksinkertaisesti. Jos tutkimustehtäviä on useita, niistä saadaan tehtyä tutkimusosan sisällysluettelo. Tuloksia voidaan havainnollistaa erilaisten taulukoiden ja kuvioiden muodossa, mikä antaa nopeasti kuvan saaduista tuloksista. Tulosa toimii tekstissä tarkastelu- ja johtopäätösten taustana. (Tuomi, Sarajärvi, 2009, s. 158)

Tutkimustuloksista voi selkeästi huomata miten niin sanottu ”vanha” kirjanpito ja tilinpäätös malli kaipaa uudistusta. Kehittyvä tekniikka menee hurjaa vauhtia eteenpäin, mutta kirjanpito ja tilinpäätöstä koskevat säännöt eivät ole pysyneet kehityksen mukana. Nyt uudistuva laki tarjoaa aivan uudet mahdollisuudet päivittää yrityksen talouden hallinta niin sanotusti nykypäivään.

Tuloksia tarkasteltaessa muun muassa haastattelun tuomasta informaatiosta voimme päätellä kuinka yrittäjätkin ovat kokeneet tilinpäätöksistä saatavan informaation hankalana sekä vaikeana luettavana. Tähänkin on selvästi tulossa muutosta uuden lain myötä.

Direktiivi olisi mahdollistanut useita helpotuksia Suomen pienyrittäjille, mutta ainakaan työryhmä ei niitä kaikkia kokenut tarpeellisiksi. Lain laatijoiden tulisikin ehkä enemmän kuunnella itse yrittäjiä ja yrittää ottaa heidän kantansa huomioon uudistuksia miettiessään.

Suomessa olisi myös erittäin hyvä mahdollisuus sähköistyvän tiedonsiirron ja arkistoinnin myötä siirtyä viranomaisasiointiin, jossa muun muassa yrittäjiltä vaadittuja dokumentteja olisi helpompi toimittaa.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä olivat ”Kuinka uudistettu kirjanpitolaki tulee vaikuttamaan mikro- ja pienyritysten tilinpäätösten laatimiseen?”, ”Onko uudessa laissa määritellyillä helpotuksilla minkälaista merkitystä yrittäjille?”, ”Miten yrittäjät itse kokevat uuden lain?”, ”Mikä on uudistetun kirjanpitolain todellinen vaikutus mikro- ja pienyrittäjän kirjanpitoon ja tilinpäätökseen?” ja ”Ovatko Suomen verotusta koskevat lait ristiriidassa tulevien uudistusten suhteen?”.

Vastaukset tutkimuksen ensimmäiseen ja neljänteen kysymykseen ovat moniselitteisiä. Niin kauan kunnes uusi laki julkistetaan ja se astuu voimaan, ei voida olla täysin varmoja, mitkä EU:n direktiivissä mainitut ja työryhmän ehdottamat helpotukset tulevat voimaan. Näin ollen ei voida suoraan sanoa, millainen vaikutus mahdollisilla helpotuksilla on yrittäjille. Tosin Kirjanpitolautakunnan Puheenjohtajan Timo Kaisanlahden, joka on myös ollut mukana laatimassa Työ- ja elinkeinoministeriön mietintöä uudistuvasta kirjanpitolaista mielestä mietintö tulee voimaan 99,9 prosentin varmuudella. Jos ehdotetut muutokset tulevat voimaan koskevat ne muun muassa liikkeenharjoittajaa, joka voi jatkossa laatia kirjanpitonsa maksuperusteisena eikä häneltä enää vaadita tilinpäätöstä. Maksuperusteinen tilinpäätös koskisi myös säätiöitä ja yhdistyksiä, jotka luetaan kokonsa puolesta mikroluokkaan. Pienyrityksille uusi laki mahdollistaa sekä tuloksen että taseen esittämisen lyhennettynä. Mikroyrityksille mahdollistettaisiin taseen ja tuloksen esittäminen vielä lyhyempänä kuin millaisena pienyritys ne joutuu esittämään. Keskisuuret yritykset voisivat jatkossa esittää tuloksensa lyhennetyssä muodossa. Pienyrityksien ei tulisi enää jatkossa toimittaa niin monia liitteitä tilinpäätöksen yhteydessä eikä niiden myöskään tarvitsisi laatia toimintakertomusta yrityksen toiminnasta.

Vastaukset toiseen ja kolmanteen tutkimuskysymykseen, ”Onko uudessa laissa määritellyillä helpotuksilla minkälaista merkitystä yrittäjille?” ja ”Miten yrittäjät itse kokevat uuden lain?”, oli melko selkeä. Yksikään haastatelluista yrittäjistä ei ollut kuullut mahdollisista lakimuutoksista, eivätkö näin olleen olleet ehtineet vielä muodostaa mielipidettä kyseisestä asiasta. Mahdolliset muutokset otettaisiin kuitenkin avosylin vastaan, varsinkin jos ne helpottaisivat muun muassa itse tilinpäätöksen tekemistä sekä viranomaisten kanssa asi-

ointia. Jos helpotukset siis tulevat voimaan, on niillä iso merkitys pienyrittäjän kirjanpitoon ja tilinpäätökseen. Esimerkiksi aineistojen sähköistäminen, tuloksen ja taseen esittäminen lyhemmässä muodossa ja liitetiedostojen väheneminen voisivat helpottaa yrittäjän taloushallinnon hallitsemista sekä taloushallintoon käytettävää aikaa.

Viimeinen tutkimuskysymys käsittelee mahdollisia ristiriitoja Suomen verotusta koskevissa laeissa sekä mahdollisten kirjanpitolain uudistusten välillä. Mikäli uudistuva kirjanpitolaki tulee voimaan mietinnön mukaisella tavalla, tulee ainakin osakeyhtiölakiin tehdä tarvittavat muutokset. Osakeyhtiölaki velvoittaa tällä hetkellä osakeyhtiön laatimaan tilinpäätöksen nykyisellä tavalla. Eli ilman muutoksia ristiriitoja olisi.

Verohallinnon kanta uudistuvaan lakiin on selvästi aika jyrkkä. He tulevat vaatimaan yrityksiltä joka tapauksessa tarkat taloudelliset tiedot verotettavaa tuloa varten. Verohallinnon mielestä mikroyrityksille ei ole syytä luoda erillistä säätelyä. Verohallinnon kanta on, että yritysten tulisia laatia tilinpäätös, sisältäen vaadittavat tase-erittelyt yrityksen koosta riippumatta.

Mikäli uudistukset tulevat mietinnön mukaisesti voimaan, tulee Verohallinnon muuttaa muun muassa lomakkeitaan ja niitä koskevia ohjeita sekä heidän tietojärjestelmiä.

11.2 Tulosten luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tutkijoiden tarkka selostus tutkimusten toteuttamisesta. Tarkkuus koskee tutkimuksen kaikkia vaiheita. Aineiston tuottamisen olosuhteet olisi kerrottava selvästi ja totuudenmukaisesti. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää monia erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa ei kuitenkaan ole olemassa yksiselitteisiä ohjeita, mutta seuraavat asiat ainakin voivat olla apuna ja mitkä ovat hyvä muistaa: Tutkimuksen kohde ja tarkoitus, omat sitoumukset tutkijoina, aineiston keruu, tutkimuksen tiedonantajat, tutkija-tiedonantaja suhde, tutkimuksen kesto, aineiston analyysi, tutkimuksen luotettavuus ja tutkimuksen raportointi. Tutkimuksen luotettavuutta kuvaavat myös reliabelius ja validius. (Hirsijärvi ym., 2008, s. 226 ja 227, Tuomi ym., 2009, s. 140 ja 141)

Opinnäytetyössämme on tarkkaan selostettu tutkimuksen eri vaiheet. Tutkimuksen kohteena oli selvittää uudistuvan kirjanpitolain vaikutukset suomalaisten mikro- ja pienyritysten kirjanpidossa sekä tilinpäätöksessä. Mielestämme saimme kaikki tarvittavat vastaukset tutkittavaan asiaan. Vastaukset saimme saatavilla olevasta luotettavista lähteistä sekä haastatteluista. Haastateltavina olivat kohderyhmään kuuluvat mikroyrittäjät eri toimialoil-

ta. Haastatteluihin vastasi kaikki haastateltavat. Täten tutkimuksen vastausprosentti oli 100 prosenttia, jota voidaan pitää luotettavana. Kaikkiin esitettäviin kysymyksiin saatiin myös selkeät vastaukset. Haastattelut toteutettiin huhtikuun aikana, jolloin yrittäjät olivat todella kiireisiä. Silti haastatteluihin käytettiin haastatteluihin tarvittava aika kutakin haastateltavaa kohden 40- 60 minuuttia.

Tutkimusten reliabeliudella tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta ja näin ollen tutkimus tai mittaus antaa ei-sattumavaraisia tuloksia. Reliaabelius voidaan todeta usealla tavalla. Esimerkiksi jos kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen tai jos samaa henkilöä tutkitaan eri tutkimuskerroilla ja saadaan sama tulos, voidaan tuloksia pitää reliabeleina. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 226)

Opinnäytetyön tulokset laativat kaksi tämän opinnäytetyön tutkijaa yhdessä näin ollen tutkimustuloksia voidaan pitää reliabeleina. Haastatteluissa toteutui selvästi toistuvuus mikä luo myös reliabeliutta.

Validiuksella tarkoitetaan pätevyyttä, eli tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä mitä on tarkoituskin mitata. Esimerkiksi kyselylomakkeisiin saadaan oikeat vastaukset ja kysymykset ovat ymmärretty oikein. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 226)

Haastattelujen toteuttaminen henkilökohtaisesti oli suuri merkitys validiuksen tavoittelussa. Henkilökohtaisesti toteutettu haastattelu vahvisti haastateltavien ymmärrystä asiasta sekä haastattelussa käytettyjen kysymysten ymmärtämistä täysin oikein.

11.3 Eettiset näkökohdat

Tutkimuksien tekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijoiden on otettava huomioon. Tutkimuksien tutkijoiden on varmistuttava siitä että, tiedon hankintaan ja julkistamiseen liittyvät tutkimuseettiset periaatteet ovat yleisesti hyväksytyjä. Periaatteiden tunteminen ja niiden mukaan toimiminen on jokaisen tutkijan omalla vastuulla. Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että tutkimuksenteossa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 23)

Opinnäytetyössämme on noudatettu eettisiä näkökohtia. Tekstien lainauksissa on noudatettu määräyksiä eli tekstien lainauksissa on suorat lähdeviitteet. Tulokset on käsitelty kriittisesti ja niitä ei ole sepitetty eikä niitä ole kaunisteltu. Havainnot ovat tehty tutkimusten edellyttämällä tavalla. Raportoinnissa on tuotu esille tiedot ja menetelmät miten tiedot ovat hankittu. Alkuperäisiä havaintoja ei ole muokattu, ettei tulos vääristy. Tutkimuksen puut-

teet on myös tuotu julki. Tutkijoiden nimet on esitelty heti tämän opinnäytetyön kansilehdessä eikä aineistoa ole kumpikaan meistä ”ominut” toisen kirjoituksia. (Hirsjärvi ym., 2008, s. 27)

11.4 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotoimenpiteet

Opinnäytetyössä esiin tulleita asioita tullaan hyödyntämään erityisesti toimeksiantaja yrityksen kirjanpidossa ja tilinpäätöksissä. Tämän lisäksi erityisesti toinen meistä pystyy hyödyntämään kerättyä tietoa tulevaisuudessa, sillä suunnitelmissa on oman kirjanpitoon keskittyvän yrityksen perustaminen. Toiveena on myös se, että työstä olisi hyötyä myös muille mikro- ja pienyrittäjille ja heidän kirjanpitäjilleen.

Haastatteluissa tuli myös ilmi tilitoimistojen sekä eri kirjanpito-ohjelmien raporttien vaikea lukuisuus ja kallis hinnoittelu. Tulevaisuudessa eri toimijat voisivat kehittää raporttejaan helpommin luettaviksi sekä eri ohjelmia käyttäjäystävällisemmiksi.

Mielenkiintoisena jatkotutkimuksena voitaisiinkin lain voimaantulon jälkeen verrata Suomen uudistunutta lakia jonkun toisen jäsenvaltion lakiin. Olisi erittäin mielenkiintoista tutkia kuinka EU:n direktiivin muutokset ja helpotukset tullaan hyödyntämään muissa maissa ja kuinka paljon muissa maissa todellista uudistusta ja muutosta on tulossa. Kiinnostavaa olisi tietää, tulevatko muissa maissa helpotukset jäämään yhtä vähäisiksi kuin Suomessa ja mikä on syy näihin mahdollisiin eroavaisuuksiin eri maiden käytännöissä. Voisi kuitenkin kuvitella, että EU:n direktiivin lähtökohtaisena ajatuksena on yhdentää jäsenvaltioiden kirjanpitoa ja tilinpäätöstä. Ja jos suuria eroja tulee kuitenkin olemaan, niin kuinka niiden olemassa olo on perusteltu.

11.5 Opinnäytetyöprosessi ja oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyöprosessi sujui pääpiirteittäin mielestämme hyvin. Laadimme selkeän aikataulun, mitä jouduttiin kylläkin tarkkojen ajankohtien osalta muuttamaan molempien opinnäytetyön tekijöiden sairastelujen vuoksi. Haastattelujen tekeminen yllättävän paljon aikaa ja näihin olisi voinut varata enemmänkin aikaa. Toisaalta, jos aikaa olisi ollut enemmän, olisi haastatteluja todennäköisesti siirretty sovituista ajoista yrittäjien ollessa todella työkiireisiä. Tästä huolimatta koimme, että kokonaisuudessaan aikataulutus oli kuitenkin kohtuullinen.

Opinnäytetyön tekemistä helpottivat jo aikaisemmin opintojen aikana oppimamme tieto sekä toistemme tunteminen. Uutta tietoa uudistuvasta laista oli todella mielenkiintoista etsiä. Työtä tehdessämme opimme valtavasti uutta tietoa tulevasta laista, työ- ja elinkeinoministeriön mietinnöstä, jo opintojen aikana opituista yritysmuodoista paljon tarkemmin

ja niitä koskevasta verotuksesta sekä verohallinnon vaatimuksista tulevaisuudessa. Opimme myös työn aikana miten laki uudistuksia valmistellaan, miten tutkimuksia toteutetaan ja mitä eri menetelmiä tutkimusten tekoon on. Uuden tiedon ja teorian lisäksi opimme paremmin työskentelemään tiimissä.

Tiimityömme oli anteliasta ja tehokasta, sillä molemmat tukivat toisiaan työn edetessä. Työn eri vaiheet jaettiin selkeästi, yksimielisesti ja tasapuolisesti. Molemmat osapuolet osallistuivat työn tekemiseen tasapuolisesti sekä siinä vaiheessa, kun toisella loppui ideat kesken niin toiselta aina löytyi ratkaisu tilanteeseen.

Opinnäytetyötä tehdessämme mietimme paljon kuinka laki tulee vaikuttamaan yrityksiin käytännössä. Tämä tieto on tulevaisuudessa tärkeä myös itsellemme ja varsinkin toiselle meistä, koska hän toimii puolisonsa yrityksen kirjanpitäjänä sekä kehittää samalla yhtiötä hänen kanssaan.

Vaikka aikataulumme olikin tarkkaan suunniteltu, niin siitä kiinni pitäminen oli ajoittain haasteellista ja aiheutti meille jossain määrin stressiä. Huomasimme kuitenkin työskentelevämme paineen alla huomattavasti tehokkaammin. Tämän vuoksi oli tehokasta päättää jo etukäteen milloin työn on oltava valmiina.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön tekeminen oli paljon lisätietoa antava ja kehittävä prosessi. Huomasimme muun muassa, että toinen meistä oli täysin tiedoton kuinka uudet lait muodostuvat. Tämä selvitettiin ja nyt hän on tietoinen kuinka lait laaditaan. Työtä tehdessä selvisi myös se, että Patentti- ja rekisterihallituksen ja Tilastokeskuksen tilastot eivät täsmää siitä syystä, että Patentti- ja rekisterihallituksen tilastoissa ovat mukana myös niin sanotut pöytälaatikkoyhtiöt.

Yrittäjien haastattelemisen oli todella kiinnostavaa ja antoisaa. Oli mielenkiintoista huomata kuinka yrittäjät olivat tosi kiinnostuneita aiheesta, ja siitä kuinka he kokivat myös kirjanpidon ja tilinpäätösten olevan muutoksen tarpeessa. Haastatteluja tehdessä tuli myös esille se, että jos haastattelija aikoo tulevaisuudessa tehdä työkseen kirjanpitoon liittyviä tehtäviä, olisi moni haastateltavista valmis siirtymään asiakkaaksi.

Koemme, että tämän opinnäytetyön tekemisestä on valtavasti hyötyä meille tulevaisuudessa ja olemme todella tyytyväisiä työhön. Uskomme ja toivomme myös, että opinnäytetyöstä on käytännön hyötyä toimeksiantajallemme.

Lähteet

Hallituksen esitys 176/2008. Luettavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2008/20080176>. Luettu: 3.5.2015

Tuomi, J., Sarajärvi, A., P. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. laitos, Tammi. Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., P. 2008. Tutki ja kirjoita. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU. Euroopan unionin virallinen lehti. 29.6.2013. Luettavissa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0034&from=FI>. Luettu 1.4.2015.

Euroopan unioni, yritys ympäristö. Luettavissa:

http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_fi.htm.

Luettu: 4.4.2014

Finanssivalvonta 2015. XBRL-yleiskuvaus. Luettavissa:

<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Raportointi/xbrl/Yleiskuvaus/Pages/Default.aspx>. Luettu 12.4.2015.

Ihantola, E-M., Leppänen, P., Kuhanen, H., Sivonen, I., P. 2013. Yrityksen kirjanpito. 2. Laitos, 4. Painos. Hakapaino. Helsinki.

Kaisanlahti, T. 2015. Uudistunut kirjanpitolainsäädäntö. Kirjanpitolain uudistustyöryhmän loppuraportti – mikä muuttuu? Tili- ja veropäivät 2015. Luentomateriaali.

Kallio, J., Ripatti, E., Tanni, K., P. 2008. Oma yritykseni. Haaga-Helia 2013. TammerPaino. Tampere.

Kirjanpitolaki. 30.12.1997/1336.

Ossa, J., P. 2014. Yritystoiminnan verotus. 2. painos. Meedia Zone OÜ, Viro.

Suomen yrittäjät. Perustamistoimet ja vastuut. Luettavissa: <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/perustamistoimet/>. Luettu: 16.3.2015.

Suomen yrittäjät, b. Toiminimi eli yksityinen elinkeinoharjoittaja. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/perustamistoimet/elinkeinonharjoittaja/>. Luettu: 16.3.2015.

Suomen yrittäjät, c. Avoin yhtiö. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/perustamistoimet/avoinyhtio/>. Luettu: 16.3.2015.

Suomen yrittäjät, d. Kommandiittiyhtiö. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/perustamistoimet/kommandiittiyhtio/>. Luettu: 16.3.2015.

Suomen yrittäjät, e. Osakeyhtiö. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/perustamistoimet/osakeyhtio/>. Luettu: 16.3.2015.'

Suomen yrittäjät, f. Osuuskunta. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/perustamistoimet/osuuskunta/>. Luettu: 16.3.2015.

Taloushallintoliitto. Kirjanpidon ABC. Luettavissa:
http://www.taloushallintoliitto.fi/tilitoimistot/kirjanpidon_abc/. Luettu 18.4.2015

Tilastokeskus 2014. Yritykset. Luettavissa:
http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_yritykset.html. Luettu: 12.4.2015.

Tilastokeskus 2015. Käsitteet ja määritelmät. Luettavissa:
<http://www.stat.fi/til/syr/kas.html>. Luettu: 8.5.2015

Taloushallintoliitto. Kirjanpidon ABC. Luettavissa:
http://www.taloushallintoliitto.fi/tilitoimistot/kirjanpidon_abc/. Luettu 18.4.2015

Tomperi, S., P. 2015. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. 27. painos. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2014. Pienyrityshelpotukset ja vuoden 2013 tilinpäätösdirektiivi. Kirjanpitolainsäädännön muutokset – työryhmän mietintö. Luettavissa:
https://www.tem.fi/files/41224/TEMjul_48_2014_web_22102014.pdf. Luettu 1.4.2015.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2015. Yritys Suomi. Yrityksen koko. Luettavissa:
<http://www.yrityssuomi.fi/yrityksen-koko>. Luettu 3.5.2015.

Valtionkonttori. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan käsikirja. Tosite. Luettavissa: <http://www.valtiokonttori.fi/kasikirja/public/default.aspx?nodeid=23976>. Luettu 24.4.2015.

Verohallinto 2011. Kirjanpito, tilikausi ja verovuosi. Luettavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Perustaminen/Kirjanpito_tilikausi_ja_verovuosi%289362%29. Luettu: 24.4.2015.

Verohallinto 2015. Lausunto Kirjanpitolain muutokset –työryhmän mietinnöstä 29.1.2015. Luettavissa: <https://www.tem.fi/files/42336/Verohallinto.pdf>. Luettu 14.4.2015

Viitala, R., Jylhä, E., P. 2010. Liiketoimintaosaaminen. 4. painos. Edita Prima Oy. Helsinki.

Liite 1. Haastattelu

Haastattelukysymykset yrittäjille

Haastatteluiden tavoitteena on selvittää opinnäytetyömme liitteeksi miten Suomalaiset pienyritykset kokevat uuden tilinpäätöslain ja ovatko he tietoisia siitä.

Perustiedot

1. Mikä on yrityksenne yritysmuoto?
2. Kuinka monta henkilöä yrityksessänne työskentelee?
3. Mikä on yrityksenne liikevaihto?
4. Milloin yrityksenne on perustettu?
5. Mikä on yrityksenne toimiala?

Tiedot nykyisestä kirjanpidon ja tilinpäätöksen hoitamisesta

6. Kuinka yrityksenne kirjanpito ja tilinpäätös hoidetaan?
7. Osallistutteko itse yrittäjänä yrityksen tilinpäätöksen laatimiseen ja kuinka se vaikuttaa kirjanpidon palveluun ajallisesti ja rahallisesti?
8. Koetteko, että tilitoimisto voisi tarjota teille muita hyödyllisiä palveluita tilinpäätöksen lisäksi?
9. Kauanko yrityksenne tilinpäätöksen laatiminen kestää ja milloin se valmistuu?
10. Koetteko, että tilinpäätöksen laatimisesta on teille jotain hyötyä?

Raporttien hyödyntäminen

11. Millaisia raportteja yrityksenne tällä hetkellä käyttää? Mihin tarkoitukseen raportteja käytetään?
12. Millaisia kirjanpidon raportteja yrityksenne toiminnasta toivoisitte saavanne tulevaisuudessa?
13. Minkä tilinpäätöksestä saatavan informaation koette olevan erityisen tärkeää teille yrittäjänä?
14. Minkälaisena koette kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimisen tällä hetkellä?

Uudistuva kirjanpitolaki ja sen tietoisuus

15. Oletko tietoinen vuoden 2016 alussa voimaan tulevasta uudistuvasta kirjanpitolaista, joka koskee pienyrityksien kirjanpitoa ja tilinpäätösvelvollisuutta?
16. Koetteko uuden lain tuovan helpotusta yrityksenne tilinpäätöksen tekemiseen? Aiotteko hyödyntää uuden lain mukanaan tuomaa helpotusta?
17. Miten uskotte uuden lain vaikuttavan yrityksenne tilinpäätöksen laatimiseen? Uskotteko, että uuden lain mukana tulevat helpotukset tulevat esimerkiksi säästämään aikaa tai rahaa tilinpäätöksen laatimisessa?
18. Muuta kommentoitavaa, onko jotain mitä haluaisitte vielä sanoa?

Liite 2. Kululajikohtainen tuloslaskelmakaava

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2013/34/EU esitetty ”Kululajikohtainen tuloslaskelmakaava”.

1. Liikevaihto.
2. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos.
3. Valmistus omaan käyttöön.
4. Liiketoiminnan muut tuotot.
5. a) Aineet ja tarvikkeet.
b) Muut ulkopuoliset kulut.
6. Henkilöstökulut:
a) palkat ja palkkiot;
b) sosiaaliturvamaksut, joista eläkkeisiin liittyvät maksut on mainittava erikseen.
7. a) Arvontarkistukset perustamismenoihin ja pysyviin varoihin kuuluviin aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin.
b) Arvontarkistukset lyhytaikaisiin varoihin siltä osin kuin ne ovat suuremmat kuin kyseisen yrityksen tavallisten arvontarkistusten määrä.
8. Liiketoiminnan muut kulut.
9. Omistusyhteisistä saadut tuotot, joista sidosyrityksistä saadut tuotot on mainittava erikseen.
10. Muista pysyviin varoihin kuuluvista sijoituksista ja lainasaamisista saadut tuotot, joista sidosyrityksistä saadut tuotot on mainittava erikseen.
11. Muut korkotuotot ja muut sellaiset tuotot, joista sidosyrityksistä saadut tuotot on mainittava erikseen.
12. Rahoitusomaisuuteen sekä lyhytaikaisiin varoihin kuuluviin sijoituksiin tehdyt arvontarkistukset.
13. Korkokulut ja muut sellaiset kulut, joista sidosyrityksille maksettavat määrät on mainittava erikseen.
14. Verot tuloksesta.
15. Tulos verojen jälkeen.
16. Verot, joita ei esitetä 1-15 kohdassa mainituissa erissä.
17. Tilivuoden tulos.

Liite 3. Toimintokohtainen tuloslaskelmakaava

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2013/34/EU esitetty ”Toimintokohtainen tuloslaskelmakaava”

1. Liikevaihto.
2. Myyjä suoritteita vastaavat kulut (mukaan lukien arvontarkistukset)
3. Bruttotulos.
4. Jakelukulut (mukaan lukien arvontarkistukset)
5. Hallintokulut (mukaan lukien arvontarkistukset)
6. Liiketoiminnan muut tuotot.
7. Omistusyhteisistä saadut tuotot, joista sidosyrityksistä saadut tuotot on mainittava erikseen.
8. Muista pysyviin varoihin kuuluvista sijoituksista ja lainasaamisista saadut tuotot, joista sidosyrityksistä saadut tuotot on mainittava erikseen.
9. Muut korkotuotot ja muut sellaiset tuotot, joista sidosyrityksistä saadut tuotot on mainittava erikseen.
10. Rahoitusomaisuuteen sekä lyhytaikaisiin varoihin kuuluviin sijoituksiin tehdyt arvontarkistukset.
11. Korkokulut ja muut sellaiset kulut, joista sidosyrityksille maksettavat määrät on mainittava erikseen.
12. Verot tuloksesta.
13. Tulos verojen jälkeen.
14. Verot, joita ei esitetä 1-15 kohdassa mainituissa erissä.
15. Tilivuoden tulos.

Liite 4. Tasekaava vaakasuunnassa

10 ARTIKLASSA TARKOITETTU TASEKAAVA VAAKASUUNNASSA

Varat

A. Merkitty maksamaton pääoma,

jota on vaadittu maksettavaksi

(jollei kansallisessa lainsäädännössä säädetä, että maksettavaksi vaadittu pääoma on merkittävä omaan pääomaan, missä tapauksessa maksettavaksi vaadittu mutta vielä maksamaton pääoman osa on merkittävä varoihin joko A kohtaan tai D.II.5 kohtaan).

B. Perustamismenot,

kansallisen lainsäädännön mukaisina ja siltä osin kuin ne kansallisen lainsäädännön mukaan saadaan aktivoitua. Kansallisessa lainsäädännössä voidaan myös säätää, että perustamismenot merkitään alakohdan "aineettomat hyödykkeet" ensimmäiseksi eräksi.

C. Pysyvät varat

I Aineettomat hyödykkeet

1. Kehitystoiminnan menot siltä osin kuin ne kansallisen lainsäädännön mukaan saadaan aktivoitua.
2. Toimiluvat, patentit, lisenssit, tavaramerkit sekä vastaavat oikeudet ja varat, jos ne on

- a) hankittu vastikkeellisesti eikä niitä tarvitse esittää C.I.3 kohdassa; tai
- b) luonut yritys itse, siltä osin kuin kansallinen lainsäädäntö sallii niiden aktivoinnin.

3. Liikearvo siltä osin kuin se on hankittu vastikkeellisesti.
4. Ennakkomaksut.

II Aineelliset hyödykkeet

1. Maa-alueet ja rakennukset.
2. Kalusto ja koneet.
3. Muut hyödykkeet, työkalut ja laitteet.
4. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat.

III Rahoitusomaisuus

1. Sidosyritysten osakkeet tai osuudet.
2. Lainat sidosyrityksille.
3. Omistusyhteydet.
4. Lainat yrityksille, joissa yrityksellä on omistusyhteys.
5. Pysyviin varoihin kuuluvat sijoitukset.
6. Muut lainasaamiset.

D. Lyhytaikaiset varat

I Vaihto-omaisuus

1. Aineet ja tarvikkeet.
2. Keskeneräiset tuotteet.
3. Valmiit tuotteet/tavarat.
4. Ennakkomaksut.

II Saamiset

(Kultakin erältä on myöhemmin kuin vuoden kuluessa erääntyvien saamisten määrä ilmoitettava erikseen.)

1. Myyntisaamiset.
2. Saamiset sidosyrityksiltä.
3. Saamiset yrityksiltä, joissa yrityksellä on omistusyhteys.
4. Muut saamiset.
5. Merkitty maksamaton pääoma, jota on vaadittu maksettavaksi (jollei maksettavaksi vaadittua pääomaa ole kansallisen lainsäädännön mukaan merkittävä varojen A kohtaan).
6. Ennakkomaksut ja siirtosaamiset (jollei tällaisia eriä ole kansallisen lainsäädännön mukaan merkittävä varojen E kohtaan).

III Sijoitukset

1. Sidosyritysten osakkeet tai osuudet.
2. Omat osakkeet tai osuudet (sekä maininta niiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa kirjanpidollisesta vasta-arvosta) siltä osin kuin ne kansallisen lainsäädännön mukaan saadaan merkitä taseeseen.
3. Muut sijoitukset.

IV Rahat ja pankkisaamiset

E. Ennakkomaksut ja siirtosaamiset

(jollei tällaisia eriä ole kansallisen lainsäädännön mukaan merkittävä "Varojen" D.II.6 kohtaan).

Oma pääoma ja velat

A. Oma pääoma

I Merkitty pääoma

(jollei maksettavaksi vaadittua pääomaa ole kansallisen lainsäädännön mukaan merkittävä tähän kohtaan, missä tapauksessa merkityn pääoman ja maksettavaksi vaaditun pääoman määrät on esitettävä erikseen).

II Rahasto, johon ylikurssi kirjataan

III Uudelleenarvostusrahasto

IV Rahastot

1. Lakisääteiset rahastot, jos kansallisessa lainsäädännössä edellytetään tällaisia rahastoja.
2. Rahastot omia osakkeita tai osuuksia varten, jos kansallisessa lainsäädännössä edellytetään tällaisia rahastoja, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta direktiivin 2012/30/EU 24 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamista.
3. Yhtiöjärjestyksessä määrätyt rahastot.
4. Muut rahastot, mukaan luettuna käyvän arvon rahasto.

V Edellisten tilivuosien tulos

VI Tilivuoden tulos

B. Varaukset

1. Varaukset eläkesitoumuksia ja vastaavia sitoumuksia varten.
2. Varaukset veroja varten.
3. Muut varaukset.

C. Vieras pääoma

(Vuoden kuluessa ja myöhemmin kuin vuoden kuluessa erääntyvien velkojen määrä on ilmoitettava sekä erikseen kullakin erältä että yhteensä näiltä eriltä.)

1. Joukkokirjalainat, joista vaihtovelkakirjalainat on mainittava erikseen.
2. Lainat luottolaitoksilta.
3. Ennakkomaksut tilauksista siltä osin kuin niitä ei esitetä erikseen vähennyksenä varastojen osalta.
4. Ostovelat.
5. Rahoitusvekselit.
6. Velat sidosyrityksille.
7. Velat yrityksille, joissa yrityksellä on omistusyhteys.
8. Velat muille velkojille, mukaan lukien vero- ja sosiaaliturvaviranomaisille.
9. Siirtovelat (jollei tällaisia erää ole kansallisen lainsäädännön mukaan merkittävä D kohtaan).

D. Siirtovelat

(jollei tällaisia erää ole kansallisen lainsäädännön mukaan merkittävä vastattavien C.9 kohtaan.)

Liite 5. Tasekaava pystysuunnassa

10 ARTIKLASSA TARKOITETTU TASEKAAVA PYSTYSUUNNASSA

A. Merkitty maksamaton pääoma,

jota on vaadittu maksettavaksi

(jollei kansallisessa lainsäädännössä säädetä, että maksettavaksi vaadittu pääoma on merkittävä L kohtaan, missä tapauksessa maksettavaksi vaadittu mutta vielä maksamaton pääoman osa on merkittävä varoihin joko A kohtaan tai D.II.5 kohtaan).

B. Perustamismenot,

kansallisen lainsäädännön mukaisina ja siltä osin kuin ne kansallisen lainsäädännön mukaan saadaan aktivoitua. Kansallisessa lainsäädännössä voidaan myös säätää, että perustamismenot merkitään alakohdan "aineettomat hyödykkeet" ensimmäiseksi eräksi.

C. Pysyvät varat

I Aineettomat hyödykkeet

1. Kehitystoiminnan menot siltä osin kuin ne kansallisen lainsäädännön mukaan saadaan aktivoitua.
2. Toimiluvat, patentit, lisenssit, tavaramerkit sekä vastaavat oikeudet ja varat, jos ne on

- a) hankittu vastikkeellisesti eikä niitä tarvitse esittää C.I.3 kohdassa; tai
- b) luonut yritys itse, siltä osin kuin kansallinen lainsäädäntö sallii niiden aktivoinnin.

3. Liikearvo siltä osin kuin se on hankittu vastikkeellisesti.
4. Ennakkomaksut.

II Aineelliset hyödykkeet

1. Maa-alueet ja rakennukset.
2. Kalusto ja koneet.
3. Muut hyödykkeet, työkalut ja laitteet.
4. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat.

III Rahoitusomaisuus

1. Sidosyritysten osakkeet tai osuudet.
2. Lainat sidosyrityksille.
3. Omistusyhteydet.
4. Lainat yrityksille, joihin yrityksellä on omistusyhteys.
5. Pysyviin varoihin kuuluvat sijoitukset.
6. Muut lainasaamiset.

D. Lyhytaikaiset varat

I Vaihto-omaisuus

1. Aineet ja tarvikkeet.
2. Keskeneräiset tuotteet.
3. Valmiit tuotteet/tavarat.
4. Ennakkomaksut.

II Saamiset

(Kultakin erältä on myöhemmin kuin vuoden kuluessa erääntyvien saamisten määrä ilmoitettava erikseen.)

1. Myyntisaamiset.
2. Saamiset sidosyrityksiltä.
3. Saamiset yrityksiltä, joissa yrityksellä on omistusyhteys.
4. Muut saamiset.
5. Merkitty maksamaton pääoma, jota on vaadittu maksettavaksi (jollei kansallisen lainsäädännön mukaan maksettavaksi vaadittua pääomaa ole aktivoitava A kohtaan).
6. Ennakkomaksut ja siirtosaamiset (jollei tällaisia erä ole kansallisen lainsäädännön mukaan aktivoitava E kohtaan).

III Sijoitukset

1. Sidosyritysten osakkeet tai osuudet.
2. Omat osakkeet tai osuudet (sekä maininta niiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa kirjanpidollisesta vasta-arvosta) siltä osin kuin ne kansallisen lainsäädännön mukaan saadaan merkitä taseeseen.
3. Muut sijoitukset.

IV Rahat ja pankkisaamiset

E. Ennakkomaksut ja siirtosaamiset

(jollei tällaisia erä ole kansallisen lainsäädännön mukaan merkittävä D.II.6 kohtaan).

F. Vieras pääoma: vuoden kuluessa erääntyvät määrät

1. Joukkokirjalainat, joista vaihtovelkakirjalainat on mainittava erikseen.
2. Lainat luottolaitoksilta.
3. Ennakkomaksut tilauksista siltä osin kuin niitä ei esitetä erikseen vähennyksenä varastojen osalta.
4. Ostovelat.
5. Rahoitusvekselit.
6. Velat sidosyrityksille.
7. Velat yrityksille, joissa yhtiöllä on omistusyhteys.
8. Velat muille velkojille, mukaan lukien vero- ja sosiaaliturvaviranomaiset.
9. Siirtovelat (jollei tällaisia erä ole kansallisen lainsäädännön mukaan merkittävä K kohtaan).

G. Lyhytaikaiset nettovarot/-velat

(ottaen huomioon E kohdassa esitettävät ennakkomaksut ja siirtosaamiset sekä K kohdassa esitettävät siirtovelat).

H. Varat yhteensä vähennettynä lyhytaikaisella vieraalla pääomalla

I. Vieras pääoma: yli vuoden kuluttua erääntyvät määrät

1. Joukkokirjalainat, joista vaihtovelkakirjalainat on mainittava erikseen.
2. Lainat luottolaitoksilta.
3. Ennakkomaksut tilauksista siltä osin kuin niitä ei esitetä erikseen vähennyksenä varastojen osalta.
4. Ostovelat.
5. Rahoitusvekselit.
6. Velat sidosyrityksille.
7. Velat yrityksille, joissa yrityksellä on omistusyhteys.
8. Velat muille velkojille, mukaan lukien vero- ja sosiaaliturvaviranomaiset.
9. Siirtovelat (jollei tällaisia erä ole kansallisen lainsäädännön mukaan merkittävä K kohtaan).

J. Varaukset

1. Varaukset eläkesitoumuksia ja vastaavia sitoumuksia varten.
2. Varaukset veroja varten.
3. Muut varaukset.

K. Siirtovelat

(jollei tällaisia eriä ole kansallisen lainsäädännön mukaan merkittävä F.9 tai I.9 kohtaan tai molempiin).

L. Oma pääoma

I Merkitty pääoma

(jollei maksettavaksi vaadittua pääomaa ole kansallisen lainsäädännön mukaan merkittävä tähän kohtaan, missä tapauksessa merkityn pääoman ja maksettavaksi vaaditun pääoman määrät on esitettävä erikseen).

II Rahasto, johon ylikurssi kirjataan

III Uudelleenarvostusrahasto

IV Rahastot

1. Lakisääteiset rahastot, jos kansallisessa lainsäädännössä edellytetään tällaisia rahastoja.
2. Rahastot omia osakkeita tai osuuksia varten, jos kansallisessa lainsäädännössä edellytetään tällaisia rahastoja, sanotun kuitenkin rajoittamatta direktiivin 2012/30/EU 24 artiklan 1 kohdan b alakohdan soveltamista.
3. Yhtiöjärjestyksessä määrätyt rahastot.
4. Muut rahastot, mukaan luettuna käyvän arvon rahasto.

V Edellisten tilivuosien tulos

VI Tilivuoden tulos

Liite 6. Verohallinnon lausunto

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
PL 325
00052 VERO

Lausunto

29.1.2015

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite / Diaarinumero
VH A56/00 00 01/2014
TEM/1785/00.04.01/2013

Lausunto Kirjanpitolain muutokset –työryhmän mietinnöstä

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Verohallinnolta lausuntoa Kirjanpitolain muutokset –työryhmän mietinnöstä. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti työryhmän selvittämään kirjanpitolain ja siihen liittyvän muun sektorilainsäädännön muutostarpeita. Työssä tuli ottaa huomioon EU:n tilinpäätösnormiston viimeaikainen kehitys. Työryhmän työ perustuu kesäkuussa 2013 annettuun EU-direktiiviin (2013/34/EU). Direktiivin keskeisenä tarkoituksena on keventää etenkin pienyritysten hallinnollista taakkaa. Direktiivin mukaisia kansallisia säädöksiä tulee soveltaa viimeistään 1. tammikuuta 2016 ja sen jälkeen alkavina tilikausina.

Verohallinto esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Pien- ja mikroyrityksiä koskevat huojennukset

Mikroyritysten osalta on olennaista, että direktiiviin sisältyvät mikroyritysten helpotukset eivät ole jäsenvaltioita pakottavia säännöksiä. Peräti 76,5–85,1 % suomalaisista yrityksistä lukeutuu direktiivin tarkoitamiin mikroyrityksiin.

Verohallinnon näkemyksen mukaan mikroyrityksille ei ole syytä luoda erillistä sääntelyä. Tällainen sääntely ei tuottaisi mikroyrityksille merkittäviä kustannussäästöjä, koska varsinainen juokseva kirjanpito olisi edelleen laadittava nykyiseen tapaan. Huojennukset heikentäisivät edellytyksiä harmaan talouden torjuntaan.

Tase-esittelyjen puuttuminen vaikeuttaa perintää ja velallisten rikosten selvittämistä

Tase-esittelyiden avulla yrityksen varojen ja velkojen selvittäminen on nopeaa. Yrityksen varallisuustiedoilla on merkitystä erityisesti verovelkojen perinnässä sekä velallisten rikosten selvittämisessä. Elinkeinoiminnasta aiheutuneiden verovelkojen määrä on nykyisin noin 3 miljardia euroa. Konkurskien määrä on kasvanut vuodesta 2008 alkaen ja velallisten rikosten

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Haapaniemenkatu 4 A
Helsinki

www.vero.fi
puh. 020 612 000
faksi 020 612 3595
VEROH 6818/w 10.2009

määrän kasvu on seurannut konkurssien määrän kasvua. Verohallinto esittää, että tase-erittelyt tulisi laatia yrityksen koosta riippumatta.

Tilinpäätöksistä luopuminen heikentää harmaan talouden torjuntaa

Tilinpäätöstiedot antavat kuvan liiketoiminnan laajuudesta, taloudellisesta tuloksesta ja kannattavuudesta sekä yritystoiminnan varallisuudesta ja veloista. Tilinpäätöstiedot ovat tärkeitä niin yrittäjälle itselleen kuin valvontatehtävää suorittavalle viranomaiselle tai tilintarkastajalle.

Direktiivin asettamat pakottavat velvoitteet tulee luonnollisesti täyttää. Kansallisesti ei kuitenkaan ole syytä tehdä vapaaehtoisia muutoksia, joilla heikennetään olennaisesti edellytyksiä tehokkaaseen harmaan talouden torjuntaan samalla vähentäen yritystoiminnan läpinäkyvyyttä. Lisäksi on huomattava, että Verohallinto voi pyytää verotusta varten tarvitsemansa tiedot joka tapauksessa, joten yritysten hallinnollinen taakka ei siinä suhteessa vähene. Koska yritykset joutuvat antamaan verotusta varten tarpeelliset tiedot, tulisi harkita kokonaisuutena mitä tietoja voidaan vähentää hallinnollisen taakan vähentämiseksi.

Liikkeen- ja ammatinharjoittajia koskevat muutokset

Työryhmä ehdottaa Kirjanpitolain 7 luvun kumoamista kokonaisuudessaan, koska 1 luvun uudessa 1a §:ssä säädetään tyhjentävästi ammatinharjoittajan kirjanpitovelvollisuudesta.

Voimassaolevan kirjanpitolain 7 luvussa on säädetty yksityiskohtaisesti liiketapahtumien kirjaamisesta, tilikaudesta ja tilinpäätöksen laatimisesta sekä taseen ja tuloslaskelman laatimisesta. Liiketapahtumien kirjaamisessa sanotaan ”merkitään liiketapahtumina maksetut”. Tilikaudesta säädetään, että tilikausi on kalenterivuosi. Vaihto-omaisuuden ja pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen samoin kuin muiden pitkävaikutteisten menojen jaksottamisessa tulee voimassaolevan 7 luvun mukaan ottaa huomioon, mitä 5 luvussa säädetään. Lisäksi vastaisia menoja tai menetyksiä varten saadaan tehdä varaus. Vastaavia säännöksiä ei ole esitetty säädettäväksi.

Luvun 1 1a §:ssä todetaan, että luonnollisen henkilön on pidettävä kirjaa liiketapahtumista verovelvollisuutensa edellyttämien tietojen antamiseksi. Uuden kohdan mukaan liikkeen- tai ammatinharjoittajan ei tarvitse laatia tilinpäätöstä. Luvun 1 1a §:ssä ei oteta tarkemmin kantaa (vertaa entinen 7 luku 2 § 1 mom.) tuleeko kirjanpitoon merkittävät liiketapahtumat kirjata maksu-, suorite-, vai laskuperusteen mukaan.

Työryhmän ehdotuksen mukaan 2 luvun 3 §:n 2 momentissa säädetään, että meno ja tulo saadaan kirjata laskuperusteisesti tai maksuperusteisesti. Vähäisiä kirjauksia lukuun ottamatta tulee 3 luvun 4 §:n mukaan näin tehdyt kirjaukset oikaista suoriteperusteiseksi ennen tilinpäätöksen laatimista. Koska 1 luvun 1a §:stä ei selkeästi käy ilmi maksuperusteisuuden vaatimus yhdenkertaista kirjanpitoa pitävälle ja luku 3 ei koske yhdenkertaista kirjanpitoa pitävää liikkeen- ja ammatinharjoittajaa, jää lain mukaan mahdollisuus, että liikkeen- tai ammatinharjoittaja voi pitää kirjanpitoaan laskuperusteisesti, joka ei käsittäksemme ole tarkoituksena. Verohallinto ehdottaa,

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Haapaniemenkatu 4 A
Helsinki

www.vero.fi
puh. 020 612 000
faksi 020 612 3595
VEROH 6818/w 10.2009

että yhdenkertaisen kirjanpidon ja maksuperusteisuuden perusteet tulisi tuoda lakiin ja kirjata luonnollisen henkilön poikkeuksiin.

Työryhmän ehdotuksen mukaan 1 luvun 4 a-d §:ssä säädetään mitä tarkoitetaan Pien-, mikro-, suur- ja keskikokoisyrityksillä. Tästä ei selkeästi käy ilmi, miten 1 luvun 1a§ suhteutuu näihin nähdessä. Epäselväksi jää voisiko liikkeen – tai ammatinharjoittaja 1 luvun 1a §:n nojalla pitää yhdenkertaista kirjanpitoa ja olla laatimatta tilinpäätöstä vaikka liikkeen- tai ammatinharjoittajan toiminta lukeutuisi volyymitään luvun 1 4 §:n mukaisesti keski-suuriin yrityksiin. Liikkeenharjoittajien toiminta voi olla käytännössä yhtä laajaa kuin keski-suurilla osakeyhtiöllä, jolloin samanlainen toiminta asetettaisiin uuden sääntelyn myötä erilaiseen asemaan riippuen toimintamuodosta. Verohallinnon käsityksen mukaan olisi neutraliteetin perusteella tarkoituksenmukaisempaa kohdella kirjanpitovelvollisia samanlaisesta toiminnasta samalla tavalla ja näin perustaa liikkeen- ja ammatinharjoittajien poikkeussääntelyn soveltamismahdollisuus yrityksen kokoa kuvaaviin taloudellisiin kriteereihin. Esimerkiksi niin, että mikroyritysluokkaan kuuluvat liikkeen- ja ammatinharjoittajat voisivat pitää kirjanpitoa maksuperusteisesti yhdenkertaistena, kun taas liikevaihdoltaan suuremmat toimisivat niiden kriteerien mukaan, mihin luokkaan (pien-, keskikokois-, suuryritys) yritys kuuluu.

Luvun 1 uusi 1a § eroaa merkittävästi osin voimassaolevan lain 7 luvusta. Työryhmän perusteluiden mukaan tarkoituksena ei ole esittää muutosta ammatinharjoittajien velvoitteisiin, mutta 7 luvun yksityiskohtaisten perusteiden kumoaminen ja niiden siirtämättä jättäminen keskeisiltä osin 1 luvun 1a §:ään tuo muutoksia velvoitteisiin.

7 luvun kumoamisen myötä mahdollistetaan yhdenkertaista kirjanpitoa pitävälle kalenterivuodesta poikkeava tilikausi. Liikkeen- ja ammatinharjoittaja on vastuussa henkilökohtaisesti myös liike- tai ammattitoiminnassaan tekemistään sitoumuksista. Luonnollisen henkilön verovuosi muun kuin elinkeinotoiminnan osalta on aina kalenterivuosi, joten on välttämätöntä, että luonnollisen henkilön liike- tai ammattitoiminnan tilikausi ja siten verovuosi olisi myös kalenterivuosi. Tällä hetkellä voimassaolevassa maatilatalouden tuloverolaissa tilikautena pidetään kalenterivuotta.

Vaikka liikkeenharjoittajakin voisi jatkossa pitää yhdenkertaista maksuperusteista kirjanpitoa, olisi kirjanpito verotusta varten oikaistava suoriteperusteiseksi, koska elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 27a § sallii maksuperusteisen tulon ja menon kohdistamisen vain ammatinharjoittajille.

Voimassa olevan kirjanpitolain 7 luvussa säädetään, että vaihtomaisuuden ja pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen samoin kuin muiden pitkävaikutteisten menojen jaksottamisessa tulee ottaa huomioon, mitä 5 luvussa säädetään. Lisäksi vastaisia menoja tai menetyksiä varten saadaan tehdä varaus. Uudessa luvun 1 1a §:ssä ei tällaista mainintaa ole ja ehdotuksesta ei selkeästi käy ilmi, tuleeko yhdenkertaista kirjanpitoa pitävien liikkeen- ja ammatinharjoittajien soveltaa 5 luvun säännöksiä, EVL:n säännöksiä vai tuleeko menot kirjata maksuperusteisuuden perusteella kertakuluksi tai saadaanko kirjanpidossa tehdä verotusperusteisia varauksia. Lakiehdotuksen 5 luvussa ehdotetaan säädettäväksi arvostus- jaksotussäännöistä tilinpäätöstä laadittaessa. Koska yhdenkertaista kirjanpitoa pitävien liikkeen- ja ammatinharjoittajien ei ehdotuksen mukaan tarvitse laatia tilinpäätöstä, ei 5 luku tulisi sovellettavaksi ilman erityistä viittausta tähän.

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Haapaniemenkatu 4 A
Helsinki

www.vero.fi
puh. 020 612 000
faksi 020 612 3595
VEROH 6818/w 10.2009

Toisaalta ehdotuksen 5 luvun 12 §:ssä on maininta, että ammatinharjoittaja saa poistaa pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen hankintamenon sen vaikutusaikana ilman ennalta laadittua suunnitelmaa. Tämän mukaan ammatinharjoittaja saisi perustaa poistonsa suoraan verotussäännöksiin. Tämä jää kuitenkin irralliseksi huomautukseksi, koska 5 luku ei tule sovellettavaksi yhdenkertaista kirjanpitoa pitävälle ja toisaalta liikkeen- ja ammatinharjoittajien erottelun poistuksessa muualta ehdotuksesta.

Ehdotuksen mukaan ammatinharjoittajien kirjanpidon keskeisin tehtävä on toimia verotuksen perustana. Poistettaessa liikkeen- ja ammatinharjoittajien eroavaisuus, tämä voidaan nähdä myös liikkeenharjoittajan kirjanpidon tarkoituksena. EVL:n pitäessään sisällään jaksotusta koskevia säädöksiä, ei tarkoituksenmukaisena voida pitää maksuperusteisuuden perusteella tehtävää kertavähennystä. Koska kyseessä olevien kirjanpitovelvollisten kirjanpidon tehtävänä on toimia verotuksen perustana, voisi olla järkevää perustaa yhdenkertaista kirjanpitoa pitävien jaksotussäännöt EVL:ään. Verohallinto esittää, että luvun 1 uuteen 1a §:ään tehtäisiin tarkennus jaksottamisessa sovellettavista perusteista.

Maksuperusteisuuden ulottaminen liikkeenharjoittajiin vaikuttaisi myös heidän arvonlisäverotukseen ja arvonlisäverojen kertymiseen. Tällöin he saisivat tilittää veron jatkuvasti saamiensa maksujen mukaan eikä heidän tarvitse oikaista tilityksiään suoriteperusteiseksi tilikauden lopussa.

Maksuperusteiseen kirjaamiseen siirtymisen vaikutuksia

Siirtyminen suoriteperusteisesta kirjaamisesta maksuperusteiseen kirjaamiseen aiheuttaisi siirtymävuonna verotulojen menetyksiä veronsaajille. Tämä johtuu siitä, että jos laskujen keskimääräinen maksuaika olisi 14 päivää, niin nyt joulukuulle liikkeenharjoittajien suoriteperusteisesti kirjaamista suorituksista tammikuussa maksetut suoritukset siirtyisi seuraavan (maksuvuoden) tuloksi. Näin toimeenpanovuoden tulot vähenisivät, jolloin myös verokertymät pienensivät. Toisaalta menojen vähentäminen maksuperusteisesti ja niiden siirtyminen seuraavalle verovuodelle kompensoisi verokertymän pienemistä. Kokonaisuudessaan vaikutus verokertymiin jäisi todennäköisesti vähäiseksi.

Luonnollisen henkilön ennakoperinnän kannalta muutos vaikuttaisi siirtymävuoden ja sitä seuraavien kahden vuoden ennakoperinnän muutosten määriin ja ennakoperinnän vastaavuuteen.

Maataloutta harjoittava osakeyhtiö

Voimassa olevan kirjanpitolain mukaan maataloutta harjoittava osakeyhtiö voi käyttää maksuperustetta sekä juoksevassa kirjanpidossa että tilinpäätöksessä. Verotuskäytännössä maataloutta harjoittavat yhtiöt kirjaavat usein juoksevan kirjanpidon maksuperusteisesti ja tilinpäätöksen suoriteperusteisesti, myös päinvastaisia kirjaustapoja ilmenee. Tulojen oikeaa jaksotusta ja nettovarallisuuden laskentaa varten maatalousosakeyhtiön tulee laatia vuosittain ns. muuntolaskelma. Laskelmien tekeminen tuottaa yrityksille suuria vaikeuksia ja niissä esiintyy paljon virheitä, joiden korjaaminen vaatii paljon hallinnollista työtä yrityksessä ja Verohallinnossa.

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Haapaniemenkatu 4 A
Helsinki

www.vero.fi
puh. 020 612 000
faksi 020 612 3595
VEROH 6818/w 10.2009

Työryhmä esittää, että myös maataloutta harjoittavan osakeyhtiön on laadittava suoriteperusteinen tilinpäätös. Verohallinto pitää säännöksen muuttamista työryhmän esittämällä tavalla kannatettavana maataloutta harjoittavien osakeyhtiöiden osalta. Kirjanpitolain säännösten muuttamisen lisäksi maatalouden tuloverolakia tulisi tässä yhteydessä myös muuttaa niin, että tulojen ja menojen kirjaamisperusteena olisi suoriteperuste. Tällöin saavutettaisiin hallinnollisia kustannussäästöjä niin yrityksille kuin Verohallinnolle.

Kirjanpitovelvollisen ja määräysvallan määrittely

Esityksessä voisi olla hyvä tuoda esille, että kirjanpitovelvollisen käsitettä käytetään tässä yhteydessä sen vuoksi, että kirjanpitolain näkökulmasta määräysvalta syntyy kirjanpitovelvollisten välille. Muussa yhteydessä, kuten esimerkiksi verotuksessa, määräysvaltaa käyttävä osapuoli voisi olla myös ulkomainen eikä määräysvallan muodostumisen osalta merkittävää ole aina sillä, käyttääkö määräysvaltaa kotimainen vai ulkomainen taho.

Liiketoimet intressitahojen kanssa

Työryhmän esityksen mukaan tilinpäätöksen liitetiedoissa on PMA 3:10 §:n 1 momentin mukaan esitettävä tiedot pienyrityksen ja tämän intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Vastaava säännös on ehdotetussa KPA 2:7 b §:ssä.

Tavanomaisten ja poikkeuksellisten ehtojen määrittely sekä olennaisuuden vaatimus ovat käytännössä hyvin tulkinnanvaraisia käsitteitä. Tästä johtuen olennaisia liiketoimia voi jäädä liitetiedoissa esittämättä ja oikean ja riittävän kuvan saaminen yrityksen taloudellisesta asemasta sen intressitahoille esityy. Verohallinnon kannalta yhtiön ja sen intressipiirin välisten oikeustoimien esittäminen tilinpäätöksen liitetiedoissa on ensiarvoisen tärkeää. Tämän vuoksi Verohallinto esittää, että lakiehdotusta tulisi muuttaa niin, että liitetiedoissa esitetään kaikki olennaiset liiketoimet yrityksen ja sen intressitahojen välillä.

Rahoitusleasingia koskeva uudistusesitys (KPL 5:5b)

Työryhmämietinnössä ehdotetaan rahoitusleasingillä hankitun omaisuuden merkitsemistä kirjanpidossa samalla tavoin kuin ostot kirjataan. Mietinnössä todetaan, ettei tällä menettelyllä olisi vaikutusta verotukseen.

Verohallinnon käsityksen mukaan ehdotettu rahoitusleasingsopimuksen kirjanpitokäsittely vaikuttaisi verotukseen korkovähennysoikeuden rajoituksia koskevan EVL 18a §:n soveltamisessa. Kyseisen säännöksen mukaan korkovähennysoikeuden rajoitukset eivät tule sovellettavaksi, mikäli yhtiön oman pääoman suhde vahvistetun tilinpäätöksen mukaiseen taseen loppusummaan on korkeampi tai yhtä suuri kuin vahvistetun konsernitaseen vastaava suhdeluku verovuoden lopussa (EVL 18a §:n 3 momentti). Tässä erillistilinpäätöksen ja konsernitalinpäätöksen taseiden vertailussa oma pääoma

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Haapaniemenkatu 4 A
Helsinki

www.vero.fi
puh. 020 612 000
faksi 020 612 3595
VEROH 6818/w 10.2009

ja taseen loppusumma määritetään siten kuin ne ovat ilmoitettu kirjanpitolain ja -asetuksen mukaisessa tilinpäätöksessä. Koska ehdotettu rahoitusleasingia koskeva muutos parantaisi yhtiön omavaraisuusastetta, se samalla myös lisäisi niiden yhtiöiden määrää, joihin korkovähennysoikeuden rajoitukset eivät tasevapautuksen johdosta tulisi sovellettavaksi lainkaan.

Mietinnössä todetaan, että verotuksessa on käsitelty tiettyjä sale and lease back – järjestelyjä rahoitusleasingisopimuksen tavoin (KHO:1990T2531). Mietinnössä ei ole kuitenkaan huomioitu uudempaa oikeuskäytäntöä, jossa sale and lease back – järjestelyyn perustuvaa leasingmaksua ei pidetty korkona, eikä sillä ollut merkitystä laskettaessa EVL 18a §:n mukaisia nettokorkomenoja (KVL:25/2013, KHO 29.4.2014T1443). Jos rahoitusleasingomaisuus käsiteltäisiin ehdotetun mukaisesti kirjanpidossa, korottaisi tämä yhtiöiden omavaraisuusastetta, mikä vastaavasti vähentäisi korkovähennysoikeuden rajoituksilla saatavien verotuottojen määrää. Ottaen tämän huomioon vaikuttaisi epä johdonmukaiselta jättää huomioimatta näihin järjestelyihin liittyvät leasingmaksut verotuksessa nettokorkomenojen laskennassa.

Mietinnön mukaan ehdotettu rahoitusleasingisopimusta koskeva uusi menettely olisi yhdenmukainen IFRS-standardeja noudattavien kirjanpitovelvollisten kanssa. Verotuksessa uusi rahoitusleasingia koskeva kirjanpito menettely saattaisi kuitenkin aiheuttaa sekaannusta verovelvollisten näkökulmasta. Rahoitusleasingmaksujen katsominen verotuksessa edellä esitetyn mukaisesti pääsääntöisesti vähennyskelpoisiksi vuokramenoiksi ja toisaalta saman leasingomaisuuden vähentäminen kirjanpidossa poistoina saattaisi johtaa helposti sekaannuksiin. Tältä osin rahoitusleasingisopimuksia koskevan uudistuksen voidaan katsoa lisäävän niin verovelvollisten kuin Verohallinnonkin työmäärää.

Ottaen huomioon edellä esitetty, mietinnössä ehdotetun rahoitusleasingia koskevan menettelyn ei siten voida katsoa yhdenmukaistavan kirjanpidon ja verotuksen käsittelyä.

Kirjanpito teknologiset ratkaisut ja kirjanpidon säilyttäminen

Työryhmän ehdotuksessa Kirjanpitolain muuttamiseksi ei ole vielä tuotu esiin aineiston tuottamisen ja säilyttämisen osalta uusia, toimintaa selkeyttäviä ja tehostavia menettelyjä. Nykyisin muotovaatimusten ollessa sääntelemättömät, aiheutuu sekä tiedon säilyttämisen että käytön osalta sen säilytysaikana ylimääräistä työtä ja kustannuksia.

Vakioimalla säilytettävän tietosisällön, muodon ja teknisen toteutuksen olisi saavutettavissa kaikkia osapuolia hyödyttävää käytettävyyttä ja kustannustehokkuutta. Myös kirjanpitoaineiston eheys, täydellisyyden varmistaminen ja tarkastaminen, kirjanpidon arkistointi sekä reaaliaikaisuuden hyödyntäminen paransivat merkittävästi. Näin myös jo nykyisessä sääntelyssä oleva tavoite aineiston tarkastukseen oikeutettujen tahojen osalta toteuttaa tarkastus helposti, ilman aiheutonta viivästystä ja ilman tarkastettavan osapuolen myötävaikutustakin toteutuisi myös käytännössä.

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Haapaniemenkatu 4 A
Helsinki

www.vero.fi
puh. 020 612 000
faksi 020 612 3595
VEROH 6818/w 10.2009

Jo nyt pyrkimykset tuottaa kirjanpidon rakenteellista, vakimuotoista sisältöä mm. tapahtumatiedosto TALTIO ja muut standardointipyrkimykset mahdollistaisivat kustannussäästöjä ja tehokkuutta kaikkien eri toimijoiden osalta. Menestyäkseen tällainen kehitys kuitenkin vaatisi että niistä olisi velvoittavana kirjanpitolaissa mainittu.

Verohallinto esittää että Suomeen on säädettävä kirjanpidon tapahtuma-aineistojen säilytykseen rakenteellinen, vakioitu tiedostomuoto, jota kaikkien kirjanpitolain säilytysvelvollisuutta koskevien, palvelun tarjoajien ja taloushallinnon järjestelmien tulisi käyttää.

Verohallinnon näkemys on, että taloushallinnon järjestelmien yhteen toimivuuden, automatisoinnin ja aineiston tarkastettavuuden vuoksi tällainen standardi voitaisiin vahvistaa Suomeen lakiin sisältyvän valtuutussäännöksen perusteella kirjanpitolautakunnan määrittelemänä.

Kansainvälisestikin on jo olemassa velvoittavaa lainsäädäntöä ja mielellään on standardointipyrkimyksiä jotka tuovat selkeästi kustannussäästöjä ja hallinnollisen taakan keventymistä, mm. Portugalissa, Luxemburgissa, Itävallassa ja Ranskassa on jo otettu Standard Audit File velvoittavana käyttöön osin aluksi koskien vain suurimpia kirjanpitovelvollisia. Standardoinnin etuna eri viranomaisten ei enää tarvitse manuaalisesti muokata useiden erilaisten kirjanpitojärjestelmien tuottamia erilaisia, ei määrämuotoisia, aineistoja omiin tarpeisiinsa, vaan sama määrämuotoinen raportointi saadaan kustannustehokkaasti palvelemaan eri viranomaisille kirjanpidon pohjalta toimitettavia ilmoituksia.

Verohallinto pitää tärkeänä, että ainakin säilytettäisiin nykyisen kirjanpitolain vaatimukset pysyvää säilyttämistä koskien kahdella eri tietovälineellä nykyisen kirjanpidon menetelmäohjeen mukaisesti. Jos kuitenkin terminologiaa tai tietoteknisiä toteuttamistapoja on tarve päivittää, tulee ainakin huomioida toiminnan jatkuvuus- ja tietoturva-vaatimukset. Muutoin päädyttäisiin tilanteeseen, jossa pidettäisiin työryhmän esityksen mukaisesti toteutetun kirjanpitolain hyväksymänä myös ratkaisua, jossa kirjanpitovelvollisen kirjanpistomateriaali olisi vain yhtenä tallenteena, yhdessä paikassa säilytettynä.

Verohallinto esittää siis ratkaisuna sitä, että kirjanpitovelvollinen veloitetaan kirjanpitolaissa, kuten nykyisin voimassaolevassakin, järjestämään kirjanpitonsa pysyvää säilytystä varten normaalin jatkuvuuden ja tietoturvallisuuden mukaisesti vähintään kahteen eri mediaan tallennettuna. Se, kuinka se teknisesti järjestetään, jää kirjanpitovelvollisen ratkaistavaksi ja vastattavaksi, mutta näin ainakin vältetään tilanne, jossa ainoastaan sopimussakoin olisi pyritty turvaamaan tiedon saatavuus mm. pilvipalveluratkaisuissa. Ulkoisen palvelutarjoajan, mahdollisesti ulkomailla toimivan, yhteistyöhäluukkuuden, toiminnan jatkuvuuden tai olemassaolon varaan ei pidä jättää aineiston saatavuutta viranomaistarpeisiin.

Ilman yllämainittuja muutoksia työryhmän esittämä tavoite ”esitys edesauttaa osaltaan harmaan talouden torjuntaa” ei toteudu, vaan, vaarantaisi verotarkastuksen, ulkoisen tarkastuksen ja konkurssiasiamiesten tiedonsaannin.

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Haapaniemenkatu 4 A
Helsinki

www.vero.fi
puh. 020 612 000
faksi 020 612 3595
VEROH 6818/w 10.2009

Tietojen ilmoittaminen Verohallinnolle ja Patentti- ja rekisterihallitukselle

Työryhmän ehdotuksen (s.12) mukaan olisi johdonmukaista, että Verohallinto ja PRH kehittävivät järjestelmiään niin, että veroilmoituksen yhteydessä kirjanpitovelvollinen antaisi ne muutamat lisä- ja liitetiedot, jotka tarvitaan tilinpäätöksen rekisteröimiseksi ja sillä tavalla täyttävistä veloitteen antaa tilinpäätöstiedot PRH:lle. Ehdotuksena on, että ”sähköiseen veroilmoituskaavakkeeseen lisättäisiin muutama syöttökenttä ja luotaisiin käytäntö tilinpäätöksen allekirjoitusten, täydennyksien, tilintarkastusmerkintöjen ja tilintarkastuskertomusten joustavaan ja varmennettuun liittämiseen veroilmoituksen kautta ja yhteydessä toimitettuihin tietoihin”. Ehdotuksessa (s. 57) on myös mainittu, että tilinpäätöksen laatimisen määräaikaan ei ole ilmennyt muutostarpeita nykytilanteeseen verrattuna. Asiakkaan hallinnollisen taakan vähentämiseksi tulisi selvittää myös sitä mahdollisuutta, että tilinpäätöksen vahvistamisen määräaika lyhennettäisiin nykyisestä 4 kuukauden. Verohallinto tarvitsee tiedot tuloverotusta varten 4 kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Määräajan ollessa yhteneväinen ilmoitukset voitaisiin antaa samalla kertaa.

Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) sekä Verohallinto ovat toteuttamassa mahdollisuuden antaa tilinpäätöstiedot sähköisesti XBRL-muodossa. Ilmoitusvelvoite sekä Patentti- ja rekisterihallitukseen että Verohallintoon tulee täytettyä yhdellä XBRL-muotoisella tilinpäätöksellä. XBRL luo standardin tilinpäätöstietojen ilmoittamiseen, mikä helpottaa tilinpäätöstietojen vertailtavuutta ja jatkohyödyntämistä. Parhailaan meneillään olevassa PRH:n ja Verohallinnon hankkeessa on jo toteutettu tekninen sisältöomääritys (XBRL taksonomia). Vuoden 2014 aikana taksonomiaa testataan yhteistyössä kumppaniyritysten, kirjanpitojärjestelmiä toimittavien yritysten ja ICT-yritysten kanssa. Tavoitteena on pilotoida ilmoittamiskehju aina tilitapahtuman kirjaamisesta Verohallinnon ja PRH:n tietokantoihin asti. Valmis ilmoituskanava on tarkoitus avata vuonna 2016.

Verohallinnon kannalta työryhmän tekemä ehdotus aiheuttaisi muutoksia sähköisiin lomakkeisiin ja tietojärjestelmiin. Lisäksi käynnissä olevassa XBRL-projektissa on tavoitteena, että kirjanpitovelvollisen tarvittavat tiedot PRH:lle ja Verohallinnolle muodostuisivat talousraportointikoodiston avulla eli tilinpäätöksiä ja tuloveroilmoituksia varten tarvittavat tiedot muodostuisivat sen avulla samalla kertaa. Verohallinnolla ja PRH:lla ei ole välttämättä kaikilta osin samanlaiset tarpeet, mutta tämän ehdotuksen mukaan käytännössä PRH:nkin tarvitsemat tiedot tulisi lisätä nimenomaan tuloveroilmoitukseen. Käynnissä olevassa XBRL-projektissa on todettu, että PRH tarvitsee tiedot vain vahvistetuista tilinpäätöksistä. Verohallinto tarvitsee tiedot aikaisemmassa vaiheessa tuloverotusta varten.

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Haapaniemenkatu 4 A
Helsinki

www.vero.fi
puh. 020 612 000
faksi 020 612 3595
VEROH 6818/w 10.2009

Esityksen vaikutuksia Verohallintoon

Mahdollisimman laajan automaation toteutumiseksi lakiin pitäisi kirjata velvoite taloushallinnon järjestelmien käyttämiseen siten, että saataisiin mahdollisimman suuri asiakasjoukko automaattisen käsittelyn piiriin.

Esitys selkeyttää kirjanpitolain sisältöä ja lisäksi se sisältää joitain muutoksia terminologiaan. Tästä syystä veroilmoitusten tietosisältöjäkin on syytä tarkistaa, jotta niillä saavutettaisiin parempi vertailtavuus tilinpäätösten kanssa. Muutokset tuovat Verohallinnolle mukanaan muutostarpeita lomakkeisiin, niitä koskeviin ohjeisiin sekä muihin ohjeisiin, työmenettelyihin, valikointisääntöihin sekä tietojärjestelmiin. Näiden muutoksien toteuttaminen aiheuttaa lisätyötä ja vaativat resursseja muun muassa määrittelyyn, toteutukseen sekä testaukseen. Koska säännöksiä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuoden 2016 verotuksessa käsiteltäviin tilinpäätöksiin, muutokset veroilmoituksiin pitäisi tehdä jo valmisohjelmiston käyttöönottoa edeltävään verovuoteen. Tämän vuoksi olisi syytä selvittää, olisiko tarkoituksenmukaista vaiheistaa uudistus ja sen voimaantulo siten, että vuonna 2016 toteutettaisiin vain pakolliset muutokset ja muut muutokset myöhemmin.

Pääjohtaja

Pekka Ruuhonen

Johtava asiantuntija

Kari Aaltonen

Verohallinto
Esikunta- ja oikeusyksikkö
Haapaniemenkatu 4 A
Helsinki

www.vero.fi
puh. 020 612 000
faksi 020 612 3595
VEROH 6818/w 10.2009